

Gemeente
Sliedrecht

Jaarstukken 2017

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	4
2. Financiën	6
2.1. Afwijkingen per programma	7
2.2. Investerings	9
2.3. Vennootschapsbelasting	9
2.4. Algemene dekkingsmiddelen	9
2.5. Onvoorzien	10
3. Programma's	11
3.1. Programma sociaal	11
3.2. Programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt	18
3.3 Programma ruimte	28
3.4 Programma bestuur, organisatie en veiligheid	38
4. Paragrafen	45
4.1 Lokale heffingen	45
4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	54
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	62
4.4 Financiering	68
4.5 Bedrijfsvoering	73
4.6 Verbonden partijen	77
4.7 Grondbeleid	87
4.8 Grote projecten	90
4.9 Rechtmatigheid	92
4.10 Interbestuurlijk toezicht	95
5. Jaarrekening	97
5.1 Grondslagen voor waardering en bepaling van het resultaat	97
5.2 Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	102
5.3 Analyse van de financiële afwijkingen per thema	103
5.4 Overzicht incidentele baten en lasten 2017	109
5.5 Overzicht structurele mutaties in reserves	111
5.6 WNT-verantwoording 2017	112
5.7 Balans	114
5.8 Reserves en voorzieningen	125
6. Overige	136
6.1 Investeringsoverzichten	136

6.2 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld	139
6.3 Controleverklaring.....	140

1. Samenvatting

De gemeente Sliedrecht sluit het jaar 2017 af met een positief resultaat van bijna € 1,0 miljoen. Het resultaat is uiteindelijk € 0,75 miljoen lager uitgevallen (i.p.v. bijna € 1,75 miljoen) door het alsnog in 2017 moeten vormen van een voorziening voor de uitredingsvergoeding van € 0,75 miljoen van het Parkschap de Biesbosch. Het positieve resultaat van bijna 1,0 miljoen is nagenoeg gelijk aan de prognose van het verwachte resultaat bij de 4e tussenrapportage 2017.

Ook in het afgelopen jaar is hard gewerkt aan het uitvoeringsprogramma voor de periode 2014 – 2018 binnen de verschillende domeinen. Deze domeinen zijn: Sociaal, Economie, bereikbaarheid en arbeidsmarkt, Ruimte, Bestuur, organisatie en veiligheid en Regionale samenwerking.

Sociaal

Voor het sociaal domein heeft het jaar 2017 in het teken gestaan van de verdere ontwikkeling van de sociale infrastructuur van Sliedrecht. Zo zijn de professionals uit het jeugdteam en het WMO-team samengevoegd tot één Sociaal Team voor heel Sliedrecht. Dit is een belangrijke stap richting een laagdrempelig en integraal beschikbaar ondersteuningsaanbod voor alle inwoners van Sliedrecht. Hierbij is geïnvesteerd in een sluitende aanpak ter ondersteuning van personen met psychische en/of psychosociale problemen zodat zij zoveel en zo snel als mogelijk in hun eigen omgeving geholpen worden. In samenwerking met professionals en belanghebbenden is gewerkt aan de verdere ontwikkeling en uitvoering van beleid op het gebied van onder meer mantelzorg, armoede en gezondheid.

Economie, bereikbaarheid en arbeidsmarkt

Sliedrecht staat hoog op de lijst van economisch best presterende gemeenten en heeft er in 2017 veel aan gedaan om deze positie te behouden en versterken. Er is een economische agenda vastgesteld die inzet op een nauwe samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Dit gebeurde afgelopen jaar op vier economische clusters: 1) Maritieme en industriële bedrijven, 2) Zorg, 3) Retail & Leisure, en 4) Toerisme & Detailhandel. Het perspectief naar 2030 is samengebracht in een uitvoeringsprogramma.

Deze thema's zijn de leidraad geweest voor een citymarketing campagne om Sliedrecht nog beter op de kaart te zetten. Daarnaast is aangesloten bij (boven)regionale initiatieven die ondernemers faciliteren en stimuleren op het gebied van samenwerking, innovatie, promotie en duurzaamheid.

Samen met de regio, de provincie en het Rijk investeerden wij in de lobby voor de verbreding van A15 tussen Papendrecht en Sliedrecht (A15 PaS). Deze investering gaat eraan bijgedragen dat Sliedrecht (en Drechtsteden) in de toekomst goed bereikbaar is en een aantrekkelijk blijft voor bedrijven.

Er is nog steeds een verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De Drechtsteden zijn hoofdzakelijk gericht op de maritieme en techniek sector. Continu is gezocht naar de mogelijkheden om jongeren (van basisonderwijs tot universitair onderwijs) meer kennis te laten maken met deze sectoren en de bedrijven.

Ruimte

Ook op het gebied van bouwen, wonen en de leefomgeving hebben we afgelopen jaar flinke stappen gezet. Zo is gewerkt aan de kwaliteit van het cultuurhistorische dijklint met de Dijkvisie 2017-2027. Bij het ontwerp en de ontwikkeling van Kerkbuurt-west en Molendijk-oost is daar rekening mee gehouden. In 2017 is gewerkt aan het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte, bijvoorbeeld door het aanleggen van vaste planten bij rotondes en bloembollen in middenbermen. Ook werden de speel- en sportplekken in de gemeente Sliedrecht opgeknapt in de buurten Buitenuitbreiding Oost, Middenveer, Vogelbuurt-Noord en Winklerplein.

Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker thema. Zo zijn we aangesloten bij een samenwerkingsovereenkomst rondom de inzet van een duurzaam warmtenet en zijn we gestart met de bouw van 43 nul-op-de-meterwoningen in Baanhoek-West. Afgelopen jaar is gewerkt aan een duurzaamheidsvisie met onder andere inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Bij deze visie hoort een uitvoeringsprogramma voor de jaren 2018-2022.

Samen met de zeven Drechtsteden hebben we gewerkt aan een nieuwe regionale woonvisie om de woningvoorraad in deze regio adequaat en op peil te houden.

Om Sliedrecht bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar te houden is ingezet op het optimaliseren van de bestaande openbare ruimte door wegen en kruispunten veiliger vorm te geven en/of de doorstroming te verbeteren. Voor de langere termijn is gewerkt aan een Verkeers- & Mobiliteitsplan 2017-2040. Dit moet zorgen voor een duurzame ontwikkeling van het verkeer en vervoer in Sliedrecht.

Een onderwerp dat de gemoederen in Sliedrecht afgelopen jaar bezig heeft gehouden is de verontreiniging van lucht, water en bodem met PFOA en GenX die het gevolg zijn van uitstoot door de bedrijven Chemours en DuPont. In 2017 werd aan inwoners met een mogelijke besmetting een bloedtest aangeboden en werd een handreiking opgesteld voor het omgaan met grond waarin mogelijk PFOA en GenX zit.²⁰⁹

Bestuur, veiligheid en organisatie

We hebben afgelopen jaar voortgebouwd aan de vernieuwing van de communicatie. Wij gebruiken onze sociale media steeds beter en vaker om in gesprek te komen met inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen. Ook is afgelopen jaar fors ingezet op de ontwikkeling van de campagne #grootindoen.

Om de sociale overlast te verminderen hebben wij eind 2017 besloten om buurtbemiddeling te gaan inzetten in Sliedrecht. De raad is hierover geïnformeerd middels een College Informatie Brief (CIB). Momenteel wordt de buurtbemiddeling opgezet. Met onze partners hebben we gewerkt aan een integrale/brede aanpak om de leefbaarheid in de Vogelbuurt-Noord te versterken. Ook werd eind 2017 een proef gedaan met een vuurwerkdetectiesysteem om overlast tegen te gaan.

Afgelopen jaar hebben de kinderraad en jeugdburgemeester actief bijgedragen aan verschillende beleidsterreinen. Zo bedacht de kinderraad de inrichting en naam voor de speelplek in het Recreatief Knooppunt Sliedrecht Buiten: "De Baggerjungle".

Regionale samenwerking

De gemeente Sliedrecht neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden vanuit een zelfbewuste houding en vanuit de overtuiging dat samenwerking in het belang van de inwoners én van de bedrijven binnen de gemeente is. Per 1 juli 2017 werd een nieuwe organisatievorm van kracht. De gemeente Sliedrecht werkt vooral samen met buurgemeenten binnen de regio Drechtsteden en binnen de regio Zuid-Holland Zuid. In 2017 zijn de besluiten genomen zodat de gemeente Hardinxveld-Giessendam vanaf 1 januari 2018 deelneemt aan de Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden.

Binnen de Gemeenschappelijke regeling is toegewerkt naar een ruimtelijk-economische focus voor de Drechtsteden. Deze is beschreven in De Groeiagenda rondom de thema's: 'goed wonen, goede bereikbaarheid en goed werken'. De Groeiagenda wordt in 2018 omgezet naar een lokale programmering dan wel naar lokale projecten die met partners uitgevoerd worden.

In opdracht van het college van B&W van Dordrecht heeft Berenschot sinds oktober 2017 onderzoek gedaan naar de toekomst van de samenwerking binnen het regionaal arrangement rondom de gemeente Dordrecht. Op 21 februari 2018 is het onderzoeksrapport "Verstandig Versterken" van Berenschot gepubliceerd.

We hebben een financiële regeling getroffen om uit te treden uit het Parkschap Nationaal Park De Biesbosch.

Eneco is in 2017 gesplitst in een energiebedrijf (Eneco) en een netwerkgroep (Stedin). Op 31 oktober 2017 maakten we ons besluit bekend om het aandelenkapitaal van Eneco te behouden. Naar verwachting vindt definitieve besluitvorming nog in 2018 plaats. Sliedrecht opereert binnen het overleg van de aandeelhoudende gemeenten om de duurzame strategie van Eneco te borgen, zoals in een motie verzocht door de gemeenteraad.

2. Financiën

De jaarrekening 2017 sluit met een positief resultaat van € 0,96 miljoen bruto. Door het moeten vormen van een voorziening uittreding Parklandschap Biesbosch is het uiteindelijke resultaat € 0,75 miljoen lager uitgevallen (€ 1,71 miljoen positief zonder voorziening).

Samenvattend resultaat 2017 (x € 1.000)

	Actuele begroting	Realisatie	Afwijking
Lasten	62.385	64.253	-1.868
Baten	59.080	64.292	5.212
Saldo van baten en lasten	-3.305	39	3.344
Dotaties aan reserves	4.218	2.276	1.942
Onttrekkingen aan reserves	7.523	3.200	-4.323
Saldo verrekening met reserves	3.305	924	-2.381
Resultaat	0	963	963

Ten opzichte van de begroting is er ruim € 1,8 miljoen meer aan lasten verantwoord in 2017. Hier staan € ruim 5,2 miljoen meer aan baten tegenover. Er is per saldo bijna € 2,4 miljoen minder gedoteerd en onttrokken aan de reserves waardoor het resultaat na verrekening met de reserves bijna € 1,0 miljoen positief is.

De belangrijkste oorzaken van het positieve resultaat van bijna € 1 miljoen zijn in onderstaand overzicht weergegeven.

Overzicht grote afwijkingen rekening 2017 (x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	V/N
Geraamd resultaat begroting 2017	+480	V
Aandeel beschermd wonen 2017	+436	V
Begeleiding en kort verblijf	+291	V
Taakmutaties gemeentefonds	+275	V
WMO huishoudelijke hulp	+243	V
Saldo verkoop gemeentewoningen	+230	V
Saldo bouwleges	+209	V
Voorziening op combinatiefuncties	+136	V
Gezondheidszorg	+105	V
Kapitaallasten Brede school Baanhoek-west en J.Calvijnsschool	+91	V
Hogere opbrengst rioolheffing	+90	V
Welzijnswerk	+80	V
Impuls statushouders	+60	V
WMO hulpmiddelen en vervoer	+49	V

Lagere kosten van klein onderhoud van riolering en rioolgemalen	+35	V
Hogere bestedingen minimabeleid	-107	N
Jeugdzorg	-188	N
Nadeel op organisatie en overhead	-475	N
Actualisatie pensioenen o.b.v. actuariële berekeningen	-555	N
Parkschap de Biesbosch	-750	N
Overige voor- en nadelen	+228	V

2.1. Afwijkingen per programma

In het onderstaand overzicht worden de financiële afwijkingen per programma (inclusief verrekeningen met reserves) weergegeven. Voor een verdere toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar de toelichting op themaniveau in de jaarrekening (paragraaf 5.3). Onder de tabel zijn per programma de grote afwijkingen toegelicht.

Realisatie per programma, incl. verrekening met reserves (bedragen x € 1.000)

Nr.	Programma	Actuele begroting	Realisatie	Afwijking
1	Sociaal	16.861	16.643	218
2	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	7.187	6.932	255
3	Ruimte	4.249	3.559	690
4	Bestuur, veiligheid en organisatie	9.456	10.526	-1.070
5	Financiën	-37.753	-38.623	870
	Totaal	0	-963	963

Toelichting op de grote afwijkingen per programma:

Programma sociaal (x € 1.000)

Toelichting	Bedrag	I / S
Voordeel in het aandeel beschermd wonen 2017	+436	I
Voordeel begeleiding en kort verblijf	+291	I
Voordeel op WMO huishoudelijke hulp	+243	I
Voordeel op combinatiefuncties	+136	I
Voordeel op Gezondheidszorg	+105	I
Voordeel op welzijnswerk	+80	I
Nadeel lagere huuropbrengsten multifunctionele accommodaties	-44	I
Nadeel op maatschappelijke ondersteuning hulpmiddelen en vervoer	-51	I
Nadeel op algemeen maatschappelijke dienstverlening	-73	I
Nadeel op Jeugdzorg	-188	I/S
Nadeel op Parkschap de Biesbosch	-750	I
Voordeel op overige kleinere afwijkingen	33	I

Programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs (x € 1.000)

Toelichting	Bedrag	I / S
Voordeel op kapitaallasten Brede school Baanhoek-west en J.Calvijschool	+91	I
Voordeel op bestedingen economische agenda	+59	I

Voordeel op extra grondverkoop	+43	I
Voordeel op rentekosten grond Benedenveer	+38	S
Voordeel op kosten leerlingenvervoer	+27	I
Voordeel op kosten voor vandalisme en calamiteiten	+18	I
Voordeel op lokale heffingen 2016 openbaar onderwijs	+17	I
Voordeel op afwikkeling waterschade griendencollege	+11	I
Nadeel hogere bestedingen minimabeleid	-107	I
Voordeel op overige kleinere afwijkingen	+58	I

Programma ruimte (x € 1.000)

Toelichting	Bedrag	I / S
Voordeel op saldo verkoop gemeentewoningen	+230	I
Voordeel op saldo bouwleges	+209	I/S
Voordeel op hogere opbrengst rioolheffing	+90	I/S
Voordeel door hogere vergoeding nutsbedrijven voor ingravingen van kabels en leidingen in openbare grond	+60	I/S
Voordeel op in het verleden verstrekte subsidies aan woningeigenaren voor de aankoop van hun woning die in 2017 zijn verkocht	+50	I
Voordeel op lagere kosten van klein onderhoud van riolering en rioolgemaal	+35	I
Voordeel door aandeel rekeningres./afrekening wettelijke taken 2016 van OZHZ	+30	I
Nadeel door extra inzet op straatreiniging	-70	I/S
Voordeel op overige kleinere afwijkingen	+56	I

Programma bestuur, veiligheid en organisatie (x € 1.000)

Toelichting	Bedrag	I / S
Nadeel op actualisatie pensioenen a.g.v. actuariële berekeningen	-555	I
Nadeel op organisatie en overhead	-475	I
Nadeel lagere onttrekking frictiebudget (zie ook programma Financiën)	-162	I
Voordeel op overige kleinere afwijkingen	+119	I

Programma financiën (x € 1.000)

Toelichting	Bedrag	I / S
Voordeel op geraamd resultaat begroting 2017	+480	I
Voordeel op taakmutaties gemeentefonds	+275	I
Voordeel lagere onttrekking frictiebudget (zie ook programma Bestuur, veiligheid en organisatie)	+162	I
Voordeel op nieuw beleid	+55	I
Nadeel op overige kleinere afwijkingen	-102	I

2.2. Investerings

Het investeringsprogramma (restantkredieten) van de Gemeente Sliedrecht had in 2017 een omvang van € 18,2 miljoen. Een bedrag van € 13,2 miljoen aan restantkrediet blijft beschikbaar in 2018.

Het bedrag van restantkrediet bestaat uit, onder andere:

- Investerings recreatief knooppunt overige investerings	€ 2,3 miljoen
- Investerings Burgemeester Winklerplein	€ 1,7 miljoen
- Investerings huisvesting sociaal team Sliedrecht	€ 1,2 miljoen
- Investerings bijdrage accommodatie VV	€ 0,9 miljoen
- Investerings aanpassen kruispunt Stationsplein	€ 0,9 miljoen
- Investerings herinrichting Molendijk-West	€ 0,6 miljoen
- Investerings rioleringsplan 2017	€ 0,6 miljoen

In bijlage 6.1 van deze jaarrekening is het volledige overzicht van de investerings opgenomen.

2.3. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (vpb). Dit komt voort vanuit Europese regelgeving en is bedoeld om een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsbedrijven (die economische activiteiten verrichten) en private ondernemingen.

Door de voormalige accountant is in het boekjaar 2017/2018 een analyse gemaakt over het boekjaar 2016 van de mogelijke vpb-consequenties, zowel ten aanzien van de grondexploitaties als ten aanzien van de overige activiteiten (overig specifiek afval en binnenhaven).

Complicerende factor hierbij is dat de uitkomsten van deze analyse ook afhankelijk zijn van enkele landelijke standpunten van de Belastingdienst.

Begin februari 2018 is een nadere publicatie verschenen rond de grondexploitaties, waarbij ten aanzien van een deelonderwerp duidelijkheid is ontstaan. Een restvraag is nog onderdeel van het gesprek op landelijk niveau. Dat betreft feitelijk de situatie dat de vermogensverhouding en de rentevoet afwijkt van de door de Belastingdienst gestelde kaders. De gemeente Sliedrecht heeft hier, net als overigens alle andere gemeenten, mee te maken.

Ten aanzien van de afvalverwerking loopt ook nog een landelijk overleg over de verwerking van afvalstromen met een opbrengst.

Op basis van de huidige kennis van de voormalige accountant is over het boekjaar 2016 de verwachting uitgesproken dat de aangifte 2016 zal sluiten met een negatief bedrag. Om die reden is een nul-aangifte geadviseerd en door de gemeente Sliedrecht ingediend. Er zal door de voormalige accountant ter afronding van het boekjaar 2016 een afstemmingstraject met de belastingdienst worden opgestart waarin kort de stand van zaken besproken zal worden en ten aanzien van welke standpunten wij in overleg wensen te treden.

Voor de jaarrekening hebben wij derhalve voor de vpb positie vooralsnog een PM post opgenomen.

2.4. Algemene dekkingsmiddelen

In onderstaand overzicht is de begroting versus realisatie van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen jaarrekening 2017 (x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie
Lokale heffingen	4.524	4.524	4.513
Algemene uitkering	21.916	22.530	22.512
Integratie-uitkering sociaal domein	12.540	12.372	12.360
Dividend	635	635	616
Saldo financieringsfunctie	0	0	-7
Totaal algemene dekkingsmiddelen	39.615	40.061	39.994

De realisatie op de algemene dekkingsmiddelen is vrijwel conform de begroting. Het saldo op de financieringsfunctie betreft feitelijk het resultaat op de financiering, zijnde het verschil tussen de daadwerkelijk betaalde rente en de intern doorbelaste rente.

2.5. Onvoorzien

De post onvoorzien met een gewijzigde raming van € 36.100 is in het onderhavige boekjaar niet ingezet.

3. Programma's

3.1. Programma sociaal

Afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van de transitie van de door het Rijk gedecentraliseerde taken. Het bouwen van een (zorg en ondersteunings) netwerk en zeker stellen van zorgcontinuïteit stond hierbij de eerste periode centraal. De decentralisatie van deze verantwoordelijkheden moeten leiden tot een transformatie van het zorgstelsel. Het doel hiervan is zo snel, laagdrempelig en dichtbij als mogelijk inspelen op ondersteuningsvragen van onze inwoners. Dit voorkomt in veel gevallen dat inwoners beroep moeten doen op langere, complexere en vaak ook duurdere zorg.

Om deze ontwikkeling verder vorm te geven is in 2017 het Sociaal Team en het Jeugdteam samengevoegd tot één integraal ondersteuningsteam voor Sliedrecht. De voorbereidingen om dit team in één gebouw te huisvesten zijn in 2017 uitgevoerd en ter besluitvorming aangeboden. In de zomer van 2018 zal de het Sociaal Team, inclusief de jeugdgezondheidszorg en functies van het welzijnswerk, gehuisvest worden aan het Bonkelaarplein.

De regionale financiële solidariteit met betrekking tot de jeugdhulp is verlengd tot en met 2019 en er is gewerkt aan een regionaal meerjarenperspectief. Het gesprek over de transformatie en de lokale inzet hierop krijgt in samenwerking met de partners steeds meer vorm. In 2018 zal een lokaal plan van aanpak hierover worden opgesteld.

In 2017 zijn we gestart met een sluitende aanpak ter ondersteuning van personen met verward gedrag. Deze opgave wordt integraal opgepakt met de lokale voorbereiding van sluitende ondersteuningsaanpak in het kader van de transformatie van beschermd wonen. Op deze manier willen we realiseren dat personen met psychische en/of psychosociale problemen zoveel snel mogelijk in hun eigen omgeving geholpen worden en – zo veel als mogelijk – voorkomen dat zij (tijdelijk) naar een intramurale voorziening moeten.

Maatschappelijke organisaties kunnen in Sliedrecht worden ondersteund door middel van een gemeentelijke subsidie. In 2017 hebben 58 organisaties hier gebruik van gemaakt (structurele subsidies). Het vastgestelde subsidiebeleid en de Algemene Subsidieverordening worden als grondslag gebruikt voor de gesprekken met deze organisaties en het bepalen van de resultaatafspraken die hieraan ten grondslag liggen.

Naar aanleiding van de motie diplomazwemmen is een voorstel ontwikkeld om alle Sliedrechtse kinderen die vanaf 2018 5 jaar worden op kosten van de gemeente diplomazwemmen aan te bieden. Deze regeling is op 1 januari 2018 van start gegaan.

In 2017 is het mantelzorgbeleid en het armoedebelief opgesteld en aangeboden ter besluitvorming.

3.1.1 Speerpunten programma sociaal

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
Inwoners van Sliedrecht leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving.	- Aanpassen vrijwilligersbeleid in 2017 (Q2). - Implementeren pilot (informele) buurtmakelaars (Q4). - Ontwikkelen mantelzorgbeleid (Q2). - Samen met inwoners en organisaties een festival organiseren om de sociale structuur van Sliedrecht te versterken (Q2/Q3).	Het vrijwilligersbeleid wordt Q1 2018 opgeleverd in verband met onvoorziene nadere uitwerking van beleidsvoorstellen op andere beleidsterreinen. De werving voor de buurtmakelaar is gestart. Zodra de buurtmakelaar is aangesteld zal deze in buurten van Sliedrecht actief zoeken naar kansen om buurtbewoners aan elkaar te verbinden om zo de eigen kracht van buurten – vanuit de gedachte zorg voor jezelf en zorg voor elkaar – te versterken. Het mantelzorgbeleid is in 2017 aan de gemeenteraad ter besluitvorming aangeboden. Met dit beleid willen we niet alleen een mantelzorgaanbod organiseren dat zo goed mogelijk bij de vragen van mantelzorgers aansluit, maar ook de bekendheid van dit aanbod vergroten en voorkomen dat het mantelzorgers overbelast raken. In 2017 hebben diverse initiatieven en beleidsontwikkeltrajecten plaatsgevonden om de informele structuur in Sliedrecht te versterken (zoals Kom erbij festival en de dag van de mantelzorgers). Om het onderscheidende karakter en de toegevoegde waarde van het festival te kunnen bepalen is besloten om eerst de pilot buurtmakelaar te laten starten en de beleidsuitgangspunten van het mantelzorgbeleid en vrijwilligersbeleid door de raad vast te laten stellen.

Inwoners van Sliedrecht hebben regie over hun eigen leven. Wij voorkomen dat mensen of groepen tussen wal en schip raken.	- Investeren in een efficiënte en effectieve zorgstructuur. In 2017 zal de zorgstructuur gemonitord worden en op basis daarvan zal er ingezet worden op de versterking van aandachtsgebieden (Q1-Q4) - Het Sociaal Team Sliedrecht en het Jeugdteam is in 2016 samengevoegd. In 2017 zal dit gemonitord worden en waar nodig bijgestuurd (Q1-Q4). - Subsidies worden ingezet ter ondersteuning van dit doel door concrete resultaatsafspraken te maken (Q1-Q4). - Extra aandacht voor de Sliedrechtse jeugd door uitvoering van het in 2016 vastgesteld jeugdwelzijnsbeleid op basis van de jaarlijkse monitor (Q1-Q4).	Het Sociaal team Sliedrecht is samengevoegd. Uit een klanttevredenheidsonderzoek is gebleken dat het team wordt gewaardeerd met een 8,1. In 2017 is er een uitvoeringsprogramma opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd om het Sociaal team Sliedrecht door te ontwikkelen. Hierdoor is het Sociaal team Sliedrecht toegerust en ingericht om – samen met netwerkpartners in het sociaal domein - alle inwoners van Sliedrecht van -9 maanden tot 100+ jaar de juiste (tijdelijke) ondersteuning en/of hulp te bieden en/of door te verwijzen naar de juiste ondersteuning die buiten het bereik en de expertise van het Sociaal team Sliedrecht ligt. Er is samen met partners gewerkt aan de uitvoering van het lokaal uitvoeringsprogramma Wmo 2017-2018. Hiermee hebben we gewerkt aan het stimuleren van eigen kracht van onze inwoners, het versterken van sociale netwerken, ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers en het bevorderen van algemene voorzieningen, zodat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en deelnemen aan de samenleving. De subsidieverordening, het subsidiebeleid en de beleidsregels zijn vastgesteld. Er worden resultaatsafspraken met subsidienten gemaakt. Deze subsidieverordening biedt handvatten om als gemeente te sturen om de beleidsdoelstellingen.
--	--	--

		De tussenevaluatie van de uitvoering van het jeugdwelzijnsbeleid is ter kennisname aan de gemeenteraad aangeboden. Deze tussenevaluatie biedt inzicht in de stand van zaken van het jeugdwelzijnsbeleid en input voor 2017 en verder om de beleidsdoelstelling te realiseren, namelijk dat iedere jongere van 0 tot 25 jaar haar plek in Sliedrecht kan vinden. De activiteiten zijn gericht op talentontwikkeling, veiligheid, gezondheid en ontspanning.
Alle inwoners van Sliedrecht met een motorische, zintuiglijke en/of cognitieve beperking kunnen meedoen in onze samenleving	- Investeren in voldoende woningen die het voor een brede doelgroep mogelijk maakt om langer thuis te blijven wonen, doordat woningen makkelijk en kostenefficiënt - niet alleen fysiek, maar ook met zorg op afstand - aangepast kunnen worden (Q1-Q4). - Vergroten van toegankelijkheid van informatie, de openbare ruimte en openbare gebouwen (Q1-Q4). - Bouw- en bestemmingsplannen worden getoetst op toegankelijkheid voor mensen met een beperking (Q1-Q4).	Regionaal is er een woonvisie opgesteld. Hierbij is er ook aandacht besteed aan de huisvesting van specifieke doelgroepen. In 2018 zal dit voor Sliedrecht gespecificeerd worden in een lokale uitvoeringsparagraaf. Daarnaast zijn in de regionale agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen afspraken gemaakt om als gemeente(n) samen met zorgaanbieders en woningcorporaties samen te werken aan een langer zelfstandig thuis en een passend thuis voor kwetsbare groepen. Dit om te voorkomen dat kwetsbare burgers tussen wal en schip vallen. Daarnaast willen we op deze manier de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis zorgvuldig vormgeven en de woonzorgketen verder uitbreiden zodat inwoners op een verantwoorde manier langer zelfstandig thuis kunnen wonen. Er is in 2017 een start gemaakt met een plan van om lokaal vorm te geven aan de uitgangspunten van het VN-verdrag inzake rechten voor personen met een handicap. Deze zal in 2018 ter

		kennisname naar de raad gestuurd worden. Bij het ontwerp van de nieuwe locatie voor het Sociaal team Sliedrecht en de herinrichting van het Bonkelaarplein is er rekening gehouden met de toegankelijkheid voor mensen met een beperking.
Betaalbaar houden van voorzieningen op het gebied van cultuur, sport en sociale activiteiten en dichtbij de inwoners. Door te combineren kunnen gebruikers elkaar versterken en worden voorzieningen efficiënter gebruikt	- Het multifunctioneel gebruik van voorzieningen is opgenomen in het subsidiebeleid (Q1-Q4). - Doorontwikkeling Sociaal Cultureel Werk (Q2). - Onderzoek naar opening loket van de Sociale Dienst in Sliedrecht voor inwoners die niet in staat zijn naar Dordrecht te reizen (Q1).	Het subsidiebeleid is vastgesteld. Hierin is – in lijn met de uitgangspunten van de Sociale Visie – multifunctioneel gebruik van voorzieningen meegenomen. Verschillende maatschappelijk partners in Sliedrecht hebben in samenhang gekeken naar hun activiteitenaanbod en dit op elkaar afgestemd of aangepast. Deze ontwikkeling zal ook in 2018 nog verder vorm krijgen. De Sociale dienst biedt een aantal diensten (zoals intake schuldhulpverlening, toeleiding van statushouders naar werk en gesprekken met uitkeringsgerechtigden over participatie, minimabeleid en vragen over uitkeringen) op gezette tijden lokaal aan in Sliedrecht.
Positioneren van de bibliotheek als het plein van ontmoeting, kennis en beleving	- De bibliotheekvisie is in 2016 vastgesteld. In 2017 worden de activiteiten in de bibliotheek uitgevoerd in lijn met de uitgangspunten van de visie (Q1-Q4).	De visie wordt uitgevoerd zoals deze is vastgesteld. Door de groei van het aantal vrijwilligers is in 2017 het aantal activiteiten gericht op taalontwikkeling, digitale vaardigheid en ontmoeting uitgebreid.
Stimuleren van een gezonde leefstijl	- Uitvoeren en monitoren Lokale paragraaf gezondheidsbeleid 2016-2019 (Q1-Q4). - Uitvoeren en monitoren Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2016-2019 (Q1-Q4)	De beleidsnota's zijn de tweede helft van 2017 vastgesteld en worden uitgevoerd. Hiermee zetten wij in op het voorkomen van gezondheidsproblemen van onze inwoners, zodat zij minder beroep op zorg en ondersteuning hoeven te doen en mee kunnen blijven doen in de samenleving.

	- Uitvoeren Drugsbeleid (wordt aangeboden eind 2017)	
--	---	--

3.1.2 Wat heeft het gekost

Overzicht baten en lasten programma sociaal per thema (x € 1.000):

Programma 1: Sociaal					
Bedragen x € 1.000					
Thema	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2017 incl. alle wijzigingen (1)	Rekening 2017 (2)	Vershil tussen (1) en (2)
Cultuurvoorzieningen					
Lasten	1.795	1.244	1.270	1.525	255-
Baten	746	579	579	681	102
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>1.048-</i>	<i>664-</i>	<i>691-</i>	<i>844-</i>	<i>153-</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>60</i>	<i>66</i>	<i>66</i>	<i>216</i>	<i>150</i>
Gerealiseerd resultaat	988-	598-	625-	628-	3-
Integraal jeugdbeleid					
Lasten	276	274	273	278	5-
Baten	-	-	-	0	0
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>276-</i>	<i>274-</i>	<i>273-</i>	<i>278-</i>	<i>5-</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Gerealiseerd resultaat	276-	274-	273-	278-	5-
Sport-en recreatievoorzieningen					
Lasten	2.411	2.282	2.466	3.205	739-
Baten	896	940	921	889	32-
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>1.515-</i>	<i>1.342-</i>	<i>1.545-</i>	<i>2.316-</i>	<i>771-</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>67</i>	<i>14</i>	<i>202</i>	<i>202</i>	<i>-</i>
Gerealiseerd resultaat	1.449-	1.328-	1.343-	2.114-	771-
Zorg					
Lasten	14.840	15.503	15.384	15.018	366
Baten	1.713	10	621	1.252	631
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>13.127-</i>	<i>15.493-</i>	<i>14.763-</i>	<i>13.766-</i>	<i>997</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>208</i>	<i>-</i>	<i>143</i>	<i>143</i>	<i>-</i>
Gerealiseerd resultaat	12.919-	15.493-	14.620-	13.623-	997
Totaal gerealiseerd resultaat	15.632-	17.693-	16.861-	16.643-	218

3.1.3 CUP gelden

Voor het programma sociaal zijn bij de begroting 2016 extra middelen vrijgemaakt voor de speerpunten. Deze posten zijn integraal onderdeel van de verantwoording op thema niveau (zie boven). In de onderstaande tabel worden deze posten apart weergegeven.

Thema	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Zorg	60	40	40	40
Sport-en recreatievoorzieningen	25	25	17,5	17,5
Totaal	85	65	57,5	57,5

3.1.4 Indicatoren en kengetallen

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting 2014	Gem. Drecht steden	Score t.o.v. Drecht-steden	2015	2016	2017	2018	Bron
Oordeel burgers over sport, cultuur en recreatie	6,8	6,5	+0,3	NB	NB	NB	>7,0	OCD monitor
Percentage inwoners dat vrijwilliger is	41%	43%	-2%	41%	41%	42%	41%	OCD

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest Recente Waarde Sliedrecht	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Percentage niet sporter	2016	61%	RIVM
Jongeren met een delict voor de rechter	2015	1,83%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	2017	13%	CBS
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	2016	1,1%	CBS
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	2016	0,5%	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO, per 10.000 inwoners	2015	350	GMSD

Kengetallen reguliere taken

Voorgenoemde speerpunten laten zien waar wij in 2017 extra aandacht aan hebben besteed. De gemeente deed veel meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma deden wij onder andere het volgende:

We gaven subsidie aan verenigingen en instellingen, waardoor **2.074** jeugdleden konden deelnemen aan o.a. sportactiviteiten. De Sliedrechtse bibliotheek had **3.317** jeugdleden. We zorgden voor **313** rolstoelvoorzieningen doordat we de WMO middelen beheerden, en voorzagen **104** SW-ers van werk. Daarnaast ondersteunden wij **479** uitkeringsgerechtigden via uitvoeringsorganisatie Sociale Dienst Drechtsteden bij het vinden van werk. Wij zorgden er door het organiseren van leerlingenvervoer voor dat **158** Sliedrechtse leerlingen naar diverse scholen voor speciaal onderwijs konden. Door het beschikbaar stellen van WMO-middelen verzorgden wij **1.584** vervoersvoorzieningen, zorgden wij voor **552** voorzieningen huishoudelijke hulp en verzorgden wij **50** woonvoorzieningen.

3.2. Programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt

Economie

Sliedrecht staat hoog op de lijst van economisch best presterende gemeenten. In 2017 was het behouden en versterken van deze positie een topprioriteit van het college. Samen met ondernemers, onderwijs, zorgsector en de regio werkten we hier het afgelopen jaar hard aan.

Het resultaat hiervan is de *Economische Agenda Sliedrecht* die de gemeenteraad in mei 2017 heeft vastgesteld. De economische agenda zet in op een nauwe samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en ondernemers. De gemeentelijke ambitie is in de agenda vertaald naar vier economische clusters: i) Maritieme en industriële bedrijven; ii) Zorg; iii) 'Retail & Leisure', en; iv) Toerisme & Detailhandel. Het perspectief naar 2030 is samengebracht in een uitvoeringsprogramma.

Op de vier clusters zijn afgelopen jaar verschillende activiteiten ontplooid.

- **Maritieme en industriële bedrijven**
Er zijn verschillende bedrijfslocaties aan het water in Sliedrecht. Uit regionale analyses blijkt dat er behoefte is aan meer bedrijventerrein met kadefaciliteiten. Niet iedere gebruiker die nu op een locatie met kadefaciliteiten zit, heeft een relatie met het water en de behoefte aan deze faciliteiten. Om vraag en aanbod beter aan te laten sluiten heeft binnen Drechtstedenverband een adviesbureau opdracht gekregen om een analyse en kwalitatieve verdiepingsslag te maken van de vraag vanuit bedrijven en het aanbod op bestaande bedrijventerreinen. De vertaling hiervan naar lokaal beleid zal in 2018 plaatsvinden.
- **Zorg**
We streven naar zorginnovatie in samenwerking met zorgpartners en ondernemers die zich hier mee bezig (willen) houden. Om dit te versterken is eind 2017 afgesproken om in 2018 een gezamenlijk uitvoeringsprogramma Zorginnovatie op te stellen en uit te voeren. Half 2018 wordt het uitvoeringsprogramma voorgelegd aan de raad.
- **Retail & Leisure¹**
In 2017 is verdere samenwerking tussen ondernemers tot stand gebracht en een structurele samenwerking tussen gemeente en ondernemers versterkt. Voor de Woonboulevard is in overleg met de ondernemers een stappenplan opgesteld voor de ontwikkeling van een 'woonstrip' langs de A15. De eerste stap is gezet door het oprichten van een ondernemersfonds voor de woonboulevard.
- **Toerisme & Detailhandel²**
Sliedrecht heeft een directe relatie met het water. Deze relatie is van oorsprong met name gericht op bedrijvigheid. Er zijn naast bedrijven ook woningen langs het water te vinden. Recreatie langs of op het water kan meerwaarde bieden voor inwoners van Sliedrecht. Om die reden zijn in 2017 bijvoorbeeld de mogelijkheden om een bootjeshelling te realiseren verder verkend. Er zijn gesprekken gevoerd met belanghebbenden en omwonenden. Dit heeft tot dusver echter niet geleid tot een definitief plan. In 2018 wordt dit verder opgepakt.

¹ Met Retail & Leisure wordt bedoeld de boulevard voor woonbeleving.

² Met Toerisme & Detailhandel wordt bedoeld de attractiekracht van het centrumgebied, water en oevers en de (recreatieve) verbinding met het groene hart.

De ontwikkelingen in de markt, met name de crisis en de opkomst van internet, hebben de afgelopen jaren grote invloed gehad op de detailhandel in Sliedrecht. De Kerkbuurt en het Burgemeester Winklerplein zijn twee grotere concentraties van detailhandel in het dorp. Daarnaast zijn er nog verschillende locaties waar één of enkele detaillisten gevestigd zijn. Afgelopen jaar is samen met ondernemers nagedacht over de toekomstbestendigheid van de verschillende locaties. Met de ondernemersverenigingen Kerkbuurt en Burgemeester Winklerplein is in navolging daarvan het traject 'De Nieuwe Winkelstraat' gestart.

Daarnaast is in afstemming met de ondernemersverenigingen Kerkbuurt, Burgemeester Winklerplein en Woonboulevard een ondernemersfonds op basis van reclamebelasting opgericht.

Overkoepelend op alle thema's is met behulp van citymarketing Sliedrecht nog beter op de kaart gezet. Samen met het bedrijfsleven en de regio is het dorp gepromoot. In 2017 is ingezet op het versterken van de entrees van Sliedrecht, zoals kunst op de rotonde en vlaggenmasten bij de afrit van de snelweg A15. Daarnaast is ingezet op het vasthouden van de (huidige) inwoners en ondernemers. We hebben gericht gepromoot over onze voorzieningen en cultuur, evenementen ondersteund en gestimuleerd, een marketingcampagne opgezet en daarbij gebruik gemaakt diverse off- en online kanalen om een zo breed mogelijk publiek te bereiken.

Regionaal hebben we onze rol gepakt en verantwoordelijkheden genomen bij de uitvoering van projecten op economisch gebied van het Regionaal Meerjarenprogramma. Daarbij legden we een directe lijn met Sliedrecht en de lokale belangen van zowel het bestuur als de ondernemers. We sloten aan bij (boven)regionale initiatieven die ondernemers faciliteerden en stimuleerden op het gebied van samenwerking, innovatie, promotie en duurzaamheid. Een voorbeeld is het faciliteren van het Ondernemersplein. Dit platform helpt samenwerkende organisaties dilemma's op te lossen en vernieuwingsvraagstukken verder uit te denken. Dit doen zij door online informatie te verbinden met offline activiteiten.

Bereikbaarheid van Sliedrecht

Het afgelopen jaar hebben wij samen met de regio en de provincie bij het Rijk aandacht gevraagd voor de doorstroming op de A15. Dit heeft er voor gezorgd dat wij gezamenlijk investeren in de verbreding van A15 tussen Papendrecht en Sliedrecht (A15 PaS). Deze investering moet er voor zorgen dat Sliedrecht (en Drechtsteden) in de toekomst goed bereikbaar en een aantrekkelijk blijft voor bedrijven.

Verder is samen met de provincie succesvol bij het Rijk gelobbyd om in 2018 te starten met een Mirt-verkenning naar de doorstroming op de A15. In deze verkenning zal in ieder geval het deel tussen Gorinchem en Papendrecht worden meegenomen.

In 2017 is samen met de provincie opgetrokken om de belangen en wensen van Sliedrecht en de Drechtsteden in de nieuwe aanbesteding van het openbaar vervoer mee te nemen. De nieuwe concessie gaat december 2018 in.

Onderwijs en arbeidsmarkt

We zien een verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De Drechtsteden zijn hoofdzakelijk gericht op de maritieme- en techniek sector. Er is behoefte aan (hoger) geschoolde mensen in de techniek. Afgelopen jaar is gezocht naar de mogelijkheden om jongeren (van basisonderwijs tot universitair onderwijs) meer kennis te laten maken met deze sectoren en de bedrijven.

In 2017 is vanuit de regio Drechtsteden het idee ontstaan om basisschoolleerlingen (groep 7/8) mee te nemen naar verschillende bedrijven in de regio om ze warm te maken voor het werken in de

techniek. In 2017 zijn hier voorbereidingen voor getroffen en in 2018 staat de eerste Techniekroute gepland. Daarnaast vond afgelopen jaar de vierde editie van Alblasserwaard On Stage op het Griendencollege plaats waarin vmbo-leerlingen kennis maken met beroepsbeoefenaars. Dit helpt ze bepalen of zij een beroep in de techniek, zorg of facilitaire dienstverlening willen. Tegelijkertijd helpt het ze aan een baan in de regio.

In regionaal verband is recentelijk HBO Drechtsteden opgericht. Deze school moet ervoor zorgen dat er meer hoger geschoolde mensen in de regio blijven en aangetrokken worden. Vanuit Sliedrecht kwam naar voren dat er met name een tekort is aan mensen met een ICT-achtergrond. Momenteel wordt een nieuwe ICT-opleiding opgezet en doorontwikkeld.

We hebben de mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt meer bij de maatschappij betrokken. Dit hebben wij gedaan door een lokaal platform 'Sliedrecht Werkt' op te zetten. Hierin zijn ondernemers in het sociale domein vertegenwoordigd. Gezamenlijk zetten zij in op het beschikbaar stellen van participatieplekken en onderlinge samenwerking.

We hebben in 2017 actief ingezet op de aansluiting bij het regionale arbeidsmarktprogramma om meer slagkracht te realiseren in ons lokale beleid. In dat kader is het project Kansrijk Sliedrecht opgestart. Het doel van Kansrijk Sliedrecht is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te motiveren en ondersteunen om een startkwalificatie te halen. De eerste groep start in januari 2018.

Er is ingezet op het versterken van de doorgaande leerlijn en het VVE-beleid (Voor- en Vroegschoolse Educatie). In samenwerking met kinderopvang, peuterspeelzalen, jeugdgezondheidszorg en het onderwijs zijn afspraken gemaakt over de doorontwikkeling van de vroegschoolse educatie. Dit sluit aan bij de brede schoolgedachte waarbij verschillende functies en activiteiten bijdragen aan de ontwikkeling van het kind.

3.2.1 Speerpunten programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
Promotie van Sliedrecht	- Promotie van de gemeente op basis van het PR & Marketingplan dat in 2016 opgesteld is. Uit dit plan zullen diverse projecten en acties ten behoeve van de promotie volgen (Q1-Q4).	Er is een online marketingtoolkit ontwikkeld met hierin o.a. een huisstijlhandboek en het Groot in Doen-logo. Het concept 'Groot in Doen' is gelanceerd via de website van de gemeente en sociale media. Ook is het gepromoot in magazines en bij evenementen. Door middel van zogenaamde 'Citydressing' is het dorpscentrum in dezelfde stijl aangekleed. Lokale helden en vrijwilligers zijn ingezet om de gemeente verder te promoten. Daarvoor zijn verschillende promotiematerialen en een video ontwikkeld. Daarnaast zijn we aangehaakt bij een regionaal project om de geluidsschermen langs de A15 te

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
		beschilderen. Daarmee wordt gestart bij Sliedrecht.
	- Regionaal werken verschillende partijen aan onder andere promotie van de regio waar Sliedrecht deel vanuit maakt. Waar mogelijk sluiten we aan op deze initiatieven en positioneren Sliedrecht. Voorbeelden van partijen zijn DEAL! Maritime Delta en Innovation Quarter (Q1-Q4).	Wij zijn actief aangesloten bij Drecht Cities DEAL Maritime Delta. Zij zorgt voor (nationale en internationale) promotie van en acquisitie voor de regio Drechtsteden op maritiem en logistiek gebied. Wij zijn continu bezig met het vasthouden en aantrekken van bedrijven en vormen een team met DEAL! We zijn daarnaast verbinder van partijen als het gaat om Innovation Quarter, een financieringsstroom voor vestiging en stimulering van startups.
	- Om de zichtbaarheid en herkenbaarheid van Sliedrecht te vergroten worden op diverse plaatsen waar men Sliedrecht binnen komt in samenwerking met het bedrijfsleven kunstwerken of objecten geplaatst die een relatie hebben met de baggerindustrie (Q1-Q4).	Er is een kunstwerk in de openbare ruimte gerealiseerd: in Q2 is een baggermolen 'Bambino' officieel onthuld op de rotonde Sportlaan/ Schapedrift.
	- Opzetten van een overkoepelende stichting die verantwoordelijk is voor de citymarketing (Q3).	Als uitwerking van de economische agenda is in afstemming met de ondernemersverenigingen Kerkbuurt, BW-plein en Woonboulevard een ondernemersfonds op basis van reclamebelasting opgericht. In 2018 worden door middel van uitwerkingsovereenkomsten verder afspraken gemaakt over de besteding van de middelen uit dit fonds.
Versterken participatie op de arbeidsmarkt	- Inwoners met een achterstand tot de arbeidsmarkt, voortijdig schoolverlaters en niet uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk laten	Er is een lokaal platform van sociaal ondernemers opgezet onder de noemer 'Sliedrecht Werkt'. Dit platform heeft zich in 2017 met name gericht op de participatieplekken en de onderlinge samenwerking. Het platform wil nu gaan

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
	participeren in de samenleving van Sliedrecht. Dit gaan we doen door te werken met een lokaal platform voor matching en begeleiding op participatieplekken in samenwerking met bestaande partijen (Q1).	doorgroeien. Daarnaast is met het Da Vinci college het project Kansrijk Sliedrecht opgezet. Lokaal in Sliedrecht wordt een gratis entree-opleiding (MBO-1) aangeboden aan 15 mensen zonder opleiding en een afstand tot de arbeidsmarkt.
	- Aansluiten op regionale initiatieven zoals Dare2Cross, Innovatie Award, MKB katalysatorfonds (Q1-Q4).	Aan de editie 2017 van Dare2Cross en Innovatie Award hebben bedrijven uit Sliedrecht deelgenomen. Wij zijn daarnaast de verbindende partij voor het MKB katalysatorfonds (financieringsstroom voor innovatie bedrijven en uitvoerder haalbaarheidsonderzoeken).
Opzetten ondernemers investeringsfonds	- Onderzoek naar draagvlak, vorm en invulling ondernemersfonds (Q1).	Een gemeente-breed ondernemersfonds bleek in Q3 nog niet haalbaar. In opmaat hiertoe in 2017 in overleg met ondernemersverenigingen in drie gebieden – Woonboulevard Sliedrecht, Burgemeester Winklerplein en Kerkbuurt – al een eerste stap gezet en gekomen tot een ondernemersfonds o.b.v. reclamebelasting.
Opstellen plan voor toekomstbestendige detailhandelslocaties	- Opstellen van een plan voor de kleinschalige detailhandelslocaties met één of enkele vestigingen om de toekomstbestendigheid te garanderen (Q2).	Ondernemersorganisaties van Kerkbuurt en BW-plein, Rabobank en gemeente werken samen in het traject 'De Nieuwe Winkelstraat', gericht op stimulering en ontwikkeling van detailhandel. Bij de uitwerking hiervan wordt de verbinding verkend met overige (kleinschalige) detailhandelslocaties. In 2017 is met beide ondernemersorganisaties de verkenningsfase van het traject doorlopen. Als eerste start de Kerkbuurt met de tweede fase: de 'Nieuwe Winkelstraat-in-actie'.
Vergroten kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt	- Ieder kind moet zijn/haar talenten zo goed mogelijk kunnen benutten. Kwalitatief goed onderwijs dichtbij huis speelt daarbij een grote rol. Daarom zetten we in op behoud	Wij zullen ons de komende jaren blijven inspannen om het voortgezet onderwijs binnen onze gemeente te behouden.

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
	van voortgezet onderwijs in Sliedrecht (Q1-Q4).	
	- Versterken relatie onderwijs-arbeidsmarkt samen met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en jongeren uit zowel de gemeente als de regio (Q1-Q4).	In 2017 is gestart met de techniekroute in het basisonderwijs. Ook is een aanzet gemaakt voor de techniekroute in het voortgezet onderwijs. Het Griendencollege heeft dit jaar bovendien weer het beroepenfestival "On Stage" georganiseerd.
	- Verkennen mogelijkheden ontwikkeling bagger-campus in samenwerking met baggerbedrijven, baggermuseum, onderwijsinstellingen en overheid (Q3).	Door het bureau Netics is in 2017 in samenwerking met het MKB-Katalysatorfonds Drechtsteden de haalbaarheidsstudie voor de opzet van een Baggerfabriek Drechtsteden afgerond. Dit circulaire concept gaat uit van het optimaal hergebruik van bagger in de regio. Netics gaat in 2018 op zoek naar een kwartiermaker om de Baggerfabriek ook daadwerkelijk van de grond te krijgen. Aangezien het een innovatief concept is en van belang voor de regio wordt gezocht naar een PPS (publiek-private samenwerking) constructie voor de financiering, samen met de EDB en de gemeente Sliedrecht. Begin 2018 moet hier duidelijkheid over komen.
Kinderen talenten optimaal laten benutten	- Verder ontwikkelen van het Brede School concept in Sliedrecht (Q4).	De nieuw gerealiseerde scholen zijn volgens het Brede School concept neergezet.
	- Versterken VVE beleid (voor- en vroegschoolse educatie) en ontwikkelen VVE monitor (Q1-Q4).	In 2017 is de beleidsregel VVE vastgesteld en is de opzet voor de VVE monitor gemaakt. Vanaf 2018 wordt daadwerkelijk gestart met de uitvoering van de VVE monitor. Hieraan ligt een breed gedragen samenwerkingsovereenkomst aan ten grondslag.
	- Versterking aansluiting onderwijs/jeugdhulp (Q1-Q4).	De aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp is in 2017 geïnventariseerd. In 2018 zal de input vanuit deze verkenning worden verwerkt in het lokaal plan van aanpak ten aanzien van de jeugdhulp. Ook zijn de leertafels Passend Onderwijs gecontinueerd met als doel de

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
		aansluiting tussen zorg en onderwijs verder te ontwikkelen.
Aandacht voor bereikbaarheid Sliedrecht	- Er zijn problemen met de infrastructuur naar Sliedrecht. Met name de A15 is overbelast. We blijven aanhaken op de lobby en overleggen om de doorstroming te verbeteren. Dit geldt ook voor de Waterbus, DAV concessie en het openbaar vervoer (Q1-Q4).	Onze lobby heeft bijgedragen aan het besluit van de minister van Infrastructuur en Waterstaat om te starten met de grondige aanpak van de A15 tussen Papendrecht en Sliedrecht. In december 2017 tekende Van Nieuwenhuizen het ontwerp-tracébesluit Rijksproject A15 Papendrecht – Sliedrecht. In 2019 gaat naar verwachting de realisatie van start. Ook is succesvol gelobbyd om te starten met een Mirt-verkenning naar de doorstroming op de A15; in deze verkenning wordt in ieder geval het deel tussen Gorinchem en Papendrecht meegenomen. De provincie heeft de DAV-concessie aanbesteed en medio februari/maart 2018 is de gunning onherroepelijk. De regio Drechtsteden is intensief betrokken geweest bij de uitvraag en er is rekening gehouden met de belangen van Sliedrecht. Na het onherroepelijk worden van de gunning is pas bekend wat de exacte consequenties voor Sliedrecht zijn.

3.2.2 Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt per thema (x € 1.000):

Programma 2: Economie, arbeidsmarkt en onderwijs					
Bedragen x € 1.000					
Thema	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2017 incl. alle wijzigingen (1)	Rekening 2017 (2)	Verschil tussen (1) en (2)
Opgroeien en onderwijs					
Lasten	2.987	2.407	2.360	2.273	87
Baten	427	334	334	449	115
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>2.560-</i>	<i>2.073-</i>	<i>2.026-</i>	<i>1.824-</i>	<i>202</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>125</i>	<i>42</i>	<i>62</i>	<i>62</i>	<i>-</i>
Gerealiseerd resultaat	2.435-	2.030-	1.964-	1.762-	202
Verkeer- en vervoersbeleid					
Lasten	3.190	293	1.116	868	248
Baten	2.466	88	688	655	33-
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>724-</i>	<i>204-</i>	<i>428-</i>	<i>213-</i>	<i>215</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>294</i>	<i>-</i>	<i>224</i>	<i>40</i>	<i>185-</i>
Gerealiseerd resultaat	430-	204-	203-	173-	30
Inkomen					
Lasten	6.395	5.781	6.552	7.764	1.212-
Baten	5.523	5.136	5.593	6.692	1.099
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>872-</i>	<i>645-</i>	<i>959-</i>	<i>1.072-</i>	<i>113-</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Gerealiseerd resultaat	872-	645-	959-	1.072-	113-
Werk en ondernemerschap					
Lasten	4.482	3.956	6.087	4.103	1.984
Baten	156	157	183	35	148-
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>4.326-</i>	<i>3.799-</i>	<i>5.905-</i>	<i>4.068-</i>	<i>1.836</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>102</i>	<i>110</i>	<i>1.998</i>	<i>205</i>	<i>1.793-</i>
Gerealiseerd resultaat	4.224-	3.689-	3.906-	3.863-	43
Expl. bouwgronden woonwijken					
Lasten	2.749	913	2.494	1.707	787
Baten	1.710	1.032	1.911	1.797	114-
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>1.040-</i>	<i>119</i>	<i>583-</i>	<i>90</i>	<i>673</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>461</i>	<i>274-</i>	<i>428</i>	<i>152-</i>	<i>580-</i>
Gerealiseerd resultaat	578-	155-	155-	62-	93
Totaal gerealiseerd resultaat	8.539-	6.724-	7.187-	6.932-	255

3.2.3 CUP gelden

Voor het programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt zijn in de begroting 2016 extra middelen vrijgemaakt voor de speerpunten. Deze posten zijn integraal onderdeel van de verantwoording op thema niveau (zie boven). In de onderstaande tabel worden deze posten apart weergegeven.

Thema	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Werk- en ondernemerschap	234	196	234	234
Totaal	234	196	234	234

3.2.4 Indicatoren en kengetallen

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting 2014	Gem. Drecht steden	Score t.o.v. Drecht-steden	2015	2016	2017	2018	Bron
Rapportcijfer voor ondernemers-klimaat	7,1	6,8	+0,3	7,2	7,4	7,6	7,8	OCD monitor

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Funciemenging ³	2017	57,8%	LISA
Bruto gemeentelijk product ²	2013	105	Atlas voor gemeenten
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	2017	106	LISA
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	2017	1,01	DUO
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	2017	29,64	DUO
Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	2016	1,8%	DUO
Banen per 1.000 inwoners	2017	954,3	LISA
Netto arbeidsparticipatie	2016	68,5%	CBS
Werkloze jongeren	2016	0,49%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezinnen	2015	5,86%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	2017	333	CBS
Personen met een lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners	2017	30,9	CBS
Nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	2015	11,9	ABF

³ Funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen woningen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig	2015	5%	VeiligheidNL
Overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	2015	14%	VeiligheidNL

Kengetallen reguliere taken

Voorgenoemde speerpunten laten zien waar wij in 2017 extra aandacht aan hebben besteed. De gemeente doet veel meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

De gemeente Sliedrecht kent **4** bijzondere scholen, **3** openbare scholen, **4** scholen voor speciaal onderwijs en **1** school voor voortgezet onderwijs. In totaal heeft het basisonderwijs in Sliedrecht **2.498** leerlingen. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. De gemeente Sliedrecht zorgt verder onder andere voor **38** standplaatsvergunningen, zodat er in de gemeente Sliedrecht een markt kan plaatsvinden.

3.3 Programma ruimte

Programma ruimte omvat alle producten van de gemeente Sliedrecht op het gebied van bouwen, wonen en de daarbij behorende leefomgeving, zoals het maken van bestemmingsplannen tot meldingen in de buitenruimte. In dit programma hebben we als gemeente zelf de regie, maar we maken veel gebruik van de markt en/of de samenwerking in de Drechtsteden. Een heel breed en divers programma waarbij een aantal speerpunten het afgelopen jaar de agenda domineerde.

Omgevingswet

Samen met de regio Drechtsteden anticiperen wij op de nieuwe Omgevingswet. Deze wet heeft vergaande gevolgen voor de gemeente als het gaat om de gevraagde werk- en denkwijze, het verplicht opstellen van een omgevingsvisie en omgevingsplannen en een verschuiving van toetsing vooraf (vergunningverlening) naar toetsing achteraf (handhaving). De wet gaat gepaard met een vergaand digitaliseringsproces. Het jaar 2017 heeft voor de gemeente Sliedrecht in het teken gestaan van formulering en verdere uitwerking van het ambitieniveau en de invoeringsstrategie. Daarnaast is een start gemaakt met de inventarisatie van beschikbaar basismateriaal voor het opstellen van een omgevingsplan.

Ruimtelijke kwaliteit

Binnen het programma ruimte is in 2017 gewerkt aan de ruimtelijke kwaliteit van Sliedrecht en in het bijzonder de kwaliteit van het cultuurhistorische dijklint. In de Dijkvisie 2017-2027 is vastgelegd hoe het dijklint eruit ziet en hoe wordt omgegaan met het karakter van het lint bij herstructureringen. Bij het ontwerp en de ontwikkeling van Kerkbuurt-west en Molendijk-oost is daar rekening mee gehouden. De voorbereidingen voor deze herstructurering vonden in 2017 plaats, de uitvoering staat gepland in de eerste helft van 2018.

Een ander project was het verbeteren van de speel- en sportplekken in de gemeente Sliedrecht. De herinrichting van speelplekken is een uitwerking van het 'Uitvoeringsbeleid speel- en sportruimte' dat in 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld. In vijf jaar tijd worden buurt voor buurt de speel- en sportplekken opgeknapt. Fasegewijs worden 105 sport- en speelplekken samengevoegd tot 66 aantrekkelijke speel- en sportplekken die recht doen aan de behoeften van de verschillende doelgroepen. In het voorjaar van 2017 zijn de speel- en sportplekken in de buurten Buitenuitbreiding Oost, Middenveer, Vogelbuurt-Noord en Winklerplein aangepakt. Daarnaast zijn in 2017 de buurten De Grienden en Prickwaert Weresteijn voorbereid met een aanpak in maart 2018. Ook zijn de buurten die voor 2018 gepland staan, voorbereid: de Vogelbuurt-Zuid en de Buitenuitbreiding-West. De aanpak hiervan moet in mei 2018 gereed zijn.

Waterhuishouding

Vanwege de klimaatverandering is waterhuishouding een steeds actueler onderwerp, waarbij waterveiligheid een belangrijk thema blijft. Bij dit onderwerp zoeken we de verbinding met bestaande opgaven voor ruimte en economie. Zo werd er bij onderhoud aan wegen maatwerk toegepast om hoogteverschillen tussen particuliere grond en openbaar gebied waar mogelijk te beperken. Ook is er extra waterberging gerealiseerd, bijvoorbeeld in Benedenveer.

Duurzaamheid

Afgelopen jaar is een impuls gegeven aan het onderwerp duurzaamheid. Er is een plan van aanpak ontwikkeld om te komen tot een duurzaamheidsvisie. Bij de totstandkoming van de visie zijn onder andere inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken. Begin 2018 wordt de duurzaamheidsagenda 2018-2022 voorgelegd aan de raad. Met de vaststelling ervan is de koers voor de lange en middellange termijn bepaald. Aan deze agenda is ook een uitvoeringsprogramma voor de jaren 2018-2022 gekoppeld.

Bij wonen en bouwen speelt duurzaamheid een steeds belangrijkere rol. Zo hebben de gemeente Sliedrecht, de Drechtsteden, provincie Zuid-Holland, woningcorporatie Tablis Wonen en HVC in 2017 een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de regionale mogelijkheden voor een duurzaam warmtenet te verkennen. Het warmtenet gaat als eerste de Staatsliedenbuurt van duurzame warmte voorzien, zodra de 95 woningen opgeleverd worden. De aansluiting van deze buurt is een mooi initiatief van lokaal samenwerken aan de energietransitie. Daarnaast is het afgelopen jaar gestart met de bouw van 43 nul op de meter woningen in nieuwbouwwijk Baanhoek-West.

Milieu

Vanaf 2024 geldt er een landelijk verbod op asbestdaken. In 2017 is een inventarisatie van asbestdaken in Sliedrecht uitgevoerd. Dit heeft ca. 850 asbestverdachte daken opgeleverd. Op basis van visuele controles in het veld wordt dit bestand verder verfijnd en als uitgangspunt gebruikt voor een in 2018 te starten gerichte communicatie richting de huiseigenaren/gebruikers.

Wonen en bouwen

Een belangrijke taak van de gemeente is te zorgen voor een passende woningvoorraad voor alle doelgroepen in Sliedrecht. Het is belangrijk dat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en dat er voor kwetsbare inwonersgroepen voldoende woonruimte aanwezig is. In 2017 hebben de zeven Drechtsteden gewerkt aan een nieuwe regionale woonvisie. Op 12 december 2017 is de regionale woonvisie vastgesteld in de Drechttraad. Het hernieuwde beleid stuurt zowel op kwantiteit als kwaliteit en vraagt onder andere om een concretisering van het gemeentelijk woningbouwprogramma. De regionale ambities zijn verwoord in 20 uitgangspunten die in 2018 vertaald worden in een lokale uitvoeringsparagraaf voor Sliedrecht.

In 2017 is de uitkoopregeling voor woningen onder de hoogspanningslijnen van start gegaan. Op grond van deze regeling zijn afgelopen jaar vijf woningen aangekocht. De taxatie- en aankoopkosten zijn voor rekening van de Rijksoverheid gekomen. In totaal komen 24 woningen in aanmerking voor uitkoop.

Verkeer en mobiliteit

Een belangrijke uitdaging ligt in het bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar houden van Sliedrecht. In het in 2017 vastgestelde Verkeers- & Mobiliteitsplan 2017-2040 wordt invulling gegeven aan deze ambitie. Voor de korte termijn is dit vertaald in concrete maatregelen en voor de middellange termijn worden aanvullende onderzoeken gedaan.

In 2017 is ingezet op het optimaliseren van de bestaande openbare ruimte door wegen en kruispunten veiliger vorm te geven en/of de doorstroming te verbeteren. Voor de middellange termijn worden op dit moment mogelijkheden verkend om de leefbaarheid te verbeteren en het verkeersnetwerk te optimaliseren. Dit moet zorgen voor een duurzame ontwikkeling van het verkeer en vervoer in Sliedrecht.

Buitenruimte

Sliedrecht moet er netjes uitzien. Het basisniveau van het groenonderhoud is vastgelegd in het Groenbeleidsplan Sliedrecht 2015. In 2017 is gestart met het (laten) meten van het niveau van de beeldkwaliteit.

Er is structureel en incidenteel voor 2017 en 2018 geld beschikbaar gesteld om het openbaar groen naar een hoger niveau te tillen. De beschikbaar gestelde middelen voor de kwaliteitsimpuls zijn in 2017 ingezet voor éénmalige zaken die een effect hebben op de groenbeleving. Enkele voorbeelden hiervan zijn het aanleggen van vaste planten bij rotondes en bloembollen in middenbermen.

In de integrale meerjaren programmering (MJOP) van het groot onderhoud in de buitenruimte is voorzien dat de Sportlaan (opgang naar provinciale weg) en het kruispunt met Stationspark I in 2018

onderhoud nodig heeft. We hebben met de planning geschoven waardoor het mogelijk werd de voorbereiding van deze werkzaamheden naar 2017 te halen en deze in 2018 uit te voeren.

Chemours en DuPont

Naast de onderzoeken naar de effecten van blootstelling aan PFOA en GenX zijn onderzoeken gestart naar blootstellingsroutes en de mate van verontreiniging in water en bodem. In 2017 is de uitvoering geweest van de moties van de gemeenteraad en van de Tweede Kamer om (oud-)inwoners van het RIVM-contourgebied in de periode dat PFOA is geëmitteerd een bloedtest te vergoeden. In aanvulling heeft het college de mogelijkheid van een checktest aangeboden voor zij die een bloedserumwaarde boven de 21 ng/ml hebben.

Het afgelopen jaar is op verschillende momenten geadviseerd aan de Omgevingsdienst en vanaf 1 juli aan de DCMR over de actualisaties van de vergunning en in voorbereiding op de revisievergunning. Eind 2017 is een handreiking opgesteld voor het omgaan met grond waarin mogelijk PFOA en GenX zit. Deze handreiking is tijdelijk van kracht. Het definitieve beleid is naar verwachting in de eerste helft van 2018 beschikbaar. Begin 2018 zijn de uitkomsten van het moestuinonderzoek gepubliceerd. Tenslotte is in gezamenlijkheid met Dordrecht en Papendrecht een aansprakelijkstelling verzonden naar Chemours en DuPont. De start van het meten van de luchtkwaliteit is gepland voor 2018.

3.3.1 Speerpunten programma ruimte

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
Adequate invoering van de Omgevingswet	- Wij zoeken zo veel mogelijk de samenwerking met de regio en waar mogelijk pakken wij zaken gezamenlijk op. Denk hierbij aan opleidingen, aanpassen werkprocessen, inrichting ICT etc. Hiertoe is een regionale werkgroep opgericht. In 2017 informeren wij de raad hoe wij de omgevingswet gaan implementeren (Q1-Q4).	- Op 20 juni 2017 heeft de gemeenteraad het ambitieniveau en de invoeringsstrategie voor de Omgevingswet vastgesteld. - Op 13 december 2017 is er een bijeenkomst van de fractiespecialisten geweest om het ambitieniveau verder uit te werken. - We hebben geïnventariseerd wat de relevante bepalingen uit alle gemeentelijke verordeningen en bestemmingsplannen zijn, waarbij een voorzet is gedaan of deze bepalingen in het toekomstige omgevingsplan moeten worden opgenomen. - Er is aangesloten bij regionale initiatieven omtrent de Omgevingswet.

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
Versterken van de uitstraling van het historische dijklint	- De uitvoering van de verhoogde kwaliteit uit de dijkvisie is afgestemd op de integrale meerjarenplanning van groot onderhoud in de buitenruimte. De planning is in de dijkvisie opgenomen (Q1-Q4).	Bij het groot onderhoud en herstructureringen wordt rekening gehouden met de Dijkvisie 2017-2027. Het ontwerp en de ontwikkeling van Kerkbuurt-west en Molendijk-oost zijn daar een eerste uiting van.
Verbeteren kwaliteit spelen, sporten en ontmoeten in de buurt	- In 2016 is het speelplekkenplan "Speelruimte in kwaliteit" door de raad vastgesteld. Hierin is een 5-jaren uitvoeringsprogramma opgenomen om per buurt een centrale speel/sport-ontmoetingsplaats te realiseren met daarbij ondersteunende speelplekken. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt aangegeven welke buurten in 2017 aangepakt worden (Q1-Q4).	In het voorjaar van 2017 zijn de speel- en sportplekken in de buurten Buitenuitbreiding Oost, Middenveer, Vogelbuurt-Noord en Winklerplein aangepakt. Daarnaast zijn de buurten De Grienden en Prickwaert Weresteijn voorbereid met een verwachte aanpak in maart 2018. Ook zijn de buurten die gepland staan voor 2018, voorbereid: de Vogelbuurt-Zuid en de Buitenuitbreiding-West. De aanpak hiervan moet in mei 2018 gereed zijn.
Versterken van de waterhuishouding	- In het kader van het waterveiligheidsvraagstuk en de opgave die uit waterveiligheid voortkomen gaan we in 2017 samen met de regio nader onderzoek doen naar de gevolgen van maatregelen voor onder andere Sliedrecht.	In 2017 heeft de Gebiedsraad het Projectplan Waterveiligheid en Ruimte 2017-2018 vastgesteld. Dit plan geeft een vervolg aan de samenwerking. Op basis van dit plan hebben de gemeente en het waterschap gewerkt aan een plan van aanpak voor de nadere uitwerking van de dijkversterking centrum Sliedrecht (Rivierdijk-west).
	- Bij het onderhoud aan wegen wordt minder opgehoogd dan voorheen om meer berging van	Bij onderhoud aan wegen is het hoogteverschil tussen openbaar gebied en particuliere gronden geminimaliseerd.

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
	regenwater te realiseren.	
	- Ook bij de waterkanten en in de groenstroken wordt rekening gehouden met waterberging in de vorm van plasdrasbermen en het laag houden van groenstroken om water te kunnen bufferen.	Groenstroken langs waterpartijen en wegen zijn bij onderhoud niet onnodig opgehoogd. En waar nodig is het groen verlaagd om waterafvoer en -berging te bevorderen.
	- Ten noorden van de A15 wordt in 2017 een deel van de opgave aan waterberging gerealiseerd (Q1-Q4).	Uit het laatste rapport van het waterschap na de pilot 'herberekening waterbeheer Sliedrecht' blijkt dat er geen sprake meer is van deze opgave in het buitengebied. Alleen de waterberging bij het recreatief knooppunt blijft staan.
Zorgen dat de gezondheid van de Sliedrechtse bevolking niet verder in gevaar komt door de uitstoot van bedrijven	- Scherp blijven reageren op eventuele vergunningprocedures die in 2017 mogelijk tot wijziging van emissievoorschriften leiden of wijziging van de veiligheidssituatie tot gevolg hebben	De gemeente heeft een zienswijze ingediend in de vergunningprocedure die heeft geleid tot een flinke aanscherping van de emissienormen voor de GenX stoffen. Daarnaast is reactie gegeven op diverse rapporten naar mogelijkheden voor emissiereductie van gevaarlijke stoffen.
	- Uiterlijk april 2017 worden de resultaten van het steekproefonderzoek door het RIVM bekendgemaakt. Mocht blijken dat er in het bloed van onderzochte personen gehaltenes PFOA/C8 worden aangetroffen boven de door het RIVM als veilig vastgestelde grenswaarde dan zal de gemeente, eventueel in afstemming met de gemeenten Dordrecht en Papendrecht, die acties ondernemen die	In 18 gevallen is een waarde gevonden boven 21 ng/ml bloed. Deze gevallen zijn nader onderzocht voor het aanwijzen van een mogelijke oorzaak voor deze verhoogde waarde. Dat heeft geen concrete informatie opgeleverd. De gemeente heeft gratis bloedtesten beschikbaar gesteld voor mensen die in het invloed gebied van Chemours wonen of hebben gewoond in de periode dat PFOA is geëmitteerd. Er loopt een moestuinonderzoek van het RIVM om vast te kunnen stellen of groenten uit de moestuin veilig gegeten kunnen worden.

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
	nodig zijn om verder gezondheidsonderzoek te doen plaatsvinden (Q1-Q4).	
Een impuls geven aan het aspect duurzaamheid	- Het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties op dit terrein.	In aansluiting op de initiatieven in het kader van het Regionaal Energieloket, is het project Zon op bedrijfsdaken gestart waarbij bedrijven de kans krijgen om zonnepanelen op hun dak te leggen. In het kader van het project energiebesparing bij bedrijven van de OZHZ zijn de vijf grootste energieverbruikers in Sliedrecht door de OZHZ onder de loep genomen en voorzien van een advies met concrete besparingsmogelijkheden.
	- In samenwerking met de Drechtsteden wordt een collectieve actie voor spouwmuurisolatie voor particuliere woningen opgezet (start najaar 2016, loopt door in 2017).	In het 4^e kwartaal 2017 is samen met het energieloket een groepsaankoop zonnepanelen gehouden. In oktober is hiervoor ook in Sliedrecht een eigen bewonersavond georganiseerd om onze woningeigenaren te informeren over de voordelen van zonnepanelen en het collectieve inkoopvoordeel.
	- Deze actie zal gebruikt worden om ook het energieloket (duurzaamheidsportal) meer naamsbekendheid te geven.	Door bovenstaande activiteit en de verspreiding van posters, flyers en (sociale) media, heeft het energieloket meer naamsbekendheid gekregen.
	- Na beoordeling van het haalbaarheidsonderzoek zullen in 2017 zonnepanelen op sporthal De Stoep en de Lockhorst aangebracht worden.	Vanwege de discussie rondom het aanhouden of afstoten van gemeentelijke vastgoed, is ook de beoordeling van het haalbaarheidsonderzoek en de plaatsing van zonnepanelen uitgesteld.

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
	- Een deel van het wagenpark van de gemeente wordt in 2017 vervangen door duurzamere voertuigen, waarbij volledig elektrisch de voorkeur geniet (Q1-Q4).	In 2017 waren er geen voertuigen die in aanmerking komen voor elektrisch rijden (elektrische vrachtwagens zijn er momenteel niet). Op natuurlijke vervangingsmomenten gaan we wel over op euro 6 motoren. In 2017 zijn 2 bedrijfsvoertuigen voor de plantsoenen (werkbussen) aangeschaft welke voldoen aan de laatste euronorm 6.
	- Koers uitzetten voor de langere termijn (Q1).	In 2017 is toegewerkt naar een duurzaamheidsagenda 2018-2022 met hierin een visie op de lange termijn en een concreet uitvoeringsprogramma. Begin 2018 wordt de duurzaamheidsagenda voorgelegd aan de raad.

3.3.2 Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten programma ruimte per thema (x € 1.000):

Programma 3: Ruimte					
Bedragen x € 1.000					
Thema	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2017 incl. alle wijzigingen (1)	Rekening 2017 (2)	Verskil tussen (1) en (2)
Woonruimte zaken					
Lasten	558	166	188	2.479	2.291-
Baten	402	58	58	2.658	2.600
Saldo van baten en lasten	156-	108-	130-	179	309
Verrekening met reserves	200	-	29	-	29-
Gerealiseerd resultaat	44	108-	101-	179	280
Afvalinzameling en verwerking					
Lasten	2.907	2.388	2.388	2.385	3
Baten	2.685	2.767	2.667	2.655	12-
Saldo van baten en lasten	223-	379	279	270	9-
Verrekening met reserves	239	86-	14	2	12-
Gerealiseerd resultaat	16	294	293	272	21-
Beheer openbare ruimte					
Lasten	3.031	2.045	2.283	2.327	44-
Baten	870	488	603	675	72
Saldo van baten en lasten	2.160-	1.558-	1.680-	1.652-	28
Verrekening met reserves	148-	60-	21-	25-	4-
Gerealiseerd resultaat	2.309-	1.617-	1.701-	1.677-	24
Milieu					
Lasten	766	600	651	598	53
Baten	2	-	-	5	5
Saldo van baten en lasten	764-	600-	651-	593-	58
Verrekening met reserves	-	-	6	6	-
Gerealiseerd resultaat	764-	600-	645-	587-	58
Ruimtelijke ordening					
Lasten	1.588	884	1.074	801	273
Baten	600	633	633	745	112
Saldo van baten en lasten	988-	251-	441-	56-	385
Verrekening met reserves	80	13	202	28	174-
Gerealiseerd resultaat	908-	239-	239-	28-	211
Wegen, bruggen en riolen					
Lasten	6.440	4.564	3.874	4.565	691-
Baten	4.292	2.799	2.799	3.628	829
Saldo van baten en lasten	2.148-	1.765-	1.075-	937-	138
Verrekening met reserves	-	66-	781-	781-	-
Gerealiseerd resultaat	2.148-	1.831-	1.856-	1.718-	138
Totaal gerealiseerd resultaat	6.068-	4.101-	4.249-	3.559-	690

3.3.3 CUP gelden

Voor het programma ruimte zijn bij de begroting 2016 extra middelen vrijgemaakt voor de speerpunten. De speerpunten zijn integraal onderdeel van de verantwoording op thema niveau.

Thema	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Kindvriendelijke wijken	25	25	25	25
Totaal	25	25	25	25

3.3.4 Indicatoren en kengetallen

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting 2014	2017
Woningvoorraad		
	Het aantal (potentieel) toegankelijke woningen aan te passen c.q. geschikt te maken voor deze doelgroep	
Het regeringsbeleid zet in op langer thuiswonen. Uit de gebiedsscan 'Langer zelfstandig thuis wonen in Sliedrecht' blijkt dat de bestaande woningvoorraad voor de toenemende vraag van zorgbehoevenden naar een passende woning in kwantitatieve zin voldoende ruimte biedt, maar hiervoor in kwalitatieve zin nog wel aanpassing vereist	In 2014 waren er 2172 (potentieel) toegankelijke woningen	In de lokale PALT afspraken 2017 zijn procesafspraken gemaakt over de gezamenlijk inzet voor de uitvoering van de Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen. Hier wordt aandacht besteed aan langer zelfstandig thuis wonen. Daarnaast zien partijen toe op voldoende huisvesting voor ouderen.
Nette openbare ruimte		
	% inwoners dat het eens is dat de wegen, paden, en pleintjes goed onderhouden zijn	
Sliedrecht moet er netjes uitzien. We bepalen het basisniveau samen met onze inwoners, zij worden in staat gesteld zelf een hoger niveau te organiseren voor hun buurt of straat	73,7 %	75 %
	% inwoners dat het eens is dat de perken, plantsoenen en parken goed onderhouden zijn	
	67,3 %	70 %
Kindvriendelijke wijken		
	% de inwoners dat het eens is met goede speelplekken voor kinderen in de woonomgeving	
Speelplaatsen worden onder de loep genomen en waar nodig aangepast	63%	70 %

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarden Sliedrecht	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner	2014	215 ¹	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	2014	0,6%	RWS

Kengetallen reguliere taken

Voorgenoemde speerpunten laten zien waar wij in 2017 extra aandacht aan hebben besteed. De gemeente doet veel meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

De gemeente verleent jaarlijks ongeveer **150** omgevingsvergunningen. De gemeente zorgt voor de instandhouding van de **45** gemeentelijke monumenten en **8** rijksmonumenten, en ontvangt daar jaarlijks advies over van de monumentencommissie. De gemeente heeft ongeveer **9.011** bomen, **230.785** m² planten en **535.784** m² gras in beheer en onderhoud. Naast de groenvoorziening zorgt de gemeente voor de plaatsing, het beheer en het onderhoud van **58** civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en viaducten, en **227.285** m² asfaltwegen en **859.571** m² elementverhardingen. In totaal worden **126** gemalen, **7.768** kolken en **130** kilometer riool beheerd en onderhouden door de gemeente. Deze voorzieningen zorgen voor de afvoer van (afval-)water. Voor de afvoer van hemelwater zorgen wij, samen met het waterschap Rivierenland, voor het beheer van **206.532** m² watergangen. De Sliedrechtse wegen worden verlicht door **4.418** lantarenpalen en op de openbare weg zorgen wij voor **3.190** verkeersborden en **608** straatnaamborden. We krijgen jaarlijks ruim **100** meldingen van inwoners van de gemeente over de openbare verlichting. Overige meldingen in de openbare ruimte, jaarlijks ongeveer **360** stuks, worden door de gemeente behandeld en leiden tot dagelijks beheer en onderhoud. We handhaven op de meldingen van inwoners en bedrijven op het gebied van milieu, jaarlijks ongeveer **75** stuks. Wij zien toe op het scheiden van afval, en proberen het huidige scheidingspercentage (**60%**) te verhogen.

3.4 Programma bestuur, organisatie en veiligheid

Programma 4 Bestuur, Organisatie en Veiligheid omvat alle producten van de gemeente Sliedrecht op het gebied van de fysieke veiligheid, de organisatie en het bestuur.

De gemeente Sliedrecht neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden vanuit een zelfbewuste houding en vanuit de overtuiging dat samenwerking in het belang van de inwoners én van de bedrijven binnen de gemeente is. De positie van Sliedrecht als zelfstandige gemeente staat hierbij niet ter discussie. Sliedrecht is echter onlosmakelijk verbonden met de regio Drechtsteden omdat economische en maatschappelijke ontwikkelingen nu eenmaal geen rekening houden met grenzen.

We hebben voortgebouwd aan de vernieuwing van de communicatie. Wij gebruiken onze sociale media steeds beter en vaker om in gesprek te komen met inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen. Daarnaast hebben we aandacht gehad voor de doorontwikkeling van andere vormen van communicatie. Bijvoorbeeld een meer campagne-matige aanpak op het Baggerfestival met #grootindoen, of door bewoners actief te betrekken bij de inrichting van speelplekken.

Met het oog op burgerparticipatie geven wij ruimte aan initiatieven uit de samenleving. En we betrekken bewoners bij ons beleid.

Zo kregen in 2017 verschillende speeltuinen in Sliedrecht een opknapbeurt. Bewoners werden uitgenodigd om mee te denken over de nieuwe inrichting van de speeltuinen. Op bijeenkomsten konden omwonenden hun ideeën achterlaten. De daarop gebaseerde uiteindelijke plannen werden huis-aan-huis terug gekoppeld met een brochure. Een voorbeeld van overheidsparticipatie is Het Baggerfestival, een mooi initiatief van actieve Sliedrechtse ondernemers. Een initiatief dat we als gemeente op verschillende manieren van harte hebben ondersteund en dat een groot succes is geworden.

Afgelopen jaar hebben de kinderraad en jeugdburgemeester actief bijgedragen aan verschillende beleidsterreinen. Dat leidde onder andere tot de aanleg van een speelvloer bij de Prins Willem Alexander basisschool. Ook bedacht de kinderraad de inrichting en naam voor de speelplek in het Recreatief Knooppunt Sliedrecht Buiten: "De Baggerjungle". De Jeugdburgemeester heeft een actieve rol gespeeld in Sliedrecht, maar zag zich aan het einde van 2017 genoodzaakt om haar functie neer te leggen. Het jeugdburgemeesterschap vergt meer tijd dan was gedacht en blijkt daardoor moeilijk te combineren met studie en werk. De pilot met deze eerste jeugdburgemeester wordt geëvalueerd om te bekijken hoe we hiermee verder gaan.

Voor de reguliere taken rondom bedrijfsvoering verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Ontwikkelingen 2017

Om de sociale overlast te verminderen hebben wij eind 2017 besloten om buurtbemiddeling te gaan inzetten in Sliedrecht. De raad is hierover geïnformeerd middels een College Informatie Brief (CIB). Momenteel wordt de buurtbemiddeling opgezet.

In 2017 werkten wij samen met Tablis Wonen, SOJS (jeugdwerk), Hart voor Elkaar, de Stichting Welzijnswerk Sliedrecht, en de wijkagenten aan de integrale/brede aanpak om de leefbaarheid in de Vogelbuurt-Noord te versterken.

Daarnaast is een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid en wenselijkheid voor het opzetten van een buurthuis 2.0 in deze wijk (door de raad aangenomen motie). Hieruit bleek dat er op dit moment geen draagvlak is voor het opzetten van een buurthuis op basis van overheidsparticipatie.

3.4.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?	Wat is het resultaat?
Stevige positie in de regio voor een zelfstandig Sliedrecht	- Ambtelijk en bestuurlijk zowel formeel als informeel betrokken zijn bij regionale besluitvorming (continu proces)	Sliedrecht is vertegenwoordigd in verschillende regionale overleg gremia. Hierdoor is Sliedrecht in staat om vroegtijdig mee te sturen.
Vernieuwing en modernisering van communicatie met onze doelgroepen	- Met sociale media gaan we na fase 1 (2015: de gemeente begint) en fase 2 (2016: de gemeente experimenteert) nu naar fase 3: de gemeente converseert. Hierbij is de sociale media in de gehele organisatie doorgedrongen (Q1 t/m Q4). - 'Sliedrecht op de kaart zetten' op basis van uitvoering PR & Marketingplan (Q1 t/m Q4). - Uitbreiding van tekstuele content naar meer beeld- en videocontent (Q1 t/m Q4). - Huisstijl toegepast in alle nieuwe communicatie uitingen (Q1 t/m Q4). - Doorontwikkeling niet digitale communicatie (Q1 t/m Q4).	- Bestuur en ambtenaren zijn zich meer bewust van de kracht van sociale media. Gemeentelijke pagina's op social media hebben een goed bereik. Het is echter niet gelukt om in 2017 de slag te maken naar fase 3: de gemeente converseert. - In 2017 is tweemaal een Sliedrecht magazine uitgebracht. Op het Baggerfestival deden honderden Sliedrechters mee met een foto-actie in de stand van #grootindoen. Er staan vlaggen en welkomspanelen bij drie ingangen van het dorp. - Het is onvoldoende gelukt om meer van tekst naar video te groeien. - Huisstijl is ingevoerd. - Niet digitale communicatie is doorontwikkeld (openbare agenda college en collegeberichten).

Ruimte voor initiatieven uit de samenleving	- Belemmeringen voor initiatieven wegnemen en initiatieven zo nodig ondersteunen (continu proces)	Vaststelling Overheids- en burgerparticipatie
Kinderraad en jeugdburgemeester	- Samen met scholen en kinderen vormgeven van een kinderraad - Faciliteren jeugdburgemeester (tot september 2018) Ondersteunen jeugdburgemeester bij 'input ophalen bij de jeugd'. Jeugdburgemeester helpen bij het delen van belangrijke signalen	- Kinderraad heeft goed gefunctioneerd en een aantal besluiten genomen. - Jeugdburgemeester heeft groot deel van het jaar gefunctioneerd. Pilot moet nog geëvalueerd worden.
Veiligheid en leefbaarheid in de wijk	- Continuering van het project veiligheid in de wijk - Uitvoering van het Plan van Aanpak Vogelbuurt Noord met o.a. Tablis Wonen, Stichting Welzijnswerk Sliedrecht, Hart voor Elkaar en SOJS (Q1 t/m Q4) - Voorstel doen voor mediation/buurtbemiddeling en een telefonische hulplijn woonoverlast waardoor escalatie bij burenoverlast en sociale overlast wordt beperkt/opgelost (Q4)	- Aan dit plan werd uitvoering gegeven. - Eind 2017 is besloten om buurtbemiddeling te gaan inzetten in Sliedrecht.
Verminderen regeldruk	- Verder onderzoek naar mogelijkheden om regeldruk te verminderen (cyclisch proces)	In 2017 is hier geen extra onderzoek naar gedaan

3.4.2 Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten programma bestuur, organisatie en veiligheid per thema (x € 1.000):

Programma 4: Bestuur, veiligheid en organisatie					
Bedragen x € 1.000					
Thema	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2017 incl. alle wijzigingen (1)	Rekening 2017 (2)	Verskil tussen (1) en (2)
Bedrijfsvoering					
Lasten	1.052	676	466	340	126
Baten	145-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	1.197-	676-	466-	340-	126
Verrekening met reserves	1.034	422	1.379	1.136	243-
Gerealiseerd resultaat	162-	254-	913	796	117-
Begroten en verantwoorden					
Lasten	314	46	46	60	14-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	314-	46-	46-	60-	14-
Verrekening met reserves	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	314-	46-	46-	60-	14-
Bestuur					
Lasten	3.454	2.296	2.293	2.541	248-
Baten	3	-	130	3	127-
Saldo van baten en lasten	3.451-	2.296-	2.163-	2.538-	375-
Verrekening met reserves	238	-	32	32	-
Gerealiseerd resultaat	3.213-	2.296-	2.131-	2.506-	375-
Communicatie en voorlichting					
Lasten	42	20	20	27	7-
Baten	-	-	-	0	0
Saldo van baten en lasten	42-	20-	20-	27-	7-
Verrekening met reserves	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	42-	20-	20-	27-	7-
Dienstverlening					
Lasten	1.105	781	1.065	923	142
Baten	633	333	637	493	144-
Saldo van baten en lasten	472-	448-	428-	430-	2-
Verrekening met reserves	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	472-	448-	428-	430-	2-
Fysieke veiligheid					
Lasten	1.590	1.383	1.413	1.483	71-
Baten	145	16	146	181	35
Saldo van baten en lasten	1.445-	1.367-	1.267-	1.302-	35-
Verrekening met reserves	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	1.445-	1.367-	1.267-	1.302-	35-
Sociale cohesie					
Lasten	638	365	385	440	55-
Baten	6	-	-	10	10
Saldo van baten en lasten	632-	365-	385-	430-	45-
Verrekening met reserves	-	-	20	20	-
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	20	20	-
Gerealiseerd resultaat	632-	365-	365-	410-	45-
Overhead					
Lasten	-	5.875	6.285	7.166	881-
Baten	-	173	173	579	406
Saldo van baten en lasten	-	5.702-	6.112-	6.587-	475-
Verrekening met reserves	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	-	5.702-	6.112-	6.587-	475-
Totaal gerealiseerd resultaat	6.280-	10.498-	9.456-	10.526-	1.070-

3.4.3 CUP gelden

Voor het programma bestuur, organisatie en veiligheid zijn bij de begroting 2016 extra middelen vrijgemaakt voor de speerpunten. Deze posten zijn integraal onderdeel van de verantwoording op thema niveau (zie boven). In de onderstaande tabel worden deze posten apart weergegeven.

Thema	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Communicatie en voorlichting	50	50	50	50
Bestuur	23	3	23	23
Totaal	73	53	73	73

3.4.4 Indicatoren en kengetallen

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting ¹	Gem. Drecht steden	2015	2016	2017	2018	Bron
Waardering voor de gemeentelijke informatievoorziening	6,8	6,6	6,9	6,9	6,9	7	OCD monitor
Hoe denkt de burger over het bestuur	5,8	6,0	6,7	6,7	6,7	>6	OCD monitor

¹De nulmeting is gehouden in 2013. In 2015 en 2017 is de Monitor communicatie en bestuur uitgevoerd.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Formatie gemeente Sliedrecht per 1.000 inwoners	2017	4,30	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Bezetting gemeente Sliedrecht per 1.000 inwoners	2016	3,9	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Apparaatskosten gemeente Sliedrecht per inwoner	2017	€ 460	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Externe inhuur gemeente Sliedrecht (% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2017	4,9%	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar

Overhead gemeente Sliedrecht (% van totale lasten)	2017	10%	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Verwijzingen HALT per 10.000 inwoners 12 t/m 17 jr	2016	193,0 *	Bureau Halt
Harde kern jongeren per 10.000 inwoners	2014	3,1 *	KLDP
Alternatief cijfer: Jeugdige veelplegers per 1000 inwoners	2016	1,8	
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	2016	2,0	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2016	3,6	CBS
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2016	1,0	CBS
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	2016	4,0	CBS
Demografische druk	2017	77,2%	CBS

* Deze landelijke cijfers komen niet overeen met eigen cijfers van de gemeente. Vanuit de gemeente wordt een beroep gedaan op de VNG om deze cijfers te actualiseren.

Kengetallen reguliere taken

Voorgenoemde speerpunten laten zien waar wij in 2017 extra aandacht aan hebben besteed. De gemeente doet veel meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende.

De gemeente Sliedrecht gaf via Dienstverlening Drechtsteden **3000** paspoorten, **3000** ID-kaarten en **2500** rijbewijzen uit aan haar inwoners. De gemeente verwerkte **1500** adreswijzigingen en verstreekte, op verzoek van haar inwoners, **250** akten burgerlijke stand en **500** uittreksels vanuit de basisregistratie persoonsgegevens.

De gemeente behandelt jaarlijks enkele meldingen inzake woonoverlast. In 2017 is acht keer buurtbemiddeling ingezet, er is in 2017 zes keer een huisverbod opgelegd.

De gemeente kan op basis van de wet Bibob bij een vermoeden van mogelijk misbruik van een vergunning nader onderzoek doen. Bij aanvragen voor een Drank- en Horecaverunning wordt standaard gebruik gemaakt van een onderzoek in het kader van de wet Bibob. In 2017 is er vijf keer het Bibob formulier uitgereikt en heeft gemeentelijk onderzoek plaatsgevonden, er is één keer advies ingewonnen bij het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en één keer advies gevraagd aan het Landelijk bureau Bibob.

3.5 Ondersteunend programma financiën en belastingen

De gemeente Sliedrecht heeft een solide financiële positie. De risico's van de gemeente zijn geïnventariseerd en ons weerstandsvermogen is van voldoende omvang om financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Daarnaast heeft de gemeente er voor gezorgd dat de verordening lokale heffingen actueel is.

Extra aandacht verdient het beheer van de verbonden partijen. Aan de ene kant is het risico voor de gemeente Sliedrecht, gezien vanuit het bedrag waarvoor Sliedrecht garant staat, substantieel. Aan de andere kant verloopt een groot deel voor de begrotingsuitvoering via de Gemeenschappelijke Regelingen. Beheersmatig hebben wij het beheer van de verbonden partijen een prominente plaats in onze P&C cyclus gegeven. Daarnaast hebben wij partijen waar wij garant voor staan doorgelicht. Voor het beheer van de Gemeenschappelijke Regelingen zoeken wij samen met de andere eigenaren naar een versterking van de Governance.

De nieuwe ontwikkelingen in het kader van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) zijn opgepakt en verwerkt in onze procedures en in de administratie.

3.5.1 Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten ondersteunend programma financiën en belastingen per thema (x € 1.000):

Programma 5: Financiën					
Bedragen x € 1.000					
Thema	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2017 incl. alle wijzigingen (1)	Rekening 2017 (2)	Verskil tussen (1) en (2)
Algemene heffingen					
Lasten	1.091	994	1.951	1.370	582
Baten	40.957	40.141	40.405	40.203	202
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>39.867</i>	<i>39.146</i>	<i>38.454</i>	<i>38.833</i>	<i>380</i>
<i>Verrekening met reserves</i>	<i>2.195-</i>	<i>132-</i>	<i>701-</i>	<i>210-</i>	<i>490</i>
Gerealiseerd resultaat	37.671	39.015	37.753	38.623	870
Totaal gerealiseerd resultaat	37.671	39.015	37.753	38.623	870

3.5.2 Indicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht *	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	2017	178	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	2017	551	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	2017	607	COELO

* x € 1.000

4. Paragrafen

4.1 Lokale heffingen

1. Inleiding

In 2017 was een belangrijk deel van de inkomsten van onze gemeente afkomstig uit lokale heffingen. Deze vormen daarmee een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Deze inkomsten worden voor het merendeel opgebracht door burgers en voor een kleiner deel door bedrijven. De heffing vindt plaats op basis van verordeningen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Deze 'Paragraaf lokale heffingen' geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende- zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide categorieën heffingen. In het vervolg gaan wij in op de volgende aspecten:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

2. Nieuwe ontwikkelingen en rijksbeleid

a. Begrenzing stijging OZB (macronorm OZB)

Ter voorkoming van onevenredige stijging van de collectieve lastendruk heeft het Rijk een beperking ingesteld op de stijging van de OZB-tarieven: de macronorm OZB. Deze norm houdt in dat de OZB-opbrengst van alle gemeenten tezamen niet meer mag stijgen dan de trendmatige groei van het bruto binnenlands product plus de prijsontwikkeling. Voor 2017 resulteert dit in een macronorm van 2,7%. Echter, in 2016 is de norm met € 28,7 miljoen overschreden. Dit werd mede veroorzaakt doordat de overschrijding van 2015 niet volledig was ingelopen. Deze overschrijding 2016 is in mindering gebracht op de macronorm 2017, die daarmee uitkomt op 1,97%.

Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat de macronorm geen effectief instrument is om de lastenontwikkeling te beheersen. Immers, als één of meerdere gemeenten hun tarieven meer verhogen dan de norm dan worden andere gemeenten – die zich wel aan de norm hebben gehouden – 'gestraft' met een korting op het gemeentefonds dan wel een lagere OZB-norm voor het volgende

belastingjaar. Vooruitlopend op mogelijke verruiming van het gemeentelijk belastinggebied (zie hieronder) is de macronorm voor 2017 gehandhaafd.

Dit heeft voor de gemeente Sliedrecht geen financiële gevolgen gehad.

b. Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Diverse keren is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden tot uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied, als onderdeel van een grotere belastingherziening. In 2015 zijn diverse studies gepubliceerd, o.a. door het Centraal Planbureau (CPB), de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) en - in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) - de commissie Financiële ruimte voor gemeenten (commissie Rinnooy Kan), over de inrichting en vormgeving van het gemeentelijk belastinggebied. In deze studies wordt vanuit diverse invalshoeken gepleit voor een verschuiving van € 4 miljard van rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen. De voor deze zogenaamde belastingschuif genoemde argumenten zijn versterking van de lokale democratie, vergroting van doelmatigheid en verlaging van de lasten op arbeid, met een positief effect op de werkgelegenheid. Het maken van keuzes en beslissingen hierover is een taak van het kabinet. Eind 2015 heeft het vorige kabinet toegezegd om vóór de zomer van 2016 met voorstellen te komen voor een hervorming/uitbreiding van het lokale belastinggebied. Per brief van 24 juni 2016 heeft het kabinet bouwstenen gepresenteerd hoe zo'n hervorming vormgegeven zou kunnen worden.

De gepresenteerde bouwstenen hebben in de afgelopen regeerperiode niet tot besluitvorming geleid en hebben in 2017 daarom geen financiële consequenties voor de gemeente gehad.

c. Ontwikkelingen in de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)

De WOZ-waarde wordt steeds meer een belangrijk gegeven in het dagelijks leven. Naast voor de heffing van inkomsten-, vermogens-, vennootschaps-, erf-, onroerende- zaakbelasting en watersysteemheffing wordt deze ook vaker gebruikt in de commerciële sfeer, zoals door banken bij het verstrekken of oversluiten van hypotheek. Ook speelt de WOZ-waarde een grotere rol bij het bepalen van de maximale huurprijs in de gereguleerde huursector.

Gelet op het bovenstaande en de verwachting van de wetgever dat een transparantere WOZ-waarde van woningen bijdraagt aan de acceptatie van de WOZ-waarde door burgers en aan een verbetering van de kwaliteit van die WOZ-waarde is een wet aangenomen die bepaalt dat WOZ-waarden van woningen openbaar moeten zijn. Immers door de openbaarheid kan de belanghebbende veel beter de WOZ-waarde van de eigen woning vergelijken met die van woningen in de omgeving. Daarmee krijgt deze beter inzicht in de wijze waarop verschillen tussen de woningen ook door de gemeente zijn vertaald in verschillen in de WOZ-waarde. Het onderling vergelijken van woningen is een belangrijk uitgangspunt voor de taxatie van woningen.

Onze gemeente is in 2017 aangesloten op een landelijke voorziening van waaruit via WOZ-waardeloket online voor heel Nederland van alle woningen de WOZ-waarden zijn te raadplegen.

Het vaststellen van de WOZ-waarden gebeurt voor Sliedrecht en andere Drechtsteden door Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD).

d. Precariobelasting van nutsnetwerken

Er bestond lange tijd onduidelijkheid over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven. Op 1 juli 2017 is wetgeving in werking getreden die bepaald dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven. Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot 1 januari 2022 precariobelasting hiervan blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

De gemeente Sliedrecht voldoet aan de criteria voor de overgangsregeling. Dat betekent dat tot en met 2021 de begrote opbrengsten uit precariobelasting worden gehandhaafd op € 745.000 per jaar. Voor het verslaggevingsjaar 2017 heeft de wetswijziging dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente gehad.

e. Kostendekkendheid heffingen

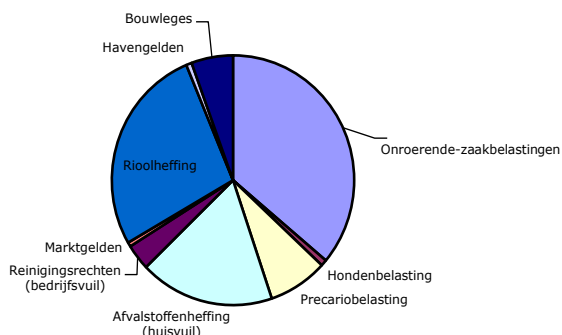
In 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) aangepast. Met ingang van de begroting 2017 dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. In paragraaf 6 Kostendekkendheid staat een overzicht per product opgenomen.

3. Gemeentelijke belastingopbrengsten (bedragen x € 1.000,-)

Onderstaande tabel is een overzicht van de gerealiseerde opbrengsten (leges) over 2017 en ter vergelijking 2016. Wij merken op dat de verschillen tussen de verantwoording 2016 en 2017 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen bij de onroerende zaakbelastingen een belangrijke rol. Meer of minder afgegeven omgevingsvergunning kunnen de opbrengst van leges sterk beïnvloeden.

Heffing	Rekening 2016	Raming 2017	Rekening 2017	Resultaat 2017
Ongebonden heffingen (algemene dekkingsmiddelen)				
Onroerende-zaakbelastingen	3.473	3.653	3.636	-17
Hondenbelasting	85	86	82	-4
Precariobelasting	793	786	795	9
Subtotaal	4.351	4.525	4.513	-12
Gebonden heffingen				
Huwelijken	24	29	14	-15
Begrafenisrechten	548	528	585	57
Afvalstoffenheffing (huisvuil)	1.843	1.787	1.806	19
Reinigingsrechten (bedrijfsvuil)	353	364	339	-25
Marktgelden	58	45	56	11
Rioolheffing	2.678	2.631	2.722	91
Havengelden	65	78	75	-3
Bouwleges	459	440	559	119
Subtotaal	6.028	5.902	6.156	254

Aandeel per belastingsoort op de totale opbrengst 2017

Bovenstaande overzicht betreft de gemeentelijke inkomsten die op basis van door de raad vastgestelde belastingverordeningen zijn gegenereerd (x € 1.000). Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017.

Onroerende-zaakbelasting

In 2017 zijn de WOZ-waarden naar waardepeildatum 1 januari 2016 omgezet. Het waardeverschil tussen deze beide WOZ-waarden betreft dus de marktontwikkeling gedurende het jaar 2015 (tussen 1 januari 2015 en 1 januari 2016). Opbrengst OZB woningen 2017 is vrijwel conform in 2016

aangeleverde raming GBD voor de begroting 2017, waarbij rekening is gehouden met areaaluitbreiding van 75 woningen t.o.v. 2016.

Door de uitzonderlijk lage rente en aantrekkende economie is er veel beweging op de vastgoedmarkt. Omdat nieuwbouw of wijziging (bv. sloop of leegstand) van grote fiscale objecten een grotere impact hebben op de belastingopbrengsten en gedurende drie jaar voor een bepaald belastingjaar aanslagen kunnen worden verzonden is het mogelijk dat de jaarlijkse opbrengsten OZB niet-woningen dan ook sterk variëren en afwijken van de ramingen.

Huwelijken

In 2017 zijn er in Sliedrecht minder huwelijken en geregistreerde partnerschappen voltrokken. Dit heeft geleid tot minder opbrengsten ten opzichte van de begrote bedragen.

Begrafenisrechten

De hogere opbrengsten voor lijkbezorgingsrechten worden deels verklaard door de invoering van de verbeterde administratie voor begrafenisrechten waardoor beter inzicht is gekregen in opbrengsten. Daarnaast zijn er in 2017 relatief veel begrafenissen geweest. Als gevolg hiervan zijn de opbrengsten van grafrechten en de afkoop van onderhoudskosten hoger dan verwacht.

Rioolheffing

Hogere opbrengst rioolheffing woningen van ca. € 91.000,- wordt veroorzaakt door met name de stijging van het aantal huishoudens dat in de heffing wordt betrokken met name als gevolg van positieve ontwikkelingen op de woningmarkt. Er zijn meer nieuwbouwwoningen neergezet en de woningverkoop zijn aangetrokken, waardoor woningen gemiddeld korter leegstaan (gedurende een periode van leegstand kan geen maandelijkse gebruikersheffing in rekening worden gebracht). Dit geldt ook voor de afvalstoffenheffing (hogere opbrengst ca. € 19.000,-). Tevens hoger aantal eenheden m3 waterverbruik bij niet-woningen dan geraamd, waardoor hogere opbrengst Rioolheffing gebruik niet-woningen. Tegenover hogere opbrengsten staan ook hogere lasten i.v.m. kwijtschelding.

Bouwleges

Door de uitzonderlijk lage rente en aantrekkende economie is er veel beweging op de vastgoedmarkt. Hoewel de tarieven voor bouwleges zijn gestegen is de opbrengstenstijging voornamelijk het gevolg van een toename van het aantal verleende bouwleges van 203 in 2016 naar 301 in 2017. De opbrengsten uit bouwleges zijn in 2017 dan ook € 120.000 hoger dan begroot.

4. Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk.

In de volgende tabel wordt over de laatste vijf jaren de ontwikkeling van de woonlasten weergegeven. De OZB is berekend op basis van de geactualiseerde gemiddelde woningwaarde.

	2013	2014	2015	2016	2017
Gemiddelde WOZ-waarde	185.000	173.000	169.000	174.000	178.000
OZB-eigenaar	181,12	181,48	183,03	184,09	183,34
Afvalstoffenheffing	193,56	193,56	204,84	198,96	195,48
Rioolheffing eigenaar	135,21	135,21	151,92	149,76	151,08
Rioolheffing gebruiker	57,36	57,36	74,52	76,34	77,04
Ontwikkeling lastendruk	567	568	614	609	607
% stijging tov vorig jaar		0,1%	8,2%	-0,8%	-0,4%

Bij de berekening van de woonlasten is uitgegaan van een eigen woning die wordt bewoond door een gezin. De gemiddelde woningwaarde is de basis voor berekening van de aanslag OZB. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar. De WOZ-waarden 2017 zijn dus berekend naar de waardepeildatum 1 januari 2016. De gemiddelde WOZ-waarden zijn ontleend aan de geactualiseerde gegevens uit de WOZ-administratie.

Bij de berekening van de woonlasten voor 2017 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Onroerende-zaakbelastingen + 0,9% inflatiecorrectie
Afvalstoffenheffing hoogstens 100% kostendekkend
Rioolheffing hoogstens 100% kostendekkend

Deze tarieven zijn conform tarievenbeleid/meerjarenbeleid.

Uit bovenstaande tabel kan worden geconcludeerd dat de woonlasten in onze gemeente in 2017 ten opzichte van 2016 met voor de gemeente Sliedrecht met 0,4% zijn gedaald.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerende- zaakbelastingen (OZB)

De onroerende- zaakbelastingen (OZB) is na de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Deze heffing bestaat uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen (bedrijven, enz.). De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt de tarieven en daarmee de door belastingplichtigen te betalen belasting. De heffingsgrondslag is de waarde van de onroerende zaak. Deze wordt vastgesteld op basis van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Voor de WOZ-waarden 2017 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2016. Sinds 2009 is de verschuldigde OZB een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

De volgende tabel geeft weer hoe de OZB-tarieven zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigenaar woning	0,0979	0,1049	0,1083	0,1058	0,1030
Eigenaar niet-woning	0,1494	0,1506	0,1561	0,1432	0,1606
Gebruiker niet-woning	0,1103	0,1173	0,1213	0,1114	0,1247

Uitgangspunt bij het bepalen van de tarieven 2017 was de raming voor 2016. Bij vaststelling van de tarieven is, naast de beleidsuitgangspunten voor 2017, rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Bij een waardedaling, zoals t/m 2015 het geval was, moest het tarief met een vergelijkbaar percentage verhoogd worden om een gelijkblijvende OZB-opbrengst te realiseren. Bij

een waardestijging daarentegen moet het tarief worden verlaagd voor een gelijkblijvende opbrengst. Anders gezegd: bij gemiddeld 2% stijging van de WOZ-waarden moet het tarief met ca. 2% worden verlaagd om een gelijkblijvende opbrengst te verkrijgen.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2013	2014	2015	2016	2017
Meerpersoons	193,56	193,56	204,84	198,96	195,48
Eenpersoons	138,00	138,00	146,16	142,00	139,56
% stijging tov vorig jaar		0,0%	5,9%	-2,9%	-1,7%

Zoals uit de tabel kostendekkendheid heffingen blijkt is dit met een dekkingspercentage van 79% niet volledig kostendekkend gebeurd.

Rioolheffing

Rioolheffing is een vergoeding ter dekking van kosten die gemeenten maken voor haar rioolstelsel. Ook de kosten van de nieuwe wettelijke watertaken, zoals zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand kunnen hiermee bekostigd worden. Welke kosten worden verhaald dient met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) te zijn vastgesteld.

De tarieven hebben zich sinds 2013 als volgt ontwikkeld in de gemeente Sliedrecht:

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigendom	135,21	135,21	151,92	149,76	151,08
Gebruik	57,36	57,36	74,52	76,34	77,04
% stijging tov vorig jaar		0,0%	17,6%	-0,2%	0,9%

Sliedrecht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is de situatie van 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Sinds 2015 is dit een vast bedrag per huishouden. Voordien was de hoogte van de heffing afhankelijk van het waterverbruik. Zoals uit de tabel kostendekkendheid blijkt is dit kostendekkend gebeurd.

Vergelijking andere gemeenten

Een vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2017 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer.

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	179.000	0,1030	185	228	195	608	26
Papendrecht	194.000	0,1305	253	134	247	634	45
Dordrecht	163.000	0,1257	205	173	271	649	60
Alblasserdam	198.000	0,1295	257	185	339	781	260
Hardinxveld-G'dam*	221.000	0,1345	298	247	242	783	266
Hendrik-Ido-Ambacht	221.000	0,1388	307	177	315	799	289
Zwijndrecht*	172.000	0,1346	232	275	342	827	319
Landelijk gemiddelde	228.000	0,1237	271	192	260	723	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

* Voor Hardinxveld-Giessendam en Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met respectievelijk € 3,70 en € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de totale gemeentelijke heffingen in de gemeente Sliedrecht het laagst zijn van de Drechtsteden.

5. Kwijtscheldingen

Als een belastingplichtige wegens financiële omstandigheden niet in staat is om een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger is dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Wel vindt een vermogenstoets plaats.

Een groot deel van de kwijtscheldingen is geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen wel zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In Sliedrecht kan kwijtschelding worden aangevraagd voor:

- Onroerende- zaakbelastingen
- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Hondenbelasting (tot maximaal de helft van de verschuldigde belasting voor de eerste hond)

De volgende tabel geeft weer hoeveel kwijtschelding voor 2017 is geraamd en verleend.

	Raming (x € 1.000)	Werkelijk (x € 1.000)	Verschil (x € 1.000)
Onroerende- zaakbelastingen	0	0	0
Afvalstoffenheffing	95	106	11
Rioolheffing	42	48	6
Hondenbelasting	3	3	0
Totaal	140	157	17

Het aantal verzoeken om kwijtschelding heeft zich vanaf 2013 als volgt ontwikkeld.

Sinds 2013 neemt het aantal verzoeken tot kwijtschelding in Sliedrecht toe. Het aantal verzoeken is in 2017 ten opzichte van 2016 met ongeveer 10% gestegen.

6. Kostendekkendheid

Voor gemeentelijke heffingen geldt de wettelijke bepaling (artikel 10 BBV) van maximaal kostendekkende tarieven. In onderstaande tabel is de kostendekking van de belangrijkste gemeentelijke heffingen voor 2017 inzichtelijk gemaakt.

Berekening kostendekkendheid	Afvalstoffen heffing	Riool heffing	Haven gelden	Lijk bezorging	Bouw Ver-gunningen	Reinigings rechten	Leges burgerzaken
Kosten taakveld(en) incl. (omslag) rente	2.381.485	2.895.217	25.513	399.619	298.595	269.954	882.656
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen -/-	746.335	608.480		61.679		32.106	
Netto kosten taakvelden	1.635.150	2.286.737	25.513	337.940	298.595	237.848	882.656
Overige toe te rekenen kosten:							
Overhead incl. (omslag)rente	655.705	222.940	19.759	249.168	255.725	137.698	-
BTW		200.000	-	-	-	-	-
Overige kosten	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten (a)	2.290.855	2.709.677	45.273	587.108	554.320	375.546	882.656
Opbrengst heffingen (b)	1.805.560	2.722.185	56.392	584.804	559.049	338.953	493.228
Dekking (b/a*100)	79%	100%	125%	100%	101%	90%	56%

Het tarief voor de afvalstoffenheffing is (nog) niet volledig kostendekkend. De tarieven voor de rioolheffing, de lijkbezorging, de bouwvergunning zijn over 2017 vrijwel kostendekkend geweest. De tarieven voor havengelden zijn – vooral i.v.m. minder toegerekende ambtelijke uren dan begroot – 25% meer dan kostendekkend geweest. Het tarief voor de reinigingsrechten (tbv ophalen afval bij niet-woningen) was voor 89% kostendekkend en de leges burgerzaken voor 56%.

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen, zoals het vormen van voorzieningen of het afsluiten van verzekeringen. Het weerstandsvermogen is mede van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente.

De raad heeft op 11 maart 2014 de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. In deze nota zijn de beleidskaders opgenomen die richting geven aan de uitvoering van het gemeentelijk risicomanagement in Sliedrecht. De paragraaf is opgebouwd uit een drietal blokken: het risicoprofiel Sliedrecht, de weerstandscapaciteit en als laatste de weerstandsratio.

4.2.1 Risicoprofiel gemeente Sliedrecht

Risicogebied	Zie	Maximaal risico	Structureel/ Incidenteel	Kans-klasse	Risico bedrag
Organisatierisico's	A	1.000.000	I	II	455.000
Renterisico	B	-	-	-	-
Onzekerheden algemene uitkering	C	349.029	S	I	109.072
Decentralisaties	D	-	-	-	-
Verbonden partijen	E	1.793.850	S	I / II	1.131.734
Garantstellingen	F	850.102	I	I/ IV	729.339
Bouwleges	G	88.000	S	II	27.500
Dividend	H	100.000	S	II	93.750
Projectrisico's, waardering vastgoed en grondexploitaties	I	2.920.214	I	I/II/III/IV	2.458.821
TOTAAL					5.005.216

Het laatste vastgestelde risicoprofiel van de gemeente Sliedrecht is vastgelegd in de begroting 2018, welke door de raad op 31 oktober 2017 is vastgesteld. Het risicoprofiel in de begroting 2018 is ook ingeschat op € 5,0 miljoen. Ten opzichte van de begroting 2018 worden de verschillen in hoofdzaak verklaard door:

Verhoging risicoprofiel organisatierisico's € 80.000

Binnen de gemeente Sliedrecht is, als gevolg van het organisatie ontwikkeltraject, voor een aantal medewerkers een mobiliteitstraject gestart. Het financiële risico hiervan wordt geschat op € 80.000,-.

Verlaging risicoprofiel garantstellingen € 135.000

De garantstelling bedrijvencentrum Sliedrecht is in 2017 financieel afgerond. Hierdoor bestaat het financiële risico niet meer waardoor het risicoprofiel met 130.000 is afgenomen.

Verhoging risicoprofiel projecten, waardering vastgoed en grondexploitaties € 419.000

De verhoging van dit risicoprofiel is in hoofdzaak het gevolg van de mogelijke uitkomsten aanbestedingen en actualisatie grondexploitaties. Daarnaast is het risico opgenomen voor het addendum van de SOK Staatsliedenbuurt voor nihil.

Verlaging risicoprofiel verbonden partijen € 350.000

De verlaging van dit risicoprofiel is in hoofdzaak te verklaren doordat in de begroting 2018 nog een risico is opgenomen voor de een hogere bijdrage aan de VRZHZ als gevolg van een nieuwe kostenverdeelssystematiek. Inmiddels heeft besluitvorming plaatsgevonden over de kostenverdeelssystematiek en is dit risico verwijderd en zullen de financiële consequenties hiervan worden verwerkt in de kadernota en Programmabegroting 2019.

4.2.2 Toelichting risicoprofiel gemeente Sliedrecht

A. Organisatierisico's

A. Organisatierisico's (programma Bestuur, veiligheid en organisatie)

Gemeenten komen steeds meer in de rol van regisseur, met nieuwe taken die door het Rijk worden gedecentraliseerd. Dit vraagt om andere competenties. De mate van beïnvloedbaarheid is gemiddeld. Als beheersmaatregel worden de personeelsinstrumenten ingezet.

In 2014 heeft de raad een budget beschikbaar gesteld voor organisatieontwikkeling. De raad heeft op 28 juni 2016 ingestemd met verhoging van de Reserve frictiebudget/organisatieontwikkeling met € 1.000.000. In het raadsvoorstel is een tweetal scenario's genoemd die variëren van € 1.500.000 tot € 2.500.000. Op basis van de genoemde scenario's bedraagt de risico-inschatting voor verdere organisatierisico's een incidenteel bedrag van € 1.000.000.

B. Renterisico's (Ondersteunend programma Financiën en belastingen)

De gemeente Sliedrecht beschikt over een viertal langlopende leningen die aflopen in 2018, 2022, 2024 en 2029. Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen om de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak. Zij voert een prudent beleid binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Gezien het feit dat de gemeente Sliedrecht in haar meerjarenbegroting rekening houdt met 1% omslagrente, de afloop van één lening in 2018 naar verwachting binnen deze omslagrente past en het feit dat de drie overige leningen naar verwachting tegen betere markttrente kunnen worden ge(her)financiert en er geen aanleidingen is een stijgende rente te verwachten, wordt het renterisico voor de gemeente Sliedrecht conform de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement inschat op 0.

C. Risico's algemene uitkering (Ondersteunend programma Financiën en belastingen)

De algemene uitkering wordt meerdere keren per jaar geactualiseerd. De volgende tranche van de herziening kan een negatief effect hebben op onze algemene uitkering. Het maximale risico wordt geschat op ca. 1% van de algemene uitkering en bedraagt ongeveer € 350.000. De kans schatten wij op dit moment laag in vanwege de relatie tussen de algemene uitkering en de (stijgende) rijksuitgaven.

De invloed die Sliedrecht hierop kan uitoefenen is minimaal. Het inzetten van PAUW (een systeem voor de berekening van de algemene uitkering), het op orde zijn van de basisregistraties en het tijdig signaleren van ontwikkelingen die kunnen leiden tot afwijkingen zijn de belangrijkste beheersmaatregelen.

D. Risico's decentralisaties (Programma Sociaal en Programma Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt)

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van drie belangrijke terreinen: jeugdzorg, AWBZ onderdeel begeleiding (naar de WMO) en de Participatiewet. De budgetten van de decentralisaties zijn verwerkt in de begroting. Door het gebrek aan ervaringscijfers blijft er een risico bestaan met betrekking tot de mate waarin deze middelen toereikend zijn.

In de kadernota 2017 is de stelpost voor het Sociaal Domein vervallen en is een deel van het rekeningresultaat 2015 gestort in een egalisereserve Sociaal Domein. De reserve dient enerzijds als buffer in het weerstandsvermogen ter vervanging van de stelpost en anderzijds ter egalisatie van de kosten op het Sociaal Domein. Met het opnemen van de reserve met een plafond van € 550.000 gaat het college ervan uit dat het risico van ontoereikend budget volledig wordt afgedekt. Per ultimo 2017 is € 624.000 beschikbaar in de reserve. Er is daarom geen bedrag als risico opgenomen.

E. Risico's bij verbonden partijen (Alle programma's)

Er is sprake van een algemeen risico door deelname aan een Gemeenschappelijke Regeling. Negatieve exploitatieresultaten worden doorgelegd naar de deelnemende gemeenten. De totale bijdrage aan verbonden partijen bedroeg in 2017 € 18,2 miljoen. Uitgaande van een maximaal 5% overschrijding van de begroting van de gemeenschappelijke regelingen is het maximale risico afgerond € 914.000. De mate van beïnvloedbaarheid voor Sliedrecht is beperkt. De beheersmaatregelen zijn gericht op het houden van toezicht op risicomanagement bij de verbonden partijen (tijdig beoordelen van financiële documenten, signaleren van afwijkingen en verwerken naar de raad). Daarnaast bestaat een specifiek risico een hogere bijdrage aan de Dienst Gezondheid & Jeugd in 2018 en verder als gevolg van een verhoogde bijdrage aan de Serviceorganisatie Jeugd om de continuïteit van de jeugdhulp te waarborgen.

F. Risico's garantstellingen (Alle programma's)

De gemeente Sliedrecht staat garant voor diverse instellingen. De gewaarborgde geldleningen bedragen ultimo 2017 € 122,4 mln. In dit bedrag zijn ook leningen meegenomen van de woningcorporatie Stichting Tablis Wonen voor een bedrag van € 96,0 miljoen. De gemeente is hier niet de eerste garantsteller, maar achtervang voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

De huidige beleidslijn is dat 2,5% van het bedrag waarvoor de gemeente eerste garantsteller is wordt aangemerkt als risico. Daarnaast worden de risico's in de garantstellingen individueel beoordeeld door jaarlijkse toets van de jaarrekeningen van belangrijke garantstellingen, op aspecten als solvabiliteit en liquiditeit. Daarnaast maakt dit onderdeel uit van de verbijzonderde interne controle.

G. Risico bouwleges (Programma Ruimte)

De opbrengsten voor bouwleges worden geraamd op basis van de prognose gereedgekomen nieuwbouw woningen en onder andere verbouwingen. Het risico is aanwezig dat de nieuwbouwplannen niet worden gerealiseerd of doorschuiven in tijd. De totale opbrengsten van bouwleges bedragen in de meerjarenbegroting € 440.000. Voor het risicoprofiel wordt 20% van deze opbrengst opgenomen (€ 88.000) met de laagste kansklasse. De beïnvloedbaarheid is beperkt.

H. Risico dividendontvangsten (Algemene dekkingsmiddelen)

De gemeente Sliedrecht bezit aandelen in het nutsbedrijf Eneco en jaarlijks wordt dividend ontvangen. De dividendraming is gebaseerd op de werkelijke ontvangsten van de afgelopen vier jaar met een veiligheidsmarge van 15%. In 2017 is Eneco gesplitst in een energiebedrijf en een netwerkbedrijf. Het dividendbeleid dat het energiebedrijf (de commerciële tak) zal gaan voeren is op dit moment nog onbekend.

Het effect van bovenstaande is ingeschat op € 100.000 structureel. De mate van beïnvloedbaarheid is gering.

I. Projectrisico's, waardering vastgoed en grondexploitaties (Alle programma's)

Na het treffen van beheersmaatregelen blijft er altijd een risico bestaan bij de waardering van vastgoed en projecten en grondexploitaties. Dat is inherent aan het karakter van deze posten. Deze risico's kunnen bestaan uit:

- Risico's die verband houden met de aard van het plan, bijvoorbeeld omdat er woningen zijn geprogrammeerd die niet goed in de markt liggen;
- Risico's die verband houden met het tijdstip van realisatie van het plan; veel plannen schuiven door, in afwachting van betere tijden. Dit kan leiden tot hogere rentekosten en werken door in de waarde van het plan;
- Risico's die verband houden met gehanteerde parameters, bijvoorbeeld indexering van prijzen en rentestanden;
- Overige risico's, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van onzekere subsidies, bodemverontreiniging, planschades, claims e.d.

4.2.3 Bepaling van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves. De raad heeft besloten om de laatste twee vooralsnog niet op te nemen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Bij de kadernota 2015 is toegezegd de algemene reserve op te splitsen in een risicoreserve en een (vrij besteedbare) algemene reserve, waaruit onder andere de strategische projecten uit het CUP gefinancierd kunnen worden. De algemene reserve en algemene risicoreserve vormen samen de weerstandscapaciteit van de gemeente Sliedrecht.

De raad heeft in het beleidskader aangegeven dat een weerstandsratio van 0,75 gehanteerd wordt. Bij een risicoprofiel van € 5.005.000 is de minimale hoogte van de algemene risicoreserve daarmee afgerond € 3.753.000. Per ultimo 2017 is de hoogte van de algemene reserve risicoreserve € 1.970.000.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende twee delen:

Weerstandscapaciteit	2018
Algemene risicoreserve	1.970
Algemene reserve	6.361
Stand per 31 december 2017	8.331

Stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit

Een stille reserve is een 'overschot' op de bezittingen van de gemeente doordat deze meer waard zijn dan op de balans van de gemeente zijn opgenomen. Volgens de verslaggevingsvoorschriften van gemeenten, het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna BBV), dienen bezittingen van gemeente te worden gewaardeerd op vervaardigingsprijs / verkrijgingsprijs (historische kosten). Dit betekent dat

indien een bezitting van de gemeente in de markt meer waard wordt dan gewaardeerd op haar balans, de gemeente deze bezitting niet mag herwaarderen en er hierdoor een stille reserve kan ontstaan.

De onbenutte belastingcapaciteit betreft de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de gemeentelijke belastingen en rechten te verhogen. Het betreft het verschil tussen het niveau gehanteerd volgens artikel 12 van de Financiële verhoudingswet en het feitelijk gehanteerde belastingtarief in Sliedrecht.

Conform de vastgestelde nota Weerstandsvermogen en risicomanagement maken de stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit geen onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Wel wordt hierin inzicht gegeven.

Stille reserve vastgoed

Op vastgoed is een verschil te maken tussen vastgoed waar een, wat de omvang betreft, redelijke markt voor is zoals voor woningen en kantoren, en vastgoed waar een beperkte markt voor is zoals voor zwembaden en sportvoorzieningen. Voor de inschatting van de stille reserve vastgoed in deze jaarrekening 2017 is een vergelijking gemaakt van de WOZ waarde en de boekwaarde per 1 januari 2017. Hierbij is de WOZ waarde voor het vastgoed waar een beperkte markt voor is, uit voorzichtigheidsprincipe uitgegaan van een executiewaarde van 70% van de WOZ waarde.

Ten basis van bovenstaande uitgangspunten bestaat er per 1 januari 2017 een stille reserve vastgoed van afgerond € 5 mln. Deze stille reserve kan als volgt worden uitgesplitst:

Bedragen x € 1.000	
Type vastgoed	Stille reserve
Redelijke markt	2.000
Beperkte markt	3.000
Totaal stille reserve vastgoed	5.000

Stille reserve aandelen

De gemeente bezit aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten, ROM-D, Oasen, Stedin en Eneco. In het consultatiedocument Aandeelhouderschap Eneco Groep NV, dat de Aandeelhouderscommissie van Eneco (AHC) heeft gepubliceerd, is met diverse voorbehouden een grove inschatting van de marktwaarde van de aandelen Eneco gegeven. Dit is ongeveer € 500 tot € 580 per aandeel.

Uitgaande van een markwaarde van € 540 per aandeel bestaat er een stille reserve in de aandelen Eneco van € 15,2 miljoen. Tegenover deze stille reserve staat overigens wel structurele dividenduitkering in de begroting.

Onbenutte belastingcapaciteit

De gemeente Sliedrecht heeft een relatief lage lokale belastingdruk (woonlasten). Dit blijkt uit het feit dat gemeente Sliedrecht voor de woonlasten op de 26ste plaats scoort van de 388 gemeenten en in Drechtsteden de laagste woonlasten heeft. Voor Sliedrecht bestaat deze onbenutte belastingcapaciteit uit het volgende:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Capaciteit OZB	2.199
Capaciteit riolering	49
Capaciteit Afval / reiniging	339
Totaal	2.587

Dit houdt in dat er structureel ruim € 2,5 mln aan extra belastingopbrengsten gegenereerd kan worden binnen de Financiële verhoudingswet.

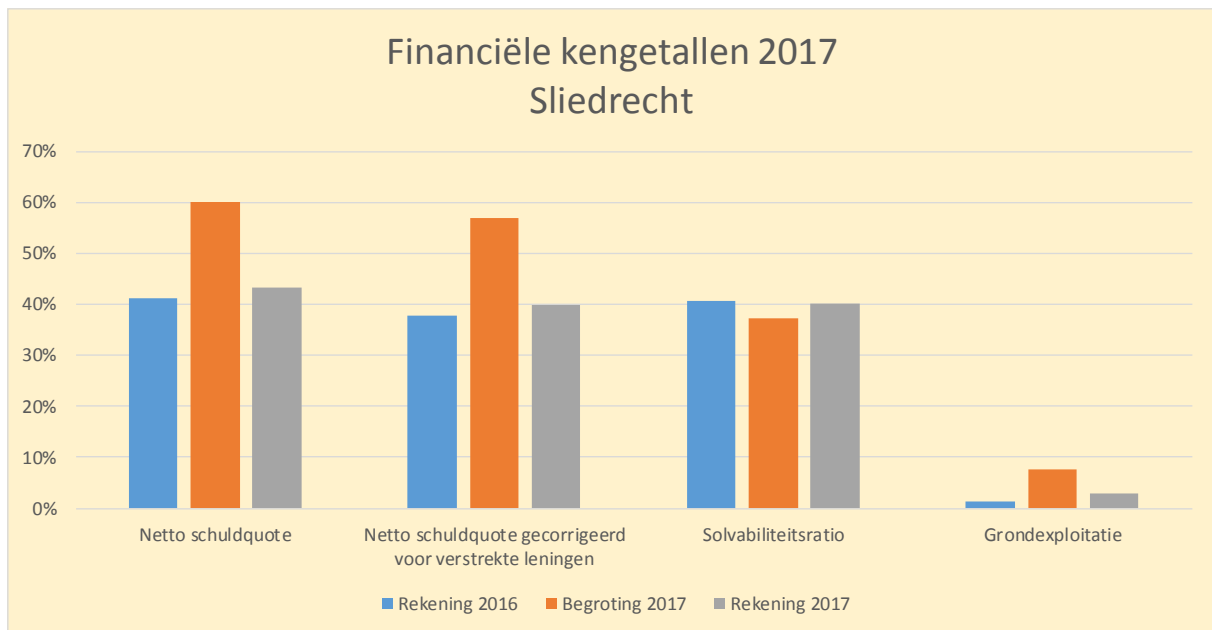
4.2.4 Conclusies over het weerstandsvermogen

Bij deze begroting is een nieuwe risico-inventarisatie uitgevoerd. De uitkomst van de inventarisatie is een risico van afgerond 5.005.000. Conform het gemeentelijk beleid is de minimumhoogte van de algemene (risico-) reserve 0,75x de hoogte van de risico's en komt uit op een bedrag van afgerond € 3.753.000. In het raadsvoorstel bij de begroting 2018 is besloten in 2018 € 1.645.000 te storten in de algemene risicoreserve. De verwachte stand van de algemene risicoreserve komt in 2018 hiermee op € 3.615.000. In de eerste tussenrapportage van 2018 zal daarom worden voorgesteld € 138.000 te storten in de algemene risicoreserve.

Door het instellen van de algemene risicoreserve is het risico afgedekt. Daarnaast heeft de gemeente Sliedrecht een algemene reserve, worden stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit, en worden enkele grote risico's afgedekt door stelposten.

Kengetallen

	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Netto schuldquote	41%	60%	43%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	38%	57%	40%
Solvabiliteitsratio	41%	37%	40%
Grondexploitatie	1%	8%	3%
Structurele exploitatieruimte	0,42%	0,55%	0,31%
Belastingcapaciteit	84,09%	84,09%	83,82%

De *netto schuldquote* is de netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft. Het zegt daarnaast iets over de flexibiliteit van de begroting: veel schulden en kapitaallasten leiden tot een inflexibele begroting. Een netto schuldquote tussen de 90% en 130% wordt gezien als voldoende. Een lagere netto schuldquote dan 90% wordt gezien als goed.

De *solvabiliteitsratio* geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op langere termijn te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen weer. Er is geen harde norm voor dit kengetal maar een percentage van 20% tot 50% wordt doorgaans als voldoende gezien.

Het kengetal *grondexploitatie* geeft een indicatie van de verhouding van de in exploitatie genomen gronden ten opzichte van de totale baten. Het geeft een indicatie of een gemeente veel geld in grond heeft geïnvesteerd, geld dat in de toekomst moet worden terugverdiend. Een kengetal grondexploitatie lager dan 20% wordt gezien als goed.

De *structurele exploitatieruimte* geeft weer hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening. Een kengetal groter dan 0 duidt op structurele ruimte.

De *belastingcapaciteit* maakt inzichtelijk welke mogelijkheden de gemeente heeft voor het genereren van hogere baten. Dit kengetal geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De woonlasten van een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Is het kengetal lager dan 100%, dan zijn de woonlasten lager dan gemiddeld in Nederland. Het verschil tussen het kengetal en 100% geeft de ruimte aan om de belastingen te verhogen tot het gemiddelde.

Bij een percentage van 84% bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit ruim € 1,2 miljoen.

Conclusie

Eén kengetal in een enkel jaar geeft op zich nog niet veel informatie. Deze moeten vooral in samenhang worden gezien. Op basis van de kengetallen kan geconcludeerd worden dat Sliedrecht een laag risicoprofiel heeft. Er is een relatief goede ratio ten aanzien van schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie.

De toezichthouders hebben voor de kengetallen onderstaande signaleringswaarden vastgesteld om trends te kunnen ontdekken. Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Over het geheel genomen scoort Sliedrecht in de minst risicovolle categorie A.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1 Inleiding

De gemeente beheert de openbare ruimte waarin een groot aantal activiteiten plaatsvindt zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig: wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. In dit onderdeel van de programmarekening wordt aangegeven voor welk ambitieniveau de gemeente heeft gekozen, inclusief de financiële consequenties hiervan. Het door de raad gewenste onderhoudsniveau is van invloed op de lasten. In dit deel van de jaarrekening wordt ook aangegeven wat er in 2017 bereikt is.

Het beleid betreffende de kapitaalgoederen wordt door middel van beleidsnota's vastgesteld. Dergelijke nota's bieden de mogelijkheid om algemene beleidslijnen met betrekking tot de inhoudelijke kaders (de visie van de raad op de kwaliteit van de kapitaalgoederen) en procedurele kaders (afspraken tussen raad en college over besluitvorming en informatievoorziening) vast te stellen.

Het beleid van de gemeente voor het onderhoud van kapitaalgoederen is o.a. opgenomen in:

- de Nota onderhoud gebouwen (vastgesteld in 2006);
- het Gemeentelijk Rioleringsplan 2012-2018 (vastgesteld in 2011);
- het Beleidsplan onderhoud wegen 2015-2025 (vastgesteld in 2014);
- het Beleidsplan openbare verlichting (vastgesteld in 2014);
- het Beheerplan onderhoud bruggen (vastgesteld in 2014);
- het Groenbeleidsplan (vastgesteld in 2015);
- het Uitvoeringsbeleid speel- en sportruimte Sliedrecht (vastgesteld in 2016).

Als uitgangspunt geldt dat op basis van beheerplannen jaarlijks budgetten worden geraamd voor het onderhoud dat in het begrotingsjaar moet worden uitgevoerd en dat voldoende wordt gereserveerd (stortingen in onderhoudsvoorzieningen) voor het uitvoeren van toekomstig onderhoud. Hierna gaan we nader in op de specifieke beleidsvelden.

4.3.2 Openbaar groen en speelvoorzieningen

Openbaar groen

Het groen is zeer bepalend voor de kwaliteit van wonen, werken en recreëren. Op 31 maart 2015 heeft de gemeenteraad het groenbeleidsplan Sliedrecht vastgesteld. Het geactualiseerde groenbeleidsplan vormt de basis voor het groenbeheer en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot groen in Sliedrecht. Op basis van dit plan wordt door middel van het regulier groenbeheer en renovatieprojecten consequent naar de vastgelegde kwaliteiten en eindbeelden toegewerkt. Aanpassingen van het groen worden op basis van dit plan op verantwoorde wijze gemaakt.

Het plan vormt ook een belangrijk toetsingskader bij de belangenafwegingen tussen groen en overige functies en geeft de nieuwe beleidskaders voor verkoop en verhuur van gemeentelijk groen. In dit plan zijn tevens de beeldkwaliteiten van het beheer (gewenst onderhoudsniveau) in de verschillende gebieden van Sliedrecht opgenomen. Omdat niet voldoende duidelijk was of dit niveau wordt gehaald zijn in 2017 metingen gestart. Aan de hand van de uitkomsten van deze metingen kan een betere sturing worden gegeven aan de buitendienst (beleid-werkvoorbereiding-beheer en onderhoud).

Om het openbaar groen naar een hoger niveau te tillen heeft de gemeenteraad met de vaststelling van de begroting 2017 ingestemd met een structurele verhoging van het onderhoudsbudget met € 50.000,- alsmede een extra (incidentele) verhoging van € 50.000,- in 2017 en 2018. De beschikbaar gestelde middelen voor deze kwaliteitsimpuls worden ingezet voor zaken die een effect hebben op de groenbeleving. In 2017 zijn in verband hiermee de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- In samenwerking met Stichting Sliedrecht groen zijn vaste planten aangeplant tussen het Bonkelaarplein en de Stationsweg;
- In de 'wangen' van de rotondes Rembrandtlaan-Stationsweg, Deltalaan-Stationsweg-Thorbeckelaan en Thorbeckelaan-IJsvogel-Hopper zijn vaste planten aangebracht;
- Op de locaties middenberm Deltalaan ter hoogte van de Anne de Vries/Roald Dahlschool, Thorbeckelaan ter hoogte van het Burg. Feitsmapark en Adriaan Volkersingel ter hoogte van het monument 'De Naald' zijn bollen gepoot;
- Er zijn maatregelen genomen ter voorkoming van onkruid op de verkeersgeleiders op de Ouverture/Parallelweg;
- Het voetpad in het park aan De Savornin Lohmanlaan is geasfalteerd;
- Het plantvak aan de westzijde van het raadhuis is opnieuw ingericht.

Speelvoorzieningen

Op 10 mei 2016 heeft de gemeenteraad het "Uitvoeringsbeleid speel- en sportruimte" vastgesteld. Hierin is opgenomen om in vijf jaar tijd de speelplekken in Sliedrecht op te knappen en om te vormen tot uitdagende speel-, sport- en ontmoetingsplekken. Iedere buurt krijgt meerdere speelplekken met uitdagende speeltoestellen, passend bij deze tijd. Naast spelen en sporten komt de focus ook te liggen op ontmoeting tussen jong en oud in de buurt. In 2017 zijn de volgende buurten aangepakt of zijn in voorbereiding:

- Buitenuitbreiding Oost - 5 speelplekken aangepakt;
- Middenveer - 8 speelplekken aangepakt;
- Vogelbuurt Noord - 4 speelplekken aangepakt;
- Winklerplein - 6 speelplekken aangepakt, inclusief centrale plek Burg. Feitsmapark;
- De Grienden, incl. voetbal-/basketbalveld aan de Boog/Rivierdijk - 12 speelplekken in voorbereiding, aanpak gereed in maart 2018;
- Prickwaert/Weresteijn, incl. locatie JOP Deltalaan/Prickwaert - 5 speelplekken in voorbereiding, aanpak gereed in maart 2018;
- Vogelbuurt Zuid - 8 speelplekken in voorbereiding, aanpak gereed in mei 2018;
- Buitenuitbreiding West - 3 speelplekken in voorbereiding, aanpak gereed in mei 2018.

Daarnaast is in 2017 de vloer van de voetbalkooi onder het viaduct Stationsweg aangepakt en is er een fitnessparcours aan de Tiendweg gerealiseerd.

4.3.3 Riolerings

De gemeente geeft inhoudelijk, financieel en programmatisch sturing aan het rioleringsbeheer. Dit is vanuit de volksgezondheid, woonbaarheid en milieubescherming een van de kerntaken van de gemeente. Dit geldt niet alleen voor het afvalwater, ook heeft de gemeente een zorgplicht voor het hemelwater en grondwater. De financiële middelen worden door de burgers en bedrijven opgebracht door middel van de rioolheffing. De gemeente Sliedrecht vindt het belangrijk dat deze financiële middelen efficiënt en doelmatig worden ingezet, zodat er een goed functionerend en klimaatbestendig (afval)watersysteem ligt.

In 2011 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2012- 2018 vastgesteld. Het GRP is voorzien van een meerjaren programmering. In 2017 zijn de volgende rioleringsprojecten voorbereid of uitgevoerd.

- rioolvervanging Prof. Lorentzlaan en omgeving (Wetenschappersbuurt) is afgerond en opgeleverd door de aannemer;
- rioolvervanging Februariplantsoen en Goeman Borgesius weg is afgerond en opgeleverd door de aannemer;
- het stamriool op het traject De Savornin Lohmanlaan, Simon Stevinstraat, Tiendweg, Stormrand en Hoepel is gerelined;
- renovatie van inspectieputten en andere civiele constructies van het bovengenoemde stamriool zijn hersteld;
- rioolvervanging Talmastraat, Dr. Schaepmanstraat, Cort van der Lindenlaan en omgeving (Staatsliedenbuurt) wordt gelijktijdig uitgevoerd met de ontwikkeling van de wijk. De werkvoorbereidingen zijn in 2017 zo goed als afgerond en de aanbesteding heeft plaatsgevonden;
- de renovatie van het riool in de Thorbeckelaan-Simon Stevinstraat is voorbereid. De uitvoering vindt plaats in 2018;
- afkoppelen Kerkbuurt-west/Molendijk-oost, De Hoepel en de wijk Middenveer in combinatie met herstraten (werk met werk maken).

4.3.4 Waterbeheer

In januari 2005 is het Stedelijk Water Plan (SWP) vastgesteld. Dit plan is, na de evaluatie met het Waterschap in 2011, verlengd voor onbepaalde tijd. Het Gemeentelijk Afkoppel Plan (GAP) sluit aan op de uitgangspunten van het SWP. Het afkoppelen van verhardingen heeft voor zowel de waterkwaliteit als de waterkwantiteit geen nadelige gevolgen.

De gemeente Sliedrecht was aanvankelijk verplicht 8,2 hectare waterberging aan te leggen in de polder. In 2017 is het watersysteem opnieuw doorgerekend en hieruit is gebleken dat het realiseren van deze 8,2 hectare waterberging in het landelijk gebied niet efficiënt is. De afspraak met het Waterschap is dat er in 2018 nog wel begonnen wordt met de voorbereidingen voor de aanleg van 2,35 hectare waterberging in het Recreatief Knooppunt (RKS).

Binnen het stedelijk gebied is het creëren van veel meer waterberging niet realistisch. Wel is het wenselijk om in verband met de klimaatverandering waar mogelijk extra berging te maken. Zo is er in Benedenveer in 2017 circa 3.000 m² waterberging gegraven en zal er in 2018 nog zo'n 1.000 m² gerealiseerd worden. In 2017 is hier tevens gestart met een pilot om de waterkwaliteit te verbeteren. De vijver langs de Craijensteijn heeft bijvoorbeeld een zandbodem gekregen om te voorkomen dat voedingstoffen uit de bodem de waterkwaliteit negatief beïnvloeden.

Onderzoek in 2016 laat zien dat de ecologische kwaliteit van de wateren en de oevers toeneemt, belangrijk is wel dat ook het kroos in de zomermaanden geruimd wordt. Het ruimen van kroos doet de gemeente in cofinanciering met het Waterschap.

4.3.5 Wegen

Eind 2014 is het Beleidsplan Onderhoud Wegen 2015-2025 vastgesteld. In het geactualiseerde beleid zijn de belangrijkste uitgangspunten:

- Het voorkomen van kapitaalvernietiging;
- Het voorkomen van te grote hoogteverschillen met betrekking tot toegankelijkheidseisen;
- Het voorkomen van schadebeelden waarbij het risico van schadeclaims van toepassing is.

In 2017 is het klein onderhoud elementenverharding opnieuw meerjarig aanbesteed. Hiermee wordt het klein onderhoud van wegen geregeld. Voor het klein onderhoud asfalt is er, gezien de beperkte omvang, voor gekozen om geen onderhoudsbestek op te stellen.

Aan de volgende, in 2017 ingeplande, wegen is groot onderhoud uitgevoerd of zijn de voorbereidingen daarvoor gestart:

- Prickwaert - Het groot onderhoud is uitgevoerd alsmede een gedeelte van de Weresteijn.
- Kerkbuurt west en Molendijk oost - De voorbereidingen zoals werkzaamheden aan nutsleidingen, communicatie met bewoners en uitwerken van bestek en tekeningen zijn uitgevoerd. Het werk is eind 2017 aanbesteed waarna in 2018 de uitvoering is gestart.
- Molendijk west - Dit project wordt aansluitend op de afronding van Molendijk oost opgepakt. In 2017 zijn de voorbereidingen gestart en offertes opgevraagd. Met de uitvoering van het project Molendijk oost wordt ingespeeld op de inrichting van Molendijk west.
- Onderhoud Marisstraat/Blankenstraat - Het groot onderhoud is uitgevoerd.
- Onderhoud Hoepel noord - In 2017 is het project voorbereid en aangevangen. Begin 2018 wordt de uitvoering afgerond.
- Opritten Sportlaan, in combinatie met de ontsluiting Stationspark I en aansluiting Lockhorst. In 2017 zijn de voorbereidingen van het project gestart. De uitvoering vindt plaats in 2018.

4.3.6 Bruggen

De gemeente Sliedrecht vindt (houten) bruggetjes in de gemeente van toegevoegde waarde en wil zoveel als mogelijk bruggen behouden. Ten behoeve van het behoud en herstel van de bruggen is een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld. In 2015 en 2016 is er een inhaalslag gemaakt in het vervangen en herstellen van een aantal houten bruggen. In 2017 stond alleen klein onderhoud op de planning en zijn er, daar waar nodig, herstelwerkzaamheden en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

4.3.7 Openbare verlichting

De gemeente Sliedrecht heeft het beheer en onderhoud van de openbare verlichting ondergebracht bij Stadsbeheer Dordrecht (SBD). Op basis van resultaten uit metingen heeft Stadsbeheer Dordrecht een vervangingsplan opgesteld. In 2014 is het beheerplan openbare verlichting 2015-2025 opgesteld. In dit plan is ook de toepassing van energiezuinige LED verlichting opgenomen.

De vervangingsplannen van de openbare verlichting worden integraal afgestemd op de uitvoering van onderhoud wegen en/of riolering. In 2017 zijn bij grote werken in de openbare ruimte de lichtmasten en armaturen vervangen voor LED verlichting. Concreet gaat dit om de projecten Stationsweg, Prickwaert, Marisstraat/Blankenstraat en Goeman Borgesiusweg. Daarnaast zijn volgens plan in 2017 een groot aantal vervangingen uitgevoerd in de Douwes Dekkerstraat en omgeving. Tevens zijn diverse voorbereidingen getroffen waaronder een onderzoek naar het ontwerp van het lichtmastarmatuur voor de Dijkvisie.

4.3.8 Gebouwen

Door middel van de 'Nota onderhoud gebouwen' welke is vastgesteld in de raad van 18 december 2006, wordt een onderbouwing gegeven van de onderhoudsbudgetten voor gebouwen in de begroting van Sliedrecht. De nota zal worden herijkt in 2018. Ten behoeve van de nieuwe onderhoudsnota is in 2017 verder gewerkt aan het professionaliseren van het vastgoedbeheer en is het vastgoedbeheersysteem verder ingericht. Voor de relevante gebouwen zijn meerjarenonderhoudsplannen (mjop's) opgesteld.

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen valt uiteen in klein onderhoud en groot onderhoud. Voor de kosten van klein onderhoud zijn per gebouw onderhoudsbudgetten opgenomen in de gemeentelijke begroting. De kosten van groot onderhoud worden gedekt ten laste van de voorziening onderhoud gebouwen. In 2017 is het groot onderhoud uitgevoerd binnen de daarvoor beschikbare middelen in de voorziening onderhoud gebouwen. Tevens zijn voor het Bronbad De Lockhorst werkzaamheden uitgevoerd om achterstallig onderhoud weg te werken.

Met betrekking tot het beheer van het vastgoed wil Sliedrecht het voortouw nemen in het kader van duurzaamheid en milieuvriendelijk energiegebruik. Waar mogelijk worden zonnepanelen geplaatst op onze gebouwen. In 2018 wordt de besluitvorming over het haalbaarheidsonderzoek naar het plaatsen van zonnepanelen op de sporthallen De Stoep en De Lockhorst afgerond. Indien de gemeenteraad hierover positief besluit dan zullen in 2018 zonnepanelen worden geplaatst.

4.3.9 Binnenhaven

Hieronder valt het op diepte houden van de gemeentehaven en het daarvoor periodiek peilen, het onderhouden van de steigers en de walstroomvoorziening. Eens per 10 jaar dient rekening te worden gehouden met hoge kosten voor baggerwerkzaamheden. Gezien de resultaten van de uitgevoerde metingen in 2014 worden deze werkzaamheden nu voorzien in 2020. In 2018 is gepland om opnieuw te peilen. In de voorziening onderhoud haven is rekening gehouden met de verwachte kosten voor baggerwerkzaamheden en het periodiek peilen. De overige kosten maken onderdeel uit van de exploitatiebegroting van de gemeentehaven.

4.3.10 Aanlegsteiger waterbus

Het vervoer door de Waterbus is geregeld in het contract tussen de Provincie en Aquabus BV. De gemeente Sliedrecht betaalt hiervoor jaarlijks een bijdrage aan Bureau Drechtsteden. Het (groot-) onderhoud van de aanmeerplaats (ponton) verloopt volgens een overeenkomst met het Havenbedrijf Dordrecht en wordt op grond van reguliere technische inspecties voorzien in 2022. De verwachte kosten voor groot onderhoudsmaatregelen zijn verwerkt in de voorziening onderhoud ponton Waterbus. In 2017 heeft een technische inspectie plaatsgevonden waarna vervolgens enkele herstelwerkzaamheden zijn uitgevoerd.

4.3.11 Reserveringen voor onderhoud

In het kader van de jaarrekening is het van belang dat wordt aangegeven dat er voldoende wordt gereserveerd voor toekomstig onderhoud. De omvang van de verschillende voorzieningen op 31 december 2017 wordt aangegeven in het hoofdstuk 'Jaarrekening'. In 2017 zijn de volgende stortingen gedaan in de diverse onderhoudsvoorzieningen (zie tabel 1):

Tabel 1:

Omschrijving	Noot	Categorie BBV	Programma	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
Zalencentrum De Lockhorst		Gebouwen	1	21.804	21.804
Diverse multifunctionele accommodaties		Gebouwen	1	17.055	17.055
Verenigingsaccommodatie-gebouw		Gebouwen	1	4.862	4.862
Binnensportaccommodaties		Gebouwen	1	30.660	30.660

Omschrijving	Noot	Categorie BBV	Programma	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
Zwemaccommodatie De Lockhorst	1	Gebouwen	1	29.909	37.199
Recreatie voorzieningen		Groen	1	4.384	4.384
Subtotaal Programma 1				108.674	115.964
Begraafplaats (gebouw)		Gebouwen	3	882	882
Begraafplaats (plantsoen)		Groen	3	3.753	3.753
Watergangen en sloten		Water	3	8.972	8.972
Wijkonderkomens plantsoenen		Groen	3	1.382	1.382
Onderhoud riolering		Riolering	3	1.518.364	1.518.364
Onderhoud wegen	2	Wegen	3	915.158	300.000
Bruggen		Wegen	3	62.862	62.862
Openbare verlichting	2	Wegen	3	107.236	7.350
Binnenhaven		Water	3	5.802	5.802
Ponton waterbus		Water	3	4.290	4.290
Toren NH-kerk met uurwerk		Gebouwen	3	1.837	1.837
Klok en carillon raadhuis		Gebouwen	3	1.462	1.462
Standplaatsen woonwagens		Gebouwen	3	5.260	5.260
Woonwagens		Gebouwen	3	1.328	1.328
Subtotaal Programma 3				2.638.588	1.923.544
Raadhuis		Gebouwen	4	10.331	10.331
Vlaggen		Overig	4	265	265
Brandweerkazerne (incl. dienstwoningen)		Gebouwen	4	5.002	5.002
Gemeentekantoor		Gebouwen	4	22.576	22.576
Gemeentewerf		Gebouwen	4	4.565	4.565
Subtotaal Programma 4				42.739	42.739
Totaal generaal				2.790.001	2.082.247

Noot:

1. In 2017 heeft een hogere storting in de voorziening onderhoud gebouwen plaatsgevonden. Dit betreft een schadeuitkering die is toegevoegd aan de voorziening.
2. Als gevolg van gewijzigde regelgeving van het besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten investeringen met een maatschappelijk nut worden geactiveerd. In de meerjarenplanning van de onderhoudsvoorzieningen t.b.v. onderhoud wegen en openbare verlichting waren budgetten opgenomen die worden aangemerkt als investeringen met een maatschappelijk nut. Deze budgetten moeten derhalve worden geactiveerd en worden niet meer ten laste van de voorziening gebracht. De storting is op grond hiervan verlaagd. Dit deel van de storting komt ten gunste van de reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut.

4.4 Financiering

4.4.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt door het college verantwoording afgelegd over de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury. Hierbij wordt ingegaan op de manier waarop de gemeente met het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen, zowel op korte als op langere termijn, is omgegaan. Tevens worden de risico's in beeld gebracht en eventuele genomen maatregelen om deze risico's te beheersen vermeld.

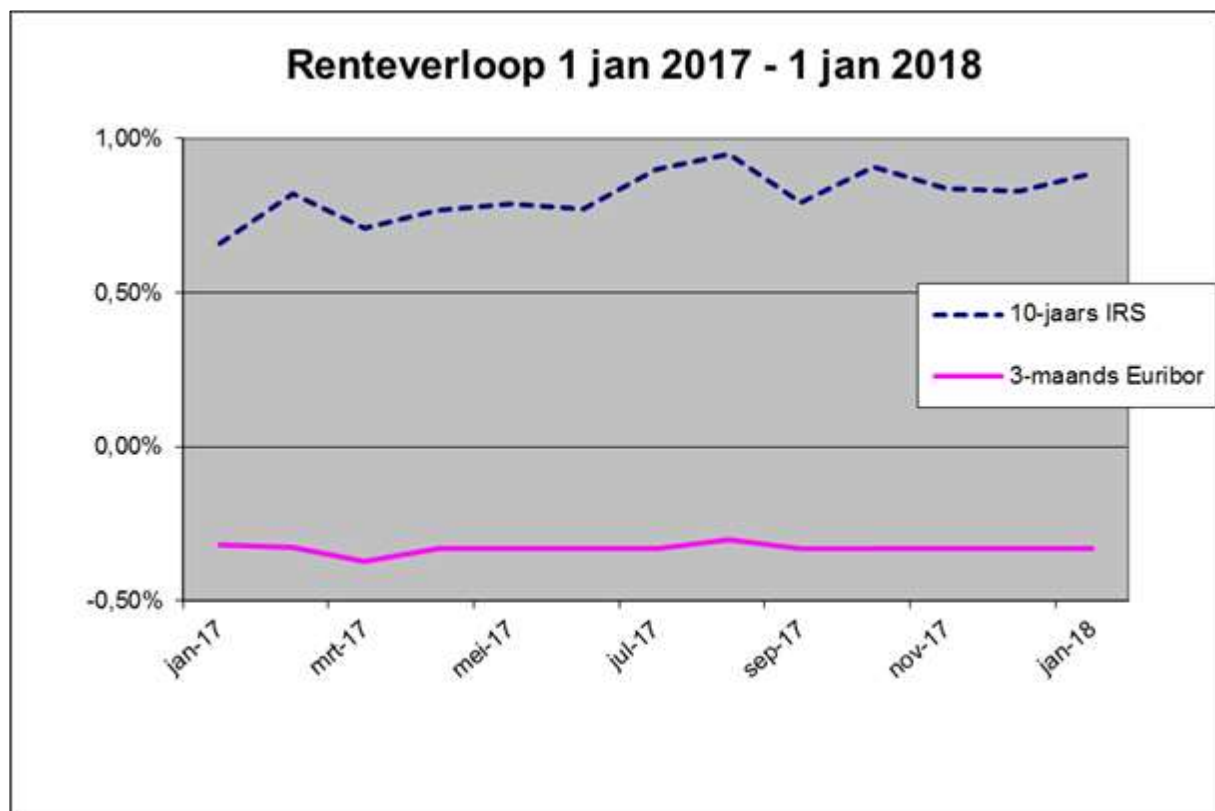
De advisering over en de uitvoering van de gemeentelijke financieringstaken wordt verzorgd vanuit het Servicecentrum Drechtsteden (SCD). Besluitvorming over de financiering blijft bij de gemeente behalve als het specifiek gemandateerd is. De toedeling van de bevoegdheden (wie autoriseert, wie voert uit) is vastgelegd in het gemeentelijke Financieringsstatuut.

Economische ontwikkelingen

De renteontwikkelingen in 2017 waren in algemeen opzicht redelijk stabiel. Het gehele jaar bewoog de 10-jaars IRS zich tussen de 0,6% en 1,0%. Na de zomer is de weg naar een wat structureel hoger niveau ingeslagen, maar in absolute termen is de lange rente nog steeds laag gebleven. De rente op de geldmarkt was als gevolg van de ECB-maatregelen zeer constant.

Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen, de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak. Zij voert een prudent beleid binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

De ontwikkeling van de rente gedurende 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Bedacht moet worden dat, indien een langlopende lening daadwerkelijk wordt opgenomen, er opslagen gelden bovenop het IRS-tarief zoals hierboven weergegeven. Voor een 10-jaars lening bedroeg dit eind 2017 circa 0,15 procentpunt.

Wettelijke ontwikkelingen

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In 2017 is het vernieuwde BBV van kracht geworden. De belangrijkste wijzigingen betreffen de berekening van het renteomslag percentage, de toe te rekenen rente aan grondexploitaties en het toerekenen van rente aan de nieuwe taakvelden.

Evaluatie Schatkistbankieren

In het najaar van 2016 heeft het Agentschap van het Ministerie van Financiën een enquête uitgezet over het gebruik en ervaringen met schatkistbankieren. De in 2017 gepubliceerde resultaten zullen worden betrokken in de ministeriële beleidsdoorlichting schatkistbankieren die voor 2018 gepland staat. Deze beleidsdoorlichting zal ook worden gebruikt als input voor de evaluatie van de wijziging van de wet Fido in december 2013, waarbij het verplichte schatkistbankieren is ingevoerd.

4.4.2 Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is huisbankier van de gemeente Sliedrecht. Naast de BNG houdt de gemeente een rekeningcourant aan bij de Rabobank.

4.4.3 Financiering

In augustus is een nieuwe langlopende lening van € 7 miljoen aangetrokken met een looptijd van 1 jaar en 1 maand tegen een rente van -0,325%. De totale langlopende schuld van de gemeente Sliedrecht bedroeg per 31 december 2017 € 22,7 miljoen. Dit betreft 3 leningen. De gemiddelde rente over deze leningen bedroeg per eind 2017 2,37% (2016: 2,47%).

Renteschema		Bedragen x € 1.000	
Omschrijving		Werkelijk 2017	
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering		€ 529
b	Externe rentebaten	-/-	€ 0
c	Saldo rentelasten en rentebaten (a - b)		€ 529
d	Rente aan grondexploitatie door te rekenen	€ 10	
e	Rente van projectfinanciering	€ 0	
f	De rentebaat van doorverstrekte leningen	€ 0	
		-/-	€ 10
g	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente (d+e+f)		€ 520
h	Rente over eigen vermogen		€ 144
i	Rente over voorzieningen		€ 0
j	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente (g+h+i)		€ 664
k	De aan taakvelden toe te rekenen rente (omslagrente)		€ 657
Verwacht renteresultaat op taakveld treasury (k-j)			-€ 7

4.4.4 Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de kasgeldlimiet, de renterisico's en de kredietrisico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente per jaar maximaal met kort geld mag financieren. Volgens de Wet fido bedraagt deze limiet 8,5% van het totaal van de exploitatiebegroting. Gezien de omvang van de begroting 2017 (€ 56,4 miljoen) betekende dit dat de gemeente Sliedrecht haar financiële huishouding voor maximaal circa € 4,8 miljoen met kort geld mocht financieren. In onderstaande tabel is het verloop van de gemeentelijke kortlopende middelen in 2017 ten opzichte van de kasgeldlimiet weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de gemeente Sliedrecht deze limiet alleen het tweede kwartaal heeft overschreden. Door het aantrekken van een nieuwe langlopende geldlening van € 7 miljoen is het tweede halfjaar weer binnen de normen van de kasgeldlimiet geopereerd. Omdat er geen sprake was van drie kwartalen overschrijding kon een melding aan de provincie achterwege blijven.

Overzicht kasgeldlimiet per kwartaal (x € 1.000,=)

	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
1. Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Bedrag	4.808	4.808	4.808	4.808
2. Omvang vlottende korte schuld				
Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	5.437	8.424	4.709	4.964
Totaal vlottende korte schuld	5.437	8.424	4.709	4.964
3. Vlottende middelen				
Tegoeden in rekening courant	1.004	1.396	3.477	1.081
Totaal vlottende middelen	1.004	1.396	3.477	1.081
4. Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto-vlottende schuld (2-3)	4.433	7.028	1.233	3.883
Toegestane kasgeldlimiet	4.808	4.808	4.808	4.808
Ruimte in kasgeldlimiet	375	-2.220	3.575	925

In 2017 zijn 13 kasgeldleningen opgenomen, met een hoofdsom variërend van € 4 miljoen tot € 8 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel om binnen de portefeuille aan langlopende leningen een overmatige afhankelijkheid van de rente in een zeker jaar te voorkomen. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm niet meer dan 20% zijn van het begrotingstotaal. In 2017 bedroeg de renterisiconorm van de gemeente Sliedrecht € 11,3 miljoen. Uit onderstaande berekening blijkt dat de gemeente Sliedrecht in 2017 ruim binnen de renterisiconorm is gebleven.

Overzicht renterisiconorm (x € 1.000,=)

	2017
1. Renteherzieningen op leningen o/g	0
2. Betaalde aflossingen	8.640
3. Renterisico	8.640
4. Begrotingstotaal 2017	56.560
5. Het bij Ministeriele Regeling vastgestelde percentage	20%
6. Renterisiconorm (4*%)	11.312
Ruimte renterisiconorm (6-2)	2.672

Kredietrisico's

De gemeente Sliedrecht loopt kredietrisico op uitzettingen (o.a. verstrekte geldleningen) en leningen waarop door haar een borgstelling is afgegeven.

Overzicht kredietrisico's (x € 1.000,=)

Categorie	Per 01-01-2017	Per 31-12-2017
Uitzettingen	2.093	2.088
Borgstellingen direct	27.365	25.946
Borgstellingen indirect	97.964	96.369
Totaal	127.066	124.403

Het in bovenstaande tabel weergegeven bedrag aan uitzettingen per 31 december 2017 van € 2.088.000,- kan als volgt worden gespecificeerd:

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (revolving fund, startersleningen, duurzaamheidslening en blijversleningen): € 2.049.000,-

Diverse renteloze leningen t.b.v. lokale maatschappelijke organisaties: € 39.000,-.

Daarnaast stond de gemeente per 31 december 2017 voor in totaal € 122,4 miljoen garant. Hiervan had € 96,4 miljoen betrekking op de achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (indirecte borgstelling). Gezien de rond dat fonds gebouwde zekerheidsstructuur is hieraan een relatief laag risico verbonden.

Het bedrag aan directe borgstellingen bedroeg per eind 2017 € 25,9 miljoen. Deze zijn als volgt te specificeren:

Stichting Drechtstreek	: € 9,2 miljoen
HVC Alkmaar (1,12%-belang; 'getrapt' via GR Gevudo)	: € 6,9 miljoen
Stichting Waardeburgh Vastgoed	: € 5,3 miljoen
Stichting Sportaccommodatie Benedenveer	: € 2,4 miljoen
Voetbalvereniging Sliedrecht	: € 1,5 miljoen
Stichting Havik	: € 0,3 miljoen
Stichting Kruisgebouw Sliedrecht	: € 0,3 miljoen.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. In onderstaande tabel staat per kwartaal aangegeven wat het gemiddelde positieve banksaldo was. Hieruit blijkt dat in 2017 volledig binnen het drempelbedrag van (afgerond) € 424.000,- is gebleven.

Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren (x € 1.000,=)

Berekening drempelbedrag Schatkistbankieren 2017				
Begrotingstotaal	56.560			
Wettelijk percentage	0,75 %			
Drempelbedrag	424			
Buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	1 ^e Kwartaal	2 ^e Kwartaal	3 ^e Kwartaal	4 ^e Kwartaal
Op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist gehouden middelen	290	108	244	239
Drempelbedrag	424	424	424	424
Ruimte onder drempelbedrag	134	316	180	185
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

4.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering betreft alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om de doelstellingen van de gemeente te realiseren en daarmee de programma's uit de programmabegroting. In de paragraaf bedrijfsvoering komen de volgende onderwerpen aan bod:

- kosten van de bedrijfsvoering;
- personeel en organisatie;
- financiële bedrijfsvoering;
- organisatieontwikkeling.

4.5.1 Kosten bedrijfsvoering

De kosten voor een aantal relevante posten bedrijfsvoering over 2017 waren als volgt (bedragen x € 1.000).

	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
Raad	322	324	333
Griffie	188	201	190
Rekenkamer	12	20	13
Accountant	66	46	64
Loonkosten organisatie (formatie)	7.573	7.760	7.517
Kosten inhuur derden (organisatie)	1.227	440	1.001
Huisvestingskosten	676	475	493
Bijdragen aan SCD/OCD	2.856	2.693	2.587
Tractiekosten	504	506	447

Op de posten raad, griffie en huisvesting is voor 2016 gecorrigeerd voor de toegerekende overheadkosten om e.e.a. vergelijkbaar te maken met 2017. Vanaf dit jaar mogen de overheadkosten niet langer worden doorbelast.

De post Automatisering zit verwerkt in de bijdrage aan het SCD. Een exacte opgave valt niet te reproduceren.

Toelichting op de grootste afwijkingen:

De accountant heeft naast de controle van de jaarrekening ook andere werkzaamheden zoals de controle op subsidieverantwoording Het Plaatje-Deltalaan verricht voor de gemeente. Hierdoor vallen de kosten 2017 hoger uit dan begroot. Daarnaast zijn er in 2017 nog kosten verantwoord door de vorige accountant.

Aan loonkosten organisatie en inhuur organisatie is € 8,5 miljoen uitgegeven in 2017. Er was € 8,2 miljoen begroot. De kosten over 2016 bedroegen € 8,8 miljoen.

Dat de gerealiseerde inhuur op de organisatie hoger is dan begroot valt te verklaren uit het feit dat een deel van de inhuur voor tijdelijke vervulling van vacatures is geweest en daarmee wordt gefinancierd vanuit de onderuitputting op de formatie. De onderuitputting op formatie was over 2017 ongeveer € 250.000.

Uiteindelijk vallen de kosten voor de formatie en inhuur hoger uit dan begroot doordat op een aantal cruciale managementposities inhuur heeft plaatsgevonden (Gemeentesecretaris, Concerncontroller, teamleider Financieel advies en Beleid en teamleider Dienstverlening). De inhuur op deze posities valt daar duurder uit dan aan budget voor vaste formatie beschikbaar is. Voor een deel van deze kosten is een beroep gedaan op het frictiekostenbudget. Daarnaast zijn de kosten i.v.m. het tussentijds vertrek van de gemeentesecretaris hierin meegenomen.

De huisvestingskosten bestaan uit de kosten voor het gemeentekantoor en de gemeentewerf. De kapitaallasten voor huisvesting zijn over 2017 zo'n € 100.000 lager dan in 2016, zowel begroot als gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de omslagrente in 2017 verlaagd is naar 1%.

4.5.2 Personeel en organisatie

De formatie van het ambtelijk apparaat is opgenomen in onderstaand overzicht. Per 1 juli 2017 heeft er een reorganisatie plaatsgevonden, waardoor de verschillende onderdelen van de organisatie niet meer vergelijkbaar zijn met de begroting 2017. Hierdoor is ervoor gekozen om in het onderstaande overzicht alleen de omvang van de reguliere formatie te vermelden en van de griffie.

Totaal overzicht kosten bedrijfsvoering	Formatie na reorganisatie 01-07-2017	Bezetting per 31-12-2017
Reguliere formatie	112,44	100,96
Griffie	2,16	2,16
Totaal	114,40	103,12

Overzicht formatie in fte's

Ten gevolge van het financieel tekort van de reorganisatie "Muziek in de organisatie" per 1 juli 2017, zijn er in het 3^e en 4^e kwartaal van 2017 aanpassingen gedaan aan de organisatie, waarbij enkele formatieplaatsen zijn geschrapt zonder personele consequenties. Met deze aanpassing zijn de loonkosten 2017 per 31-12-2017 weer op hetzelfde niveau als de loonkosten per 01-07-2017 en passend binnen de begroting.

Participatiewet

De participatiewet geeft ons de verplichting om garantiebannen en participatieplekken in de organisatie te realiseren. Per 1 januari 2017 is dit binnen de organisatie gerealiseerd door het sluiten van een overeenkomst met de stichting Sterk@Werk die vanaf dat moment het bedrijfsrestaurant exploiteert.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim over 2017 is ten opzichte van 2016 (5,88%) licht gestegen naar 6,08%. Ondanks de reorganisatie en diverse wisselingen in directie en management kan worden gesteld dat het streven om het ziekteverzuimpercentage in 2017 te beperken tot 6% nagenoeg is gehaald. In 2018 zal er extra prioriteit worden gegeven aan personele zorg en begeleiding van zieke medewerkers, waarmee we ernaar streven het ziekteverzuimpercentage nog verder te verlagen.

Inhuur

In onderstaand overzicht staan de totale inhuur kosten opgenomen, inclusief de inhuur op projecten. De inhuur op projecten wordt gedekt uit de verschillende projectbudgetten.

Overzicht kosten inhuur (x € 1.000,=)

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017
Kosten inhuur (inclusief projecten)	1.252	1.537	2.413	2.550	3.184

De kosten voor inhuur zijn in 2017 verder gestegen ten opzichte van 2016. In de eerste plaats komt dit doordat steeds meer gebruik wordt gemaakt van flexibele arbeidscontracten. In de tweede plaats wordt er ook op projecten ingehuurd, onder andere via IPM (€ 0,4 mln in 2017). Daarnaast is er in 2017 € 0,6 mln vanuit het frictie- en organisatieontwikkelingsbudget voor "muziek in de organisatie" beschikbaar gesteld dat voor inhuur bedoeld was. Door de reorganisatie zijn diverse vacatures tijdelijk (met externe inhuur) ingevuld waardoor de kosten voor inhuur ook hoger zijn geweest in 2017.

4.5.3 Organisatieontwikkeling

In het raadsprogramma 2014-2018 "Sliedrecht vooruit" is vastgelegd dat de ambtelijke organisatie zich verder moet ontwikkelen waarbij het zwaartepunt ligt op het toegroeien naar een regiegemeente.

In 2017 is de doorontwikkeling van de organisatie langs meerdere lijnen opgepakt:

- Per 1 juli 2017 is er een reorganisatie doorgevoerd waarmee de organisatie meer toekomstbestendig is ingericht. Ten gevolge van het financieel tekort van de reorganisatie "Muziek in de organisatie" per 1 juli 2017, zijn er in het 3^e en 4^e kwartaal van 2017 aanpassingen gedaan aan de organisatie. Met deze aanpassing zijn de loonkosten 2017 per 31-12-2017 weer op hetzelfde niveau als de loonkosten per 01-07-2017 en passen binnen de begroting.
- In 2017 is er actief gewerkt aan het stimuleren van mobiliteit en talentontwikkeling van onze medewerkers. Hierbij is extra aandacht gegeven aan de ontwikkeling van:
 - o opdrachtgever- en opdrachtnemerschap
 - o opgave gericht werken
 - o het nog maatschappelijk bewuster omgaan met de middelen die beschikbaar worden gesteld.
- In 2017 is er veel aandacht geweest voor de personele zorg van onze medewerkers. Dit was zowel gericht op het verminderen van uitval door ziekte en als op aandacht voor het voorkomen van overbelasting door werkdruk. Het ziekteverzuimpercentage is ondanks de vele veranderingen in de organisatie redelijk constant gebleven.
- Tenslotte is er in 2017 actief gewerkt aan interne en externe mobiliteit van de medewerkers. Het gewenste percentage mobiliteit opgenomen in de begroting 2017 was gesteld op 5% uitstroom. In 2017 zijn 17 medewerkers in een mobiliteitstraject gegaan of uit dienst getreden en zijn 13 medewerker in dienst gekomen. Op het totale personeelsbestand bedroeg de uitstroom ongeveer 13%, waarmee de doelstelling ruimschoots is gerealiseerd.

4.5.4 Informatiebeveiliging

De informatiebeveiliging is binnen de Drechtsteden zoveel mogelijk gemeenschappelijk opgepakt.

In het Periodiek Informatie veiligheidsoverleg Drechtsteden (PIO-D) zijn veel onderwerpen als beveiligingsincidenten, datalekken, wachtwoordherstelbeleid, emailauthenticatie, e-bewustzijn, BIG-gapanalyse en de ENSIA behandeld.

Er is vanuit deze samenwerking de verplichte Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) opgepakt (303 BIG-normen en Business Impact Analyses over informatiebeveiliging).

De eindverantwoording van deze toets ligt bij de individuele organisaties en is met behulp van een landelijke tool opgepakt.

De ENSIA toets helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten).

Over de volgende onderwerpen wordt in deze toets verantwoording afgelegd: de Basisregistratie Personen (BRP), de Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), de Digitale persoonsidentificatie (DigiD), de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet).

Voor 2017 werden de vragen vooral vanuit Suwinet, DigiD en BRP scope gesteld en is er vooral gekeken naar het bestaan van processen en nog en niet naar werking van de processen. ENSIA zal de komende jaren middels een groeipad worden doorontwikkeld.

Voor het onderdeel Suwinet zijn de bevindingen door een IT-auditor opgesteld. Er zijn voor de Suwinet aansluitingen Burgerzaken, gemeentelijke belastingdienst gerechtsdeurwaarders en de SDD een aantal constatering opgesteld in een assurancerapport. De Sociale Dienst Drechtsteden neemt de taak op zich om de aanbevelingen in een verbeterplan op te nemen. De SDD draagt vervolgens zorg tot uitvoering van dit verbeterplan.

De verantwoording over de DigiD en BRP aansluitingen vindt plaats via de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD) en niet voor de gemeente. Dit in tegenstelling tot de verplichte verklaring over Suwinet.

De verantwoording over de BAG en BGT zijn nog buiten de toets van de IT-auditor gehouden. Wij verantwoorden deze echter aan uw raad middels een College informatiebrief.

4.5.6 Klachten

De burgemeester heeft een gesprek gevoerd met de Ombudsman en als gevolg van dat gesprek wordt aan de gemeenteraad informatie op hoofdlijnen verstrekt over de ingediende klachten in het jaar 2017 bij de diverse organisatieonderdelen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan een deugdelijke afhandeling van klachten en de verantwoordelijkheid van de burgemeester op grond van artikel 170 van de Gemeentewet.

Aantal klachten

<i>Organisatieonderdeel</i>	<i>Aantal klachten</i>	<i>Aantal (deels) gegrond</i>	<i>Aantal ongegrond</i>
SDD	19	6	13
DKCC	3	2	1
GBD	0	0	0
Gemeente	2	1	1
Totaal	24	9	15

Soort klacht

<i>Klacht gaat over</i>	<i>Aantal</i>
Bejegening	5
Niet nakomen afspraken	5
Werkwijze	5
Beleid	2
Uitkering	2
Communicatie	2
Termijn afhandeling	1
Kast naar muur	1
Openingstijden	1
Totaal	24

4.6 Verbonden partijen

4.6.1 Inleiding

De uitvoering van een aantal gemeentelijke taken is overgedragen aan verbonden partijen. De gemeente blijft verantwoordelijk, maar voert de taken zelf niet meer uit. Deelname is gekoppeld aan specifieke doelstellingen. De gemeente neemt deel in verbonden partijen om bepaalde taken efficiënter of met meer kwaliteit te kunnen uitvoeren

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft (art. 1 BBV = Besluit Begroting en Verantwoording). Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen deelnemingen door de gemeente in publiekrechtelijke samenwerkingsorganisaties (gemeenschappelijke regelingen), privaatrechtelijke samenwerkingsorganisaties (N.V.'s, B.V.'s, stichtingen, verenigingen etc.) en publiek-private samenwerkingsorganisaties (PPS-constructies).

Het college bestuurt en beheert de Verbonden Partijen conform de kaders die de raad in 2017 in de Nota Verbonden Partijen heeft vastgelegd. De gemeente Sliedrecht heeft in de Nota Verbonden Partijen vastgesteld dat de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting fungeert als vigerend register van de regelingen waaraan een gemeente deelneemt.

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en de mogelijk hieruit voortvloeiende risico's, besteden wij in de begroting en jaarrekening expliciet aandacht aan de verbonden partijen.

Deze paragraaf bevat (de wettelijk verplichte) informatie over de verbonden partijen van de gemeente.

Er zijn enkele bijzonderheden in het register te melden:

- De splitsing van Eneco in Stedin NV en Eneco Groep NV per 31/01/2017;
- Het uittreden uit de GR Parkschap Nationaal Park de Biesbosch per 1/1/2018, de financiële afspraken gelden sinds 1/1/2017.

De inhoudelijke bijdrage vanuit de GR-en aan de beleidsdoelen van de gemeente is in de programmakaarten opgenomen.

De risico's zijn opgenomen in paragraaf 4.2 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' opgenomen.

4.6.2 Overzicht verbonden partijen

Overzicht van de verbonden partijen waarvan de gemeente Sliedrecht een financieel en bestuurlijk belang heeft.

Dit overzicht is onderverdeeld in:

- a. Gemeenschappelijke regelingen;
- b. Vennootschappen en coöperaties;
- c. Stichtingen en verenigingen.

Er zijn geen overige verbonden partijen waarin Sliedrecht deelneemt.

A. Gemeenschappelijke Regeling (GR)	
1. GR Drechtsteden	
Naam, Vestigingsplaats	GR Drechtsteden, Dordrecht
Deelnemers	Dordrecht, Zwijndrecht, Papendrecht, Hardinxveld-Giessendam (per 1/1/2018), Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: - Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) - Sociaal (sociale zekerheid en –ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, arbeidsmarkt, sport en cultuur) - Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid - Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering - Sociaal- geografisch onderzoek Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: a. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; b. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft. (11de wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechttraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders). Stemrecht in Drechttraad (=algemeen bestuur) op grond van inwoneraantal: 9,12%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis (Drechtstedenbestuur)
Relatie met programmabegroting	De Drechtsteden draagt vanuit haar verschillende onderdelen bij aan de speerpunten van beleid en reguliere taken binnen de programma's 1. Sociaal; 2. Economie, onderwijs en arbeidsmarkt; 3. Ruimte; en het ondersteunde programma Financiën en belastingen.
Financieel risico	5% van de bijdrage exclusief bijdragen Sociaal Domein.
Ontwikkelingen	Vanaf 1/1/2018 is de gemeente Hardinxveld-Giessendam deelnemer van de GR Drechtsteden. In opdracht van het college van B&W van Dordrecht heeft Berenschot sinds oktober 2017 onderzoek gedaan naar de toekomst van de samenwerking binnen het regionaal arrangement rondom de gemeente Dordrecht. Op 21 februari 2018 is het onderzoeksrapport "Verstandig Versterken" van Berenschot gepubliceerd.
Uittredingsregeling	In artikel 54 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen aan de Drechttraad te zenden. De Drechttraad bepaalt de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij de Drechttraad anders bepaalt.
2. GR Sociale Werkvoorziening Drechtwerk	
Naam, Vestigingsplaats	GR Sociale Werkvoorziening Drechtwerk Dordrecht
Deelnemers	Dordrecht, Zwijndrecht, Papendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam.
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Drechtwerk is opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De algemene doelstelling van deze wet is om aan zoveel mogelijk voor de Wsw geïndiceerde inwoners van de aangesloten gemeenten een dienstbetrekking aan te bieden voor het verrichten van arbeid onder aangepaste omstandigheden.

	Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk.
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Visser-Schlieker
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 9,12%
Relatie met programmabegroting	Uitvoering van de participatiewet, waarbinnen de zoveel mogelijk Wsw-geïndiceerde inwoners aan passende arbeid geholpen worden. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan programma 1 Sociaal.
Financieel risico	De jaarlijkse bijdrage in het nadelig saldo (in 2017 voor een bedrag van € 430.000)
Ontwikkelingen	Eind 2017 is besloten om drie B.V.'s op te richten voor de onderdelen Holding, DrechtwerkActief en DWGroen. Tevens blijft zijn als aandeelhouder betrokken bij Frisfacilitair. Hiertoe wordt de regeling aangepast. Begin 2018 is besloten tot de samenwerking met SDD om via Baanbrekend en/of detachering inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (doelgroep van de Participatiewet en Wet Sociale Werkvoorzieningen) te plaatsen. In 2018 volgen voorstellen om kansen te benutten die lokale voorzieningen bieden om beschut werken onder te brengen.
Uittredingsregeling	In artikel 36 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van het college aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.
3. GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	1. Het samenwerkingsverband heeft tot taak, vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur, en met inachtneming van hetgeen in deze regeling is bepaald, een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten, teneinde een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied te bevorderen. 2. De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door middel van sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering ter zake van de taakvelden: • publieke gezondheid; • onderwijs; • jeugdzorg; • maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; • ambulancezorg; • meldkamer ambulancevervoer; • geneeskundige hulpverlening. (4 ^{de} wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 5%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Visser-Schlieker
Relatie met programmabegroting	De Dienst Gezondheid & Jeugd (onderdelen GGD en BLVS) voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid (WPG), de Leerplicht en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hierbij is aansluiting bij de volgende doelstellingen van de Dienst Gezondheid & Jeugd: 1. Het realiseren van gezondheidswinst en het verminderen van sociaal-economische verschillen, 2. Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor, en participatie van inwoners (jeugd en ouderen in het bijzonder); 3. Het zorgen voor bescherming bij huiselijk geweld, het voorkomen en verminderen van sociale uitsluiting en het verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare groepen in de samenleving; 4. Op een vertrouwenwekkende en adequate manier optreden tijdens rampen en crisis waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd en het voorkomen van maatschappelijke onrust bij kleinschalige incidenten.

	De Dienst Gezondheid & Jeugd heeft een taak bij de realisatie van de doelstellingen in programma 1. Sociaal., 2. Economie, arbeidsmarkt en onderwijs en 3. Ruimte. De Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) is als zelfstandig onderdeel aan de gemeenschappelijke regeling toegevoegd in 2014. De SOJ voert voor de gemeenten een groot deel van de nieuwe jeugdhulp taken uit, zoals deze aan gemeenten zijn overgedragen met de nieuwe Jeugdwet per 1-1-2015. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan programma 1. Sociaal, 3. Ruimte en 4. Bestuur, organisatie en veiligheid. De activiteiten van de RAV (ambulancedienst) worden bekostigd via de zorgverzekeraar. Er is geen directe relatie op de programmabegroting.
Financieel risico	5% van de bijdrage exclusief SO jeugd.
Ontwikkelingen	Op 6 juli 2017 is besloten om de uitvoeringsorganisatie Veilig Thuis onder te brengen bij het onderdeel DG&J. Op 14 december 2017 heeft het algemeen bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd het voorgenomen besluit genomen om een coöperatie voor de ambulancezorg Zuid-Holland Zuid op te richten. Hierover zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2018 een besluit worden genomen. Er zijn een drietal herindelingsprocedures in de regio, nl.: de gemeente Hoeksche Waard, de gemeente Vijfheerenlanden en de gemeente Molenlanden. Realisatie per 1 januari 2019. Het gevolg van de vorming van de gemeente Vijfheerenlanden is het uittreden van de gemeenten Zederik en Leerdam uit de regio Zuid-Holland Zuid. In 2018 zal de discussie over de schaal en strategische oriëntatie van de uitvoeringsorganisaties binnen Zuid-Holland Zuid gevoerd worden.
Uittredingsregeling	In artikel 47 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van het college aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.
4. GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang)	Het openbaar lichaam heeft tot doel: a. de brandweerbijstand, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing, de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding; b. een platform voor samenwerking te zijn voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners dan wel organisaties en andere openbare lichamen. (wijziging 2015)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio. Stemrecht in algemeen bestuur met 17 gemeenten met elk 1 stem: 6%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Burgemeester Van Hemmen
Relatie met programmabegroting	De Veiligheidsregio levert een bijdrage aan programma 4. Bestuur, organisatie en veiligheid.
Financieel risico	5% van de bijdrage.
Ontwikkelingen	De nieuwe bijdragesystematiek is na een intensieve discussie in 2017 op 22 februari 2018 vastgesteld door het algemeen bestuur. Er zijn een drietal herindelingsprocedures in de regio, nl.: de gemeente Hoeksche Waard, de gemeente Vijfheerenlanden en de gemeente Molenlanden. Realisatie per 1 januari 2019. Het gevolg van de vorming van de gemeente Vijfheerenlanden is het uittreden van de gemeenten Zederik en Leerdam uit de regio Zuid-Holland Zuid. In 2018 zal de discussie over de schaal en strategische oriëntatie van de uitvoeringsorganisaties binnen Zuid-Holland Zuid gevoerd worden.
Uittredingsregeling	De veiligheidsregio is een verplichte gemeenschappelijke regeling. De minister stelt, bij AmvB, de indeling van Nederland in regio's vast.

	Wanneer door een wijziging van de AmvB uittreding mogelijk zou worden en een gemeente daartoe zou overgaan regelt artikel 43 dat het Algemeen bestuur de voorwaarden voor uittreding bepaalt.
5. GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik, Zwijndrecht en provincie Zuid-Holland
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang) (excl de artikelen 3.; 5. en 6.)	1. De Omgevingsdienst kan adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de zorg voor het milieu en de leefomgeving en programma's en projecten uitvoeren op het gebied van milieu en de leefomgeving. 2. De Omgevingsdienst voert voor de colleges van de gemeenten in elk geval de volgende taken en bevoegdheden uit, met inachtneming van het door de deelnemers vastgestelde beleid: a. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de in artikel 5.1 van die wet genoemde wetten; b. de milieutaken op grond van andere wet- en regelgeving dan genoemd onder a, voor zover een of meer gemeenten besluiten tot mandatering van deze taken en bevoegdheden aan de Omgevingsdienst; c. de Algemene wet bestuursrecht en andere relevante regelgeving betreffende de procedures in samenhang met de taken genoemd onder a en b, met inbegrip van het adviseren, ondersteunen en vertegenwoordigen van de colleges in bezwaar- en beroepsprocedures; d. de Wet op de economische delicten en het coördineren van (opsporings-) overlegverbanden met alle handhavingpartners. 4. Met betrekking tot de reikwijdte, uitvoering en nadere invulling van de in de vorige leden genoemde taken worden door of namens het dagelijks bestuur schriftelijk werkafspraken gemaakt met het college. (3de wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Stemrecht in algemeen bestuur van 17 gemeenten en provincie Zuid-Holland op basis van omzet: 2,3%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	De Omgevingsdienst levert een bijdrage aan programma 3. Ruimte.
Financieel risico	5% van de bijdrage.
Ontwikkelingen	Er zijn een drietal herindelingsprocedures in de regio, nl.: de gemeente Hoeksche Waard, de gemeente Vijfheerenlanden en de gemeente Molenlanden. Realisatie per 1 januari 2019. Het gevolg van de vorming van de gemeente Vijfheerenlanden is het uittreden van de gemeenten Zederik en Leerdam uit de regio Zuid-Holland Zuid. In 2018 zal de discussie over de schaal en strategische oriëntatie van de uitvoeringsorganisaties binnen Zuid-Holland Zuid gevoerd worden.
Uittredingsregeling	In artikel 40 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden na verkregen toestemming van zijn vertegenwoordigend orgaan en met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste één kalenderjaar. Het Algemeen Bestuur regelt, met een meerderheid van $\frac{3}{4}$ van de stemmen, de financiële en andere randvoorwaarden voor uittreding vast. De schadeloosstelling bedraagt tenminste drie maal de jaaromzet van de betreffende deelnemer in het jaar waarin het besluit tot uittreding wordt genomen.
6. GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	
Naam, Vestigingsplaats	GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch Dordrecht
Deelnemers	De provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht, Drimmelen, Sliedrecht en Werkendam
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Gemeenschappelijke belangen en taken van het openbaar lichaam zijn: a. het beschermen en ontwikkelen van natuurwaarden; b. het bewaren en ontwikkelen van het landschappelijk karakter; c. de zorg voor en ontwikkeling van de recreatie, in het rechtsgebied. (2de wijziging) (3de wijziging vastgesteld door de blijvende deelnemers)

Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur(collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 12,49%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	N.v.t.
Financieel risico	Er is een financiële regeling waarbij sprake is van finale kwijting en er ter compensatie van frictiekosten jaarlijks vanaf 2017 voor een periode van vier jaar voor € 250.000,- tegen bepaalde voorwaarden wordt vergoed door de gemeente Sliedrecht.
Ontwikkelingen	Uittreden per 1 januari 2018. Vanaf 2018 vervalt dit onderdeel in dit register van verbonden partijen.
Uittredingsregeling	In artikel 47 van de GR is de uittreding geregeld: 1. Een deelnemer kan uittreden door toezending aan het algemeen bestuur van een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen. 2. Het algemeen bestuur stelt met tweederde van het aantal stemmen de voorwaarden vast waaronder de uittreding, bedoeld in het eerste lid, geëffectueerd kan worden en regelt de financiële en overige gevolgen van de uittreding.
7. GR Gevudo/ N.V. Huisvuilcentrale NH (HVC)	
Naam, Vestigingsplaats	GR Gevudo (Dordrecht)/ N.V. Huisvuilcentrale NH (HVC) (Alkmaar)
Deelnemers	Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht.
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang)	Het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in NV HVC, in de ruimste zin des woords, en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC. Doel van deze verbonden partij is om vanuit milieuverantwoord afvalbeheer een bijdrage te leveren aan een duurzame leefomgeving.
Financieel belang van de gemeente	GR Gevudo bezit 529 aandelen van de NV HVC. GR Gevudo heeft een aandelenbezit van 18,15% van het totaal. De gemeente Sliedrecht heeft een garantierisico-aandeel van 6,19% van het totaal van GR Gevudo.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) van GR Gevudo De GR Gevudo is aandeelhouder in HVC.
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Ontvangst van een garantieprovisie HVC via de GR Gevudo. In 2017 is een bedrag van € 66.000 ontvangen. De operationele taken van GR Gevudo worden verzorgd door de gemeente Dordrecht.
Financieel risico	Voor Gevudo 5% van de bijdrage. Het risico voor de garantstelling HVC is 2.5% van de waarde van het aandelenbezit.
Ontwikkelingen	Er is geen sprake van nieuw beleid.
Uittredingsregeling	In artikel 35 van de GR Gevudo is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt, met tenminste twee-derde meerderheid, de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan één kalenderjaar nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.

B. Vennootschappen en coöperaties

8. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. Den Haag
Deelnemers	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).

Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 31.200 aandelen (0,0006%) in haar bezit. In 2017 is aan dividend € 51.168 over 2016 uitgekeerd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis
Relatie met programmabegroting	De BNG draagt bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden
9. Oasen N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Oasen N.V. Gouda
Deelnemers	Ca. 30 gemeenten zijn aandeelhouder
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Drinkwater verzorging inwoners Sliedrecht
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 24 (3,2%).
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Oasen heeft als doel een duurzame en doelmatige drinkwatervoorziening binnen het verzorgingsgebied.
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden.
10. Stedin N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Stedin N.V. Rotterdam
Deelnemers	53 Nederlandse gemeenten zijn de aandeelhouders
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Netwerkgroep, waarborgen van de energievoorziening.
Financieel belang van de gemeente	Aandelenpercentage (0,57%= 28.115 aandelen). In 2017 is € 559.927 aan dividend uitgekeerd voor Eneco en Stedin.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder (historisch bezit)
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Eneco is in 2017 gesplitst in een energiebedrijf en een netwerkgroep. Binnen een sterk in beweging zijnde energiemarkt heeft Stedin de opdracht om het transport van elektriciteit en gas te waarborgen.
11. Eneco Groep N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Eneco Groep N.V. Rotterdam
Deelnemers	53 Nederlandse gemeenten zijn de aandeelhouders
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Energiebedrijf in de vrije energiemarkt.
Financieel belang van de gemeente	Aandelenpercentage (0,57%= 28.115 aandelen). Zie punt 10 Stedin.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder (historisch bezit)
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Eneco is in 2017 gesplitst in een energiebedrijf en een netwerkgroep. Op 31 oktober 2017 is het principebesluit van Sliedrecht tot het aanhouden kenbaar gemaakt. Naar verwachting vindt definitieve besluitvorming nog in 2018 plaats. Sliedrecht opereert binnen het overleg van de aandeelhoudende gemeenten om de duurzame strategie van Eneco te borgen, zoals verzocht door de gemeenteraad.
12. ROM-D N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	ROM-D N.V. Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht, de Provincie Zuid-Holland, de BNG en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR).
Type organisatie	De ROM-D is een publiek-privaat samenwerkingsverband en bestaat uit drie onderdelen:

	ROM-D Holding: de gemeenten van de Drechtsteden bundelen hun aandelenbelang in ROM-D Beheer en ROM-D Capital. Vanuit de Holding wordt de regionale promotie en acquisitie aangestuurd. ROM-D Beheer: naast de gemeenten nemen in de ROM-D Beheer ook private partijen als BNG Gebiedsontwikkeling en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam deel. ROM-D Capital: Publiek kapitaal is ondergebracht in ROM-D Capital. Het kapitaal wordt gebruikt om de projecten die vanuit de ROM-D worden ontwikkeld van eigen vermogen te voorzien. Naast de gemeenten van de Drechtsteden neemt ook de Provincie Zuid-Holland deel aan ROM-D Capital. Overige publieke organen kunnen eveneens risicodragend kapitaal onderbrengen. Dankzij deze constructie kunnen winsten uit deelnemingen in winstgevende ontwikkelingen worden gebruikt om verliezen uit deelnemingen in herontwikkelingsprojecten te verevenen.
Doelstelling (openbaar belang)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname in ROM-D Holding NV Gemeente Sliedrecht € 127.819 (% 2,8) Dordtse Kil III CV Commanditair Kapitaal Sliedrecht € 163.247 (%1,5)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder in ROM-D Capital Beheer BV
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis
Relatie met programmabegroting	Het ontwikkelen van Het Plaatje door ROM-D draagt bij aan programma 3. Ruimte. Ontwikkeling van Het Plaatje zal in 2018 afgerond worden.
Ontwikkelingen	Per september 2017 is een wijziging van de statuten doorgevoerd. Met de overige eigenaren wordt onderzocht wat de rol en functie van deze N.V. in de toekomst kan zijn.
13. MerwedeLingelijn B.V.	
Naam, Vestigingsplaats	MerwedeLingeLijn B.V. (Gorinchem)
Deelnemers	Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem, Giessenlanden, Leerdam, Geldermalsen.
Type organisatie	Besloten Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Deze B.V. heeft tot doel om in samenwerking te komen tot een verbetering van de MerwedeLingeLijn, onder meer door het realiseren van nieuwe stations c.a.
Financieel belang van de gemeente	Er is een aandelenpakket van 39% van het totaal (€ 250.000).
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	N.v.t.
Ontwikkelingen	Op 14 december 2017 is een vaststellingsovereenkomst getekend. Met deze overeenkomst is geregeld: - dat de MLL Beheer BV in het belang van alle deelnemende gemeenten om fiscaaltechnische redenen in stand wordt gehouden voor de gemeente Gorinchem, - onder de voorwaarde dat vanaf 2018 alle apparaatskosten volledig voor rekening van de gemeente Gorinchem komen.

C. Stichtingen en verenigingen

13. Stichting Bedrijvencentrum Sliedrecht

Naam, Vestigingsplaats	Stichting Bedrijvencentrum Sliedrecht Sliedrecht
Deelnemers	-
Type organisatie	Stichting
Doelstelling (openbaar belang)	1. Het doel is a. Het ontwikkelen, verwerven, exploiteren, huren, verhuren en beheren van een bedrijvencentrum, speciaal gericht op startende ondernemers; b. Het verlenen van managementondersteuning aan startende ondernemers; c. Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. 2. De stichting beoogt een kostendekkende exploitatie zonder winstoogmerk. 3. Het bestuur zal bij reglement vaststellen aan welke voorwaarden de ondernemer moet voldoen die ruimte wenst te huren in de bedrijvencentra van de stichting.
Financieel belang van de gemeente	Zie de ontwikkelingen.

Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	N.v.t. in verband met faillissement
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Van Rekom
Relatie met programmabegroting	N.v.t.
Ontwikkelingen	In 2015 is faillissement aangevraagd voor de Stichting Bedrijvencentrum Sliedrecht. De financiële afwikkeling van de borgstelling van de gemeente is in 2017 afgewikkeld en verwerkt in de 4 ^e Turap 2017. Met de financiële afwikkeling van de borgstelling met de Stichting is de curator een belangrijke stap dichterbij gekomen voor de afwikkeling van het faillissement van de Stichting. Op dit moment onderzoekt de curator nog de oorzaak van het faillissement. Zodra dit onderzoek is afgerond, kan de curator het faillissement van de Stichting afronden.

4.6.3 Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen

De budgetten voor de begroting 2018 zijn gebaseerd op de ingediende begrotingen 2017 van de desbetreffende GR-en, waarmee in de Kadernota reeds rekening is gehouden.

Bijdrage aan	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2016	Rekening 2017
Servicecentrum Drechtsteden (SCD)	2.550	2.650	2.462
Gemeentebelastingen Drechtsteden (GBD)	209	239	201
Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	62	69	79
Algemene bijdrage GR Drechtsteden	565	390	394
Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)	16.371	15.513	17.151
<i>Subtotaal GR Drechtsteden</i>	19.757	18.861	20.287
Dienst gezondheid & Jeugd ZHZ	990	986	957
Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland-Zuid	5.596	5.656	5.909
GR Drechtwerk	490	180	430
GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	1.283	1.395	1.380
GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	502	504	468
GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	250	143	263
<i>Subtotaal GR Overige</i>	9.111	8.864	9.407
TOTAAL Gemeenschappelijke regelingen	28.868	27.725	29.694

4.6.4 Overzicht van de financiële positie van de verbonden partijen (GR-en)

	bedragen * € 1.000				
Gemeenschappelijke regelingen	resultaat 2017 (bestemming)	eigen vermogen 1-1-2017	eigen vermogen 31-12-2017	vreemd vermogen 1-1-2017	vreemd vermogen 31-12-2017
Servicecentrum Drechtsteden (SCD)					
Gemeentebelastingen Drechtsteden (GBD)					
Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	1.842	7.045	1.902	72.540	50.427
Algemene bijdrage GR Drechtsteden					
Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)					
Subtotaal GR Drechtsteden	1.842	7.045	1.902	72.540	50.427
Dienst gezondheid & Jeugd ZHZ		4.963	3.299	83.240	85.441
Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland-Zuid					
GR Drechtwerk		1.224	1.193	32.212	30.711
GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid		7.288	7.285	66.887	63.875
GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid		3.125	2.873	4.880	9.860
GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch		nrb	nrb	nrb	nrb
Subtotaal GR Overige	0	16.600	14.650	187.219	189.887
TOTAAL Gemeenschappelijke regelingen	1.842	23.645	16.552	259.759	240.314
Privaatrechtelijke rechtspersonen	resultaat 2017	eigen vermogen 1-1-2017	eigen vermogen 31-12-2017	vreemd vermogen 1-1-2017	vreemd vermogen 31-12-2017
Eneco Groep N.V.		3.121.000	2.869.000	1.952.000	2.787.000
Stedin Holding N.V.		5.310.000	2.583.000	4.486.000	3.968.000
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	393.000	4.486.000	4.953.000	149.483.000	135.041.000
Oasen N.V.		nrb		nrb	
Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden		nrb		nrb	
Totaal privaatrechtelijke rechtspersonen	393.000	12.917.000	10.405.000	155.921.000	141.796.000

4.7 Grondbeleid

4.7.1 Inleiding

Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's zoals Openbare Ruimte, Verkeer en Vervoer, Ruimtelijke Ordening en Milieu en Wonen. Het grondbeleid is opgenomen in de nota Grondbeleid Sliedrecht 2015. Hierin staat beschreven dat de gemeente een actieve rol aanneemt als procesregisseur bij gebiedsontwikkeling en een facilitair grondbeleid voert, tenzij grote maatschappelijke opgaven vragen om een actief grondbeleid. Het proces, de instrumenten, de grondportefeuille, de financiële uitgangspunten en organisatie die daarbij horen, worden in de nota omschreven.

De richtlijnen voor het opstellen van begroting en jaarrekening (BBV) zijn per 1 januari 2016 gewijzigd. Sliedrecht voldoet aan deze richtlijnen (Notitie Grondexploitaties 2016). De 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) vallen nu onder de materiële vaste activa (MVA). De projecten Watertorenterrein, Rivierdijk 737-769 (locatie Lanser) en De Driehoek vallen onder de MVA.

In juni 2017 is met de besluitvorming over het Recreatief Knooppunt ook de grondexploitatie van Stationspark 3 vastgesteld.

4.7.2. Bouwgronden in exploitatie

De grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. De kosten en opbrengsten van het afgelopen jaar worden verwerkt, de restant ramingen worden geïndexeerd, nieuwe en/of gewijzigde inzichten worden verwerkt en alles wordt op basis van de huidige planning gefaseerd. Het resultaat wordt vergeleken met dat van vorig jaar. De raming van de jaarlijkse baten en lasten wordt vervolgens verwerkt in de begroting van het daaropvolgende jaar.

Het resultaat wordt gepresenteerd op nominale waarde. Dat is de huidige waarde (zonder kosten- en opbrengstenstijging en rente).

	Verwacht resultaat per 31-12-2016	Verwacht resultaat per 31-12-2017	Vershil
Stationspark II	763	740	-23
Kerkbuurt 12-18	30	23	-7
Burg. Winklerplein	196	168	-28
Stationspark 3	2.433	2.316	-117
Totaal	3.422	3.247	-175

Overzicht resultaten bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

De resultaten zijn verslechterd. Dit komt omdat er 1 jaar kostenstijging is bij gekomen, terwijl veelal de opbrengsten gelijk zijn gebleven. Om een goede vergelijking te maken, wordt in onderstaande tabel het resultaat op contante waarde gepresenteerd. Dat is de toekomstige waarde teruggerekend naar 1-1-2018 (dus incl. kosten- en opbrengstenstijging en rente).

	Verwacht resultaat per 31-12-2016	Verwacht resultaat per 31-12-2017	Vershil
Stationspark II	701	664	-37
Kerkbuurt 12-18	28	20	-8
Burg. Winklerplein	224	146	-78
Stationspark 3	2.388	2.371	-17
Totaal	3.341	3.201	-140

Overzicht resultaten bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

Stationspark II

De planning is erop gericht dat uiterlijk in 2018 de resterende verkopen plaatsvinden, waardoor het plan met een positief resultaat in 2018 kan worden afgesloten. De gemeente beraadt zich op een meer haalbare bestemming dan kantoren.

Het resultaat op contante waarde is iets verslechterd doordat de opbrengsten 1 jaar later gerealiseerd worden.

Kerkbuurt 12-18

De ontwikkelaar heeft een omgevingsvergunning voor de bouw gekregen. Er is nog een laatste poging ondernomen om het naastgelegen pand op Kerkbuurt 12 te betrekken bij dit project en dat is gelukt. De besluitvorming over een gemeentelijke bijdrage heeft in februari 2016 plaatsgevonden. Er was wel een aangepaste omgevingsvergunningsvergunning nodig. Deze heeft de ontwikkelaar verkregen in 2017, maar de vergunning is nog niet onherroepelijk. Er is beroep tegen ingediend. De verkoop en de start van de bouw wachten hierop. Pas dan wordt de grond gesaneerd. De bodemsanering vindt tijdens de bouw plaats om kosten te besparen.

Het resultaat op contante waarde is iets verslechterd doordat de opbrengsten 1 jaar later gerealiseerd worden.

Burg. Winklerplein / Bouwblok C

Onderdeel van het Burg. Winklerplein en het beschikbaar gestelde krediet, is de grondexploitatie voor bouwblok C. Hiervoor verwerft de gemeente de desbetreffende gronden, maakt deze bouwrijp en verkoopt deze aan de ontwikkelaar. Het resultaat is verslechterd als gevolg van meer verwervingskosten vooral door hogere schadeloosstellingen en door een toename van de verwachte plankosten en verbeterd als gevolg van gestegen grondprijzen door het aantrekken van de markt.

Stationspark 3

Voor Stationspark 3 is in 2017 door de raad een grondexploitatie vastgesteld. In 2018 zullen kosten worden gemaakt ten behoeve van de verwerving, maatregelen vv Sliedrecht, RO-procedure en planvoorbereiding. De aanleg van bedrijventerrein Stationspark 3 vindt vanaf 2020 plaats, nadat de vv Sliedrecht in 2019 naar het Recreatieve Knooppunt Sliedrecht is verplaatst. Voorbelasting ten behoeve van de verplaatsing vindt plaats na vaststelling van het bestemmingsplan ca. einde 2018 / begin 2019. Er resultaat op contante waarde is nauwelijks gewijzigd.

4.7.3 Materiële vaste activa

In verband met het wijzigen van de richtlijnen zijn de 'niet in exploitatie genomen gronden' in 2016 gewijzigd in materiële vaste activa (MVA). Met deze wijziging is ook de balansrubricering gewijzigd. Als de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde moet er een afwaardering plaatsvinden of een voorziening worden getroffen. Op de boekwaarde mogen geen kosten worden bijgeschreven.

De Driehoek

Het vigerende bestemmingsplan voor de ontwikkeling van De Driehoek is niet meer actueel. Om die reden zijn de mogelijke uitgangspunten voor een nieuw bestemmingsplan voor De Driehoek in beeld gebracht en is een inrichtingsschets gemaakt. Eind 2015 is de gemeenteraad gevraagd, met het vaststellen van de startnotitie, aan te geven welke kaders zij van belang vindt voor het opstellen van een plan en een grondexploitatie voor bedrijventerrein De Driehoek. Wanneer de grondexploitatie is vastgesteld, kan het verwachte resultaat worden opgenomen in de begroting en de jaarrekening.

Watertorenterrein

Voor het Watertorenterrein is een voorontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht. In 2014 is de procedure stopgezet, omdat vragen rezen over afzetmogelijkheden van de voorziene woningen op de

huidige woningmarkt. Om die reden is de projectontwikkelaar toen gevraagd de behoefte aan het gewenste type woningen en de daarbij behorende prijsklassen beter te onderbouwen. In afwachting daarvan zijn de werkzaamheden aan het voorontwerpbestemmingsplan gestopt. Op een verzoek van de ontwikkelaar om een ontwerpbestemmingsplan toch in procedure te nemen is afwijzend beschikt. Het initiatief ligt in eerste instantie bij de projectontwikkelaar. Inmiddels komen gesprekken tussen gemeente en ontwikkelaar op gang.

ZieZo locatie

De locatie is in 2017 verkocht.

Rivierdijk 737-769

De locatie 'de apotheek' maakt onderdeel uit van de Locatie Lanser aan de Rivierdijk-West, ten zuiden van De Stoep. Als gevolg van de besluitvorming over dit project begin 2016 is de boekwaarde afgeschreven. Dit is in de bijbehorende kredietaanvraag bij de besluitvorming verwerkt.

Overige gronden

Onder de overige gronden vallen de gronden die een vaste bestemming hebben en niet in het transformatieproces zitten, of waarvoor geen raadsbesluit is genomen waarbij inhoud wordt gegeven aan ambitie en planperiode. Hieronder vallen de gronden Middelblok, Weilanden nabij Wijngaarden en een aantal restpercelen bij Benedenveer. Weilanden zullen wel worden ingezet als ruilgrond ten behoeve van het Recreatief Knooppunt Sliedrecht.

Voorziening afwaardering MVA

De voorziening voor de afwaardering van de MVA bedraagt € 1.051.262.

4.8 Grote projecten

4.8.1 De ambitie van het college

Ook in het laatste hele jaar van de collegeperiode wordt hard gewerkt aan de in het College Uitvoeringsprogramma vastgelegde ambitie. De in 2016 in gang gezette positieve flow, heeft zich in 2017 verder voortgezet. De nieuwe sportaccommodatie Benedenveer is naar tevredenheid afgerond. De eerste sportieve successen zijn hier al geboekt. De afspraken met Tablis wonen voor de Staatsliedenbuurt zijn verder geconcretiseerd en de vervolgfase van deze woningbouwontwikkeling start begin 2018.

4.8.2 Stand van zaken

In de volgende tabel is de voortgang van de grote projecten op hoofdlijnen weergegeven. Gedetailleerde informatie wordt met de raad gedeeld in de daarvoor bedoelde bijpraatsessies.

Nr.	Project	Resultaat	Toelichting
1.	Baanhoek-West	De realisatie van de geluidschermen langs de A15 is gestart en afgerond	De gesprekken met de ontwikkelaar voor de volgende fase zijn weer opgestart
2.	Staatsliedenbuurt		Na ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst zijn in een eveneens reeds ondertekende allonge nadere afspraken gemaakt, omdat wettelijke bepalingen een voortgang zoals in eerste instantie overeengekomen blokkeerden
3.	Recreatief Knooppunt	Medio 2017 is besloten tot aanleg van het RKS en STP3	Ontwerpen zijn vastgesteld en investeringskredieten / grex zijn beschikbaar gesteld. Er is gestart met het verwerven van de gronden en er zijn tijdelijke maatregelen getroffen tbv VV Sliedrecht
4.	Sporthal Benedenveer	Het pand is opgeleverd, de samenwerkingsovereenkomst is ondertekend. Het project is technisch afgerond	In 2018 moet het financiële deel nog worden afgerond
5.	Watertorenterrein	De ontwikkelaar heeft een aangepast stedenbouwkundigplan aan de gemeente voorgelegd	Gesprekken met ontwikkelaar zijn weer gestart. Er is een nieuw schetsontwerp aangeboden

6.	Kerkbuurt		Er is weinig vooruitgang geboekt. Er is bezwaar gemaakt tegen het voorgenomen autoluw maken; de procedure wordt in 2018 vervolgd
7.	BW-plein	Ondanks inzet 'zwaargewicht' mediator is er geen overeenstemming tussen belangrijkste partijen op en rond het BW-plein.	Gemeente zal zich nader moeten beraden op zowel de inhoudelijke als de financiële kaders van het project om voortgang te stimuleren
8.	Rivierdijk-West / Locatie Lanser	Er is een anterieure overeenkomst gesloten tussen gemeente en ontwikkelaar en er is een gewijzigd bestemmingsplan vastgesteld. Vanwege brand zijn de panden versneld gesloopt	
9.	De Driehoek		Ondanks vele gesprekken blijkt het lastig om een financieel sluitend project te starten. Bovendien blijkt uit onderzoeken dat het toevoegen van nog meer bedrijventerrein aan het bestaande areaal niet gunstig is

4.9 Rechtmatigheid

Voor de oordeelsvorming van het financieel beheer wordt, naast de getrouwheidcriteria, aandacht besteed aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

- Het begrotingscriterium;
- Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium;
- Het voorwaardencriterium.

Begrotingscriterium

Gedurende 2017 is in de exploitatie op 4 programma's van de begroting een overschrijding van de begrote lasten ontstaan van in totaal € 6.488.000. Binnen het programma Sociaal is bij één thema een overschrijding van € 260.000 geconstateerd en bij het tweede thema een overschrijding van € 738.000, op het thema Economie, arbeidsmarkt en onderwijs is ook bij één thema een overschrijding van € 1.212.000 geconstateerd, bij het programma Ruimte heeft bij drie thema's een overschrijding van € 3.011.000 plaatsgevonden en tenslotte bij het programma Bestuur, veiligheid en organisatie is er een overschrijding van € 1.267.000 geweest.

Bij investeringen is sprake van overschrijdingen tot een totaalbedrag van € 156.000, deze zijn in zijn geheel onrechtmatig. In onderstaand overzicht is per programma en op thema niveau een toelichting gegeven op deze overschrijdingen.

Analyse begrotingsrechtmatigheid exploitatie (x € 1.000):

Programma	Omschrijving overschrijding	Overschrijding telt niet mee voor het oordeel	Overschrijding telt mee voor het oordeel
Sociaal	<i>Thema Cultuurvoorzieningen</i>	260	
	Binnen dit thema hebben de belangrijkste overschrijdingen betrekking op Bibliotheekwerk EUR 82 en multifunctionele accommodaties EUR 44. beiden zijn gemeld bij de 4e Turap aan de Raad. Daarnaast heeft er een afwaardering plaatsgevonden voor een pand conform het raadsbesluit in 2017 van EUR 150		
	<i>Thema Sport-en recreatievoorzieningen</i>	738	
	Binnen dit thema is een voorziening gevormd van EUR 750 voor de vorming van de voorziening uittreding parkschap de Biesbosch		
	Totaal Exploitatie	998	-
Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	<i>Thema Inkomen</i>	1.212	
	Binnen dit thema hebben de belangrijkste overschrijdingen betrekking de vangnetuitkering en minimabeleid. Eerstgenoemde wordt volledig gecompenseerd door hogere opbrengsten, minimabeleid voor EUR 107 is gemeld bij de 4e Turap aan de Raad.		
	Totaal Exploitatie	1.212	-

Programma	Omschrijving overschrijding	Overschrijding telt niet mee voor het oordeel	Overschrijding telt mee voor het oordeel
Ruimte	<i>Thema Woonruimte</i>	2.291	
	De overschrijding op de uitkoopregeling woningen onder hoogspanningslijn wordt volledig gecompenseerd door hogere opbrengsten.		
	<i>Thema Beheer openbare ruimte</i>	28	
	Door gunstige klimatologische omstandigheden ontstond in 2017 een overmatige vorming van kroos in vijvers en watergangen. Om de vereiste waterkwaliteit in stand te houden was een hogere inzet benodigd op het ruimen		
	<i>Thema Wegen, bruggen en riolen</i>	692	
	Grootste overschrijding heeft betrekking op het product Riolerings. Hierbij zijn de investeringen tot een bedrag van EUR 562 in de exploitatie verantwoord. Hiertegenover staat een vrijval van de voorzieningen in de inkomsten		
	Totaal Exploitatie	3.011	-
Bestuur, veiligheid en organisatie	<i>Thema begroten en verantwoorden</i>	13	
	Overschrijding wordt veroorzaakt door afrekening kosten accountant 2016 en reservering kosten accountant 2017.		
	<i>Bestuur</i>	248	
	Overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door de actualisatie van de pensioenvoorziening op basis van actuariële berekeningen		
	<i>Fysieke veiligheid</i>	71	
	Overschrijding wordt deels veroorzaakt door het nadeel in het resultaat 2016 van de VRZHZ, hierover is tussentijds de raad over geïnformeerd.		
	<i>Thema Sociale cohesie</i>	54	
	Overschrijding is het gevolg van extra onderzoekskosten sluitingstijden openbare inrichtingen en de meerkosten nieuw contract dierenasiel Dordrecht. Dit is reeds gemeld in de 4e Turap aan de Raad		
	<i>Thema Overhead</i>	881	
	Overschrijding wordt deels verklaard door compensatie van hogere opbrengsten. Daarnaast zijn er meer kosten uitgegeven voor de inhuur ondermeer door de reorganisatie.		
	Totaal Exploitatie	1.267	-

Analyse begrotingsrechtmatigheid investeringen (x € 1.000):

Programma	Omschrijving overschrijding	Overschrijding telt niet mee voor het oordeel	Overschrijding telt mee voor het oordeel
Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	Aanleg bootjeshelling		68
	Vorbereidingskosten de Driehoek		88
	Totaal	-	156

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Door de raad zijn in verordeningen en besluiten verschillende aspecten van Misbruik en oneigenlijk gebruik (verder: M&O) opgenomen. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik worden genomen. Daarbij is de vooronderstelling gerechtvaardigd dat binnen de belangrijkste procedures al (informeel) adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording. Het M&O-beleid financiële rechtmatigheid betreft met name uitkeringen. De verbijzonderde interne controles over het boekjaar 2017 zijn uitgevoerd overeenkomstig het intern controleplan 2017 waarbij de selectie op de te controleren posten overeenkomstig met de accountant

heeft plaatsgevonden. De uitkomsten van deze interne controles zijn gedeeld met de accountant en waar nodig opgenomen in de management letter 2017. Op basis van deze management letter kan worden geconcludeerd dat voldaan is aan het misbruik en oneigenlijk criterium en dat daarmee het M&O beleid op een juiste en adequate wijze is uitgevoerd.

Voorwaardencriterium

Baten, lasten en balansmutaties zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de eigen gemeentelijke regelgeving. Door de raad zijn in verschillende verordeningen en besluiten voorwaarden opgenomen. Ook voor dit criterium geldt dat op basis van de uitgevoerde verbijzonderde interne controles voldaan is aan het voorwaardencriterium.

4.10 Interbestuurlijk toezicht

FORMAT RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT OVER 2017			
<i>Op te voeren door gemeente in P&C cyclus/jaarrekening</i>			
Financiën	Groen	TOELICHTING	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 zijn zowel in- als exclusief de incidentele baten en lasten structureel in evenwicht.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Er is geen reden voor extra aandacht	
Ruimtelijke ordening	Groen	TOELICHTING	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		In de Verordening Ruimte 2014 zijn bij controle geen zaken gevonden die binnen 3 jaar in vigerende bestemmingsplannen moesten zijn verwerkt. Naar aanleiding van deze constatering is contact opgenomen met de accountmanager ruimte van de provincie die de contacten met de gemeente Sliedrecht onderhoudt. Ook deze kon niet aangeven welke zaken verwerkt hadden moeten zijn in vigerende bestemmingsplannen. Geconcludeerd kan dan ook worden dat de Verordening Ruimte 2014 geen bepalingen bevat waaraan de gemeentelijke bestemmingsplannen hadden moeten zijn aangepast.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Er is geen reden voor extra aandacht	
Omgevingsrecht	Rood	TOELICHTING	
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen			
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Het gezamenlijke VTH beleid van de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht en Sliedrecht is in het begin van het tweede kwartaal van 2018 klaar. Vervolgens zal er op basis van dit beleid een uitvoeringsprogramma worden opgesteld waarin beschreven staat welke toezichts- en handhavingzaken worden opgepakt en welke capaciteit hiervoor wordt ingezet	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Het beleidsplan wordt in het voorjaar van 2018 vastgesteld	
Monumentenzorg	Groen	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan (rijks)monumenten op grond van de Monumentenwet en de samenstelling is deskundig. Een kanttekening is wel dat er een andere inrichting moet komen van de monumentencommissie. Vanaf 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden. Hiermee is de monumentenwet grotendeels komen te vervallen. Het gaat in de Erfgoedwet primair om het aanwijzen van te beschermen erfgoed. Hoe er dagelijks wordt omgegaan met onroerend erfgoed wordt geregeld via de Omgevingswet, totdat deze in werking treedt blijven enkele onderdelen van de monumentenwet van kracht. Met de inwerkingtreding van de Erfgoedwet zijn monumentenverordeningen eveneens komen te vervallen. Er moet dus een nieuw Erfgoedverordening vastgesteld worden om tevens invulling te geven aan de zogenaamde gemeentelijk adviescommissie (waar o.a. zaken omtrent monumenten geregeld kunnen worden)	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Er is geen reden voor extra aandacht	
Archief- en informatiebeheer	Oranje	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Het archief is op orde en de archiefruimte is goedgekeurd. In 2017 is de huidige Archiefverordening en het Besluit informatiebeheer aangepast op basis van de nieuwe modellen van de VNG en afgestemd met de archiefinspectie. In het nieuwe model van de Archiefverordening 2017 is onder meer beschreven hoe het Strategisch informatieoverleg (SIO) wordt ingericht en wat de taken zijn. Zodra het SIO is ingericht kunnen de Archiefverordening en het Besluit informatiebeheer ter vaststelling aan en het college van burgemeester en wethouders en vervolgens de gemeenteraad worden voorgelegd. Er zijn nog een beperkt aantal aanbevelingen en nog niet alle plannen zijn gerealiseerd (het vaststellen van de handboeken, afronden werkzaamheden voor actualisatie van de archiefverordeningen en het besluit informatiebeheer, en het Klant-, Zaak- en Archiefsysteem van Green Valley zijn in 2017 nog niet afgerond). Ook de gefaseerde vervanging van Mosaïek heeft vertraging opgelopen.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	De gemeente moet voor het goed inrichten van digitaal, zaakgericht werken samen met het SCD de nodige maatregelen treffen c.q. uitvoeren.	
Huisvesting Vergunninghouders	Groen	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong/achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	8
		Fase interventieladder op 1 januari	
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	19
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	35
		Voorsprong/achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	24
		Fase interventieladder op 1 juli	
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	15
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	7
		Voorsprong/achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	16
		Fase interventieladder op 31 december	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Er is geen reden voor extra aandacht	

Gemeente
Sliedrecht

5. Jaarrekening

5.1 Grondslagen voor waardering en bepaling van het resultaat

5.1.1 Algemeen

De rekening is bestemd om verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid en beheer en vormt het sluitstuk op de budgetcyclus. De rekening geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente en bepaalt achteraf de realiteitswaarde van de begroting, zowel cijfermatig als inhoudelijk.

Bij de samenstelling van de rekening zijn de betreffende voorschriften uit de Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in acht genomen. Met name op de punten waar de eigenheid van de gemeente in het geding kan komen, is enige vrijheid toegestaan.

Volgens artikel 200 van de Gemeentewet zal de rekening vóór 15 juli in het jaar volgend op het dienstjaar door de gemeenteraad vastgesteld moeten zijn. Hiermee wordt voldaan aan één van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor het repressief (terughoudend) toezicht door de provincie.

De grondslag voor de algemene uitkering van het gemeentefonds is de septembercirculaire.

De verantwoording van de eigen bijdrage van het CAK vindt geheel plaats bij de Sociale Dienst Drechtsteden en wordt verrekend met de gemaakte kosten.

5.1.2 Waarderingsgrondslagen voor staat van baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

5.1.3 Waarderingsgrondslagen voor de balans

Immateriële vaste activa

Onder de immateriële vaste activa worden opgenomen:

- Kosten van onderzoek en ontwikkeling
- Bijdrage van activa van derden

De immateriële activa worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Voor kosten van onderzoek en ontwikkeling geldt een afschrijvingsduur van maximaal 5 jaar (artikel 34 b BBV). Voor bijdragen aan de activa in eigendom van wordt afgeschreven over de levensduur.

Materiële vaste activa

Onder de materiële vaste activa worden investeringen opgenomen die betrekking hebben op:

- De gemeentelijke organisatie:
 - gebouwen waarin gemeentelijke activiteiten zijn ondergebracht,
 - machines, apparaten, installaties, inventaris, vervoermiddelen e.d.,
- Objecten die door de gemeente geëxploiteerd worden:
 - gronden en terreinen, bedrijfsgebouwen en woonruimten etc.

- evenals de infrastructuur van de gemeente: wegen, straten, bruggen, groenvoorziening, riolering, verkeersvoorzieningen e.d.

Activa met een meerjarig economisch nut zijn opgenomen tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de reeds vervallen afschrijvingstermijnen. De verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs wordt volgens de uitgangspunten van het BBV bruto geactiveerd. Onttrekkingen uit bestemmingsreserves maken geen deel uit van de verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs, maar worden over de gehele looptijd gecorrigeerd op de berekende (afschrijvingen)lasten. Verkregen subsidies van derden worden wel direct in mindering gebracht op de verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs.

Waardering van activa met een meerjarig maatschappelijk nut vindt plaats tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de reeds vervallen afschrijvingstermijnen. Activering vindt plaats tegen de netto-verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs. De erfpachtgronden zijn opgenomen onder de materiële vaste activa met een economisch nut. De afschrijvingstermijnen zullen in principe worden afgestemd op de verwachte economische levensduur. De afschrijvingstermijn voor de hiervoor genoemde materiële vaste activa zijn de volgende:

Overzicht afschrijvingstermijn per soort actief economisch nut

Activa economisch nut	Afschrijvingstermijn
Archiefstellingen (verrijdbaar)	15 jaar
Automatisering – hardware	3 – 5 jaar
Automatisering – software	Afhankelijk functionaliteit
Begraafplaatsen – aanleg en uitbreiding	40 jaar
Begraafplaatsen – ruimen van graven	10 jaar
Beschoeiingen singels (hardhout)	15 jaar
Centrale verwarmingsinstallaties	15 jaar
Elektronische apparatuur (telefoon, alarm)	10 jaar
Gebouwen – permanent	40 jaar (annuïtair)
Gebouwen – semi-permanent	25 jaar (annuïtair)
Gebouwen – noodgebouwen	10 jaar (annuïtair)
Gebouwen – verbouwingen en aanpassingen	10 jaar (annuïtair)
Gebouwen – inrichtingen van gebouwen	10 – 20 jaar (annuïtair)
Gebouwen – renovatie	25 jaar
Grootschalige basiskaart	10 jaar
Gronden	0 jaar
Hogedrukspuit	7 jaar
Houtversnipperaar	8 jaar
Maaimachines	8 jaar
Mechanische installaties en machines	10 jaar
Reinigingsdienst - bedrijfsvuilcontainers	10 jaar
Reinigingsdienst – huisvuilcontainers	20 jaar
Reinigingsdienst – ondergrondsecontainers	15 jaar
Reinigingsdienst – vuilnisauto's en overige voertuigen	8 jaar
Rioleringen - aanleg en renovatie	40 jaar
Rioleringen – drukriool	20 jaar
Reproductieapparatuur	5 jaar
Sneeuwschuivers (groot en klein)	10 jaar

Sportvelden – renovatie/herstel trainingsveld	10 jaar
Sportvelden – renovatie/herstel speelvelden	20 jaar
Sportvelden – renovatie/herstel kunstgrasvelden	15 jaar
Sportterreinen, aanleg en inrichting	25 jaar
Sportzaal – vouwwanden	10 jaar
Sportzaal – renovatie kleed- en doucheruimte	10 jaar
Stemmachines	10 jaar
Terreinen, aanleg en inrichting	25 jaar
Verkeerstellers	10 jaar
Vervoermiddelen en materieel	8 jaar
Zoutstrooiers	10 jaar

Overzicht afschrijvingstermijn per soort actief maatschappelijk nut

Activa maatschappelijk nut	Afschrijvingstermijn
Aanleg, cq renovatie sportvelden (excl. aankoop grond)	20 jaar
Asfalt deklagen	20 jaar
Herstraten	20 jaar
Drainage	10 jaar
Duikers	10 jaar
Gronden en terreinen (waarop aanleg van weg, park, etc)	Op basis van bestemming
Renovatie speelplaatsen, parken	15 jaar
Kunstwerken (bruggen, viaducten)	25 jaar
Lichtmasten	25 jaar
Lichtmastarmaturen	15 jaar
Verkeerslichtinstallaties	15 jaar
Waterwegen	40 jaar
Wegen, rotondes	40 jaar

Met uitzondering van de gebouwen worden alle investeringen met jaarlijks gelijke bedragen afgeschreven (lineair). Sliedrecht schrijft gebouwen, gezien de waardeontwikkeling, af op annuïteitenbasis. Indien er nauwelijks sprake is van waardevermindering en er voor het uitvoeren van planmatig onderhoud bijtijds wordt gespaard, is het reëel om hierbij op basis van annuïteiten af te schrijven.

Op activa die in de loop van het jaar zijn aangeschaft, wordt afgeschreven met ingang van het eerstvolgende boekjaar na ingebruikname.

Vanaf 2011 is bij de bepaling van de afschrijving voor het eerst rekening gehouden met een restwaarde. Als gevolg van de restwaarde dalen de af te schrijven bedragen en daarmee ook de jaarlijkse afschrijvingskosten. De restwaarde is bepaald op 25% van de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs.

De boekwaarden van activa die commercieel worden gebruikt bedragen niet meer dan de waarden in het economisch verkeer. Bij overstijging hiervan zal extra afschrijving plaatsvinden tot het niveau van de economische waarde.

De erfpachtgronden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, vermeerderd met de toegerekende algemene beheerskosten en verminderd met de gerealiseerde verkopen. De erfpachtgronden zijn opgenomen onder de materiële vaste activa met economisch nut. Voor verdere informatie wordt verwezen naar paragraaf grondbeleid.

Financiële activa

Onder financiële vaste activa vallen de kapitaalverstrekkingen, verstrekte leningen, overige uitzettingen (verstrekkingen) met een looptijd langer dan een jaar. De waardering is tegen nominale waarde (verstrekte waarde, verminderd met aflossingen en andere terugontvangsten). Bij een noodzakelijke afwaardering, wanneer de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijgingprijs, van financiële activa wordt het verschil in één keer als last genomen.

Voorraden

De onderhanden werken (bouwgrondexploitaties) zijn opgenomen tegen de verkrijgingprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten en verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en ontvangen (rijks)subsidies. Grondexploitaties worden op basis van de eindwaarde aan het eind van de planning verrekend met de algemene reserve. Geraamde verliezen worden per plan tegen netto contante waarde voorzien.

Liquide middelen, vorderingen en overlopende activa

De desbetreffende balansposten zijn uitgedrukt in netto bedragen, volgens de nominale waarde methode. De vorderingen en overlopende activa zijn bepaald volgens het stelsel van baten en lasten.

Eigen vermogen en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn na verwerking van de financiële mutaties tegen de boekwaarden opgenomen. Aan de betreffende reserves en voorzieningen wordt geen rente toegevoegd, behalve de reserve die dienen ter dekking van kapitaallasten. De voorzieningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde en gebaseerd op de informatie die ten tijde van het opstellen van de jaarrekening beschikbaar was.

De gewijzigde regelgeving BBV vanaf 1 januari 2017 schrijft voor dat (vervangings-)investeringen moeten worden geactiveerd en dat alleen groot onderhoud ten laste komt van de voorziening. Dit betekent dus dat de onderhoudsegalisatievoorzieningen per balansdatum in principe enkel posten bevat die betrekking hebben op groot onderhoud.

Opgenomen langlopende geldleningen en waarborgsommen

Deze leningen zijn opgenomen voor de oorspronkelijke waarden, verminderd met de gedane aflossingen conform de overeengekomen aflossingsschema's. Voor zover mogelijk worden leningen met een hoge rente afgelost door gebruikmaking van overliquiditeit dan wel het aantrekken van nieuwe leningen met een lagere rente. Per saldo moet echter sprake zijn van een voordeel. Boeterente als gevolg van vervroegde aflossingen worden in één keer ten laste van de exploitatie verantwoord.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De schulden en overlopende passiva zijn opgenomen voor de nominale waarden. Voor zover binnen de jaarlijkse exploitatie nog uitgaven of inkomsten waren te verwachten, zijn die in de betreffende balansbedragen opgenomen volgens het stelsel van lasten en baten.

De voorzieningen die gevoed zijn vanuit voorschot bedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren zijn afzonderlijk opgenomen onder de overlopende passiva.

Risico's

De risico's worden beschreven in de paragraaf weerstandsvormogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

5.2 Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Overzicht gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten (x € 1.000)

Overzicht H: Overzicht resultaat 2017 conform BBV									
	Raming 2017 vóór wijziging			Raming 2017 ná wijziging			Realisatie 2017		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma									
Programma 1 Sociaal	1.529.650	19.302.652	-17.773.002	2.120.421	19.392.957	-17.272.536	2.822.100	20.029.490	17.207.390-
Programma 2 Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	6.747.279	13.349.411	-6.602.132	8.708.549	18.608.922	-9.900.373	9.634.348	16.718.706	7.084.358-
Programma 3 Ruimte	6.744.446	10.647.073	-3.902.627	6.759.446	10.458.512	-3.699.066	10.365.490	13.155.170	2.789.680-
Programma 4 Bestuur, veiligheid en organisatie	522.215	11.442.041	-10.919.826	1.086.202	11.973.441	-10.887.239	1.266.473	12.979.912	11.713.440-
Programma 5 Financiën	359.889	767.765	-407.876	177.689	1.749.989	-1.572.300	-475.714	685.244	1.160.958-
Sub-totaal gerealiseerde baten en lasten programma's	15.903.479	55.508.942	-39.605.463	18.852.307	62.183.821	-43.331.514	23.612.697	63.568.523	39.955.826-
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	4.524.356	0	4.524.356	4.524.356	0	4.524.356	4.512.732	-	4.512.732
Algemene uitkeringen	21.915.591	0	21.915.591	22.530.268	0	22.530.268	22.511.999	0	22.511.999
Integratie-uitkering Sociaal domein	12.539.992	0	12.539.992	12.372.123	0	12.372.123	12.360.483	0	12.360.483
Dividend	646.000	10.644	635.356	646.000	10.644	635.356	626.677	10.645	616.033
Saldo financieringsfunctie	154.717	154.717	0	154.717	154.717	0	667.020	673.820	6.800-
Saldo compensabele BTW en uitkering BTW-compensatiefonds			0			0			-
Overige algemene dekkingsmiddelen (programma 2)	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Sub-totaal algemene dekkingsmiddelen	39.780.656	165.361	39.615.295	40.227.464	165.361	40.062.103	40.678.911	684.465	39.994.446
Onvoorzien	0	61.100	-61.100	0	36.100	-36.100	0	0	-
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	55.684.135	55.735.403	-51.268	59.079.771	62.385.282	-3.305.511	64.291.607	64.252.987	38.620
Toevoeging / onttrekking aan reserves									
Programma 1 Sociaal	103.289	23.132	80.157	1.658.863	1.247.132	411.731	614.141	52.410	561.731
Programma 2 Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	152.461	274.023	-121.562	3.116.564	403.346	2.713.218	444.197	289.444	154.753
Programma 3 Ruimte	198.067	396.105	-198.038	771.467	1.321.149	-549.682	406.369	1.176.519	770.150-
Programma 4 Bestuur, veiligheid en organisatie	422.296	0	422.296	1.801.803	371.000	1.430.803	1.560.019	372.162	1.187.857
Programma 5 Financiën	0	131.585	-131.585	175.000	875.559	-700.559	175.000	385.236	210.236-
Sub-totaal toevoeging/onttrekking aan reserves	876.113	824.845	51.268	7.523.697	4.218.186	3.305.511	3.199.726	2.275.771	923.955
Gerealiseerd resultaat	56.560.248	56.560.248	0	66.603.468	66.603.468	0	67.491.334	66.528.758	962.576
Specificatie lokale heffingen									
Lokale heffingen	Raming 2017 vóór wijziging			Raming 2017 ná wijziging			Realisatie 2017		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
OZB woningen	1.953.712	0	1.953.712	1.944.343	0	1.944.343	1.957.311	0	1.957.311
OZB niet-woningen	1.698.868	0	1.698.868	1.708.237	0	1.708.237	1.678.625	0	1.678.625
Hondenbelasting	85.765	0	85.765	85.765	0	85.765	81.952	0	81.952
Precariorechten	786.011	0	786.011	786.011	0	786.011	794.844	0	794.844
Totaal lokale heffingen	4.524.356	0	4.524.356	4.524.356	0	4.524.356	4.512.732	-	4.512.732

5.3 Analyse van de financiële afwijkingen per thema

De jaarrekening sluit met een positief saldo van bijna € 1,0 miljoen. De analyse van de afwijkingen boven de € 25.000 op themaniveau is in deze paragraaf opgenomen.

5.3.1. Programma Sociaal

Overzicht financiële afwijking programma sociaal (x € 1.000)

Thema	Gewijzigde begroting	Realisatie	Afwijking
Cultuurvoorzieningen	625	628	-3
Integraal jeugdbeleid	273	278	-5
Sport- en recreatievoorzieningen	1.343	2.114	-771
Zorg	14.620	13.623	997
Totaal	16.861	16.643	218

Toelichting:

Thema Sport- en recreatievoorzieningen € 771.000 nadeel

In 2017 is besloten uit te treden uit het Parkschap de Biesbosch. De uittredingsvergoeding is vastgesteld op een jaarlijks bedrag van € 250.000 in 2017, 2018, 2019 en 2020. Deze jaarlijkse vergoeding heeft de gemeente Sliedrecht verwerkt in haar meerjarenbegroting. Onze accountant is van mening dat hiervoor een voorziening dient te worden gevormd voor de rest van de drie jaarlijkse vergoedingen van ieder € 250.000 in 2017. Daarom is het restant van deze vergoeding nu in jaarrekening 2017 voor € 750.000 gestort. Het overig nadeel van € 21.000 betreft diverse kleine afwijkingen.

Thema zorg € 997.000 voordeel

Binnen het thema is een voordeel gerealiseerd van € 243.000 op de WMO Huishoudelijke Hulp doordat het klantenbestand verder is gedaald en de besteding van het PGB achter blijft. Daarnaast is hierin een vrijval opgenomen van € 97.000 vanuit het restant budget Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT).

Op begeleiding en kort verblijft is een voordeel behaald van € 291.000. Deze valt uiteen in de niet noodzakelijke inzet middelen ter compensatie eigen bijdrage ad € 92.000. Een lagere subsidie verstrekkingen Clientondersteuning en sociale wijkteams en overige uitgaven voor € 157.000. En tot slot een onderbesteding op de beschikbare middelen mantelzorgondersteuning van € 42.000.

De afgerekende kosten WMO hulpmiddelen en vervoer vallen per saldo 49.000 lager uit dan in de 2^e management rapportage GRD 2017. Ook de kosten van impuls statushouders zijn 60.000 lager uitgevallen.

Verder is er een voordeel op Beschermd wonen gerealiseerd van € 436.000 en een voordeel op Gezondheidszorg van € 105.000 en een nadeel van € 73.000 op de algemeen maatschappelijke dienstverlening.

Op welzijnswerk is een voordeel behaald van € 80.000. Dit voordeel wordt enerzijds veroorzaakt door een lagere verstrekte subsidie van € 27.000 en anderzijds een onderbesteding op de lokale WMO budgetten van € 53.000.

Op jeugdzorg is een voordeel behaald van € 185.000. Dit bedrag bestaat deels uit onderbesteding op de lokale middelen jeugdzorg € 100.000 en de niet bestede middelen meervoudig lokaal 2017 € 85.000. De Bijdrage Serviceorganisatie Jeugd valt € 373.000 hoger uit dan begroot.

Het totale tekort op de jeugdzorg binnen heel Drechtsteden bedraagt ruim € 5,4 mln. Dit wordt veroorzaakt door gedaalde rijksbijdragen. Rekening houdend met de (rijksbijdrage voor) prijsindexatie en overdracht van WLz cliënten (€ 2,2 mln.) en enkele administratieve effecten is de verwachte realisatie 2017 in overeenstemming met de realisatie 2016 en 2015. Dit tekort is ook in de 4e turap gemeld en komt op basis van de realisatie uit op € 350.000.

5.3.2. Programma Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Overzicht financiële afwijking programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs (x € 1.000)

Thema	Gewijzigde begroting	Realisatie	Afwijking
Opgroeien en onderwijs	1.964	1.762	202
Verkeer- en vervoersbeleid	203	173	30
Inkomen	959	1.072	-113
Werk- en ondernemerschap	3.906	3.863	43
Expl. Bouwgronden en wijken	155	62	93
Totaal	7.187	6.932	255

Toelichting:

Thema opgroeien en onderwijs € 202.000 voordeel

In 2017 is er een voordeel ontstaan van € 91.000 voor twee investeringen. Het betrof hier de projecten Brede School Baanhoek west en 2 speellokalen J. Calvijnsschool uit 2016 die nog niet zijn afgesloten per 1 januari 2017. Hierdoor worden er nog geen kapitaallasten berekend over 2017. Verder heeft er een vrijval plaatsgevonden van € 17.000 op lokale heffingen 2016 openbaar onderwijs. Daarnaast is de afwikkeling van de Waterschade Grienden college € 11.000 lager uitgevallen en zijn de kosten van het leerlingenvervoer € 27.000 minder dan zoals ingeschat bij de 4e Turap. Ook heeft er een minder hoge doorbelasting plaatsgevonden van € 18.000 aan algemene kosten personeel onderwijs ten opzichte van de begroting. Verder vallen de kosten voor vandalisme en calamiteiten in 2017 € 18.000 lager uit dan begroot. Tenslotte bedraagt het overig voordeel € 20.000 en betreft diverse kleine afwijkingen.

Thema verkeer- en vervoersbeleid € 30.000 voordeel

Het voordelig resultaat op dit thema wordt voor € 18.000 veroorzaakt doordat de exploitatielasten van de gemeentehaven in 2017 lager uitvallen dan geraamd vooral door minder doorbelasting van ambtelijke uren. Daarnaast is binnen dit thema een begrotingspost opgenomen van € 12.500 ter dekking van kapitaallasten van een bootjeshelling. Dit resulteert in een voordeel aangezien de bootjeshelling in 2017 niet tot stand is gekomen.

Thema inkomen € 113.000 nadeel

Het nadeel wordt voor € 107.000 verklaard door hogere bestedingen minimabeleid door een toename van de vraag naar voorzieningen binnen dit beleid. De toename doet zich met name voor bij de kosten voor bewindvoering en preventief budgetbeheer.

Het overige nadeel van € 6.000 wordt verklaard door kleinere afwijkingen.

Thema werk- en ondernemerschap € 43.000 voordeel

Het voordeel op dit thema wordt grotendeels verklaard doordat de economische agenda pas in mei 2017 is vastgesteld door de raad. De hieraan gekoppelde middelen zijn later besteed in 2017 en lopen derhalve over het boekjaar heen tot in de eerste helft van 2018. Dit leidt tot een voordeel van € 59.000.

Daarnaast is er een nadeel ontstaan van € 22.000 door minder in rekening gebrachte erfpacht Industrieterreinen en resteert er een overig voordeel van € 6.000.

Thema expl. Bouwgronden en wijken € 93.000 voordeel

Er is een meeropbrengst van € 43.000 aanwezig als gevolg van extra grondverkoop.

Daarnaast is er op dit product een voordeel van € 38.000 ontstaan op rentekosten voor de gronden Benedenveer. Deze rentekosten mogen niet meer worden toegerekend aan de materiele vaste activa waartoe de gronden behoren. Het overig voordeel van € 12.000 op dit thema bestaat uit diverse kleinere afwijkingen.

5.3.3. Programma Ruimte

Overzicht financiële afwijking programma ruimte (x € 1.000)

Thema	Gewijzigde begroting	Realisatie	Afwijking
Woonruimtezaken	101	-179	280
Afvalinzameling en verwerking	-294	-272	-22
Beheer openbare ruimte	1.702	1.678	24
Milieu	645	587	58
Ruimtelijke ordening	239	28	211
Wegen, bruggen en riolen	1.856	1.717	139
Totaal	4.249	3.559	690

Toelichting:

Thema woonruimtezaken € 280.000 voordeel

Het voordelig saldo op het thema woonruimtezaken is het gevolg van het resultaat van de verkoopopbrengst van enkele gemeentewoningen van om en nabij € 310.000 en de hierop in mindering gebrachte kosten van onderzoeken en adviezen in het kader van vastgoed (Integraal accommodatieplan en nieuwe aanbesteding De Lockhorst) van om en nabij € 80.000.

Daarnaast is binnen dit thema een verplichte terugbetaling verwerkt van ca. € 50.000 van in het verleden door de gemeente verstrekte subsidie aan drie woningeigenaren voor de aankoop van hun woning die zij in 2017 hebben verkocht.

Thema milieu € 58.000 voordeel

Het voordelig saldo op het thema milieu is het gevolg van de in 2017 ontvangen afrekening van de GR Omgevingsdienst (OZHZ) in verband met uitvoering van wettelijke taken door de Omgevingsdienst over het jaar 2016 ad € 15.000 en het aandeel in het rekeningresultaat van 2016 ad € 15.000. Tevens valt de inwonerbijdrage over 2017 aan OZHZ circa € 29.000 lager uit dan begroot door o.a. de vereenvoudiging van het financieringsmodel van OZHZ en de overgang van het bevoegd gezag over BRZO (Besluit risico's zware ongevallen) bedrijven in Zuid-Holland Zuid naar de Provincie. In de vastgestelde Duurzaamheidsagenda 2018-2022, behandeld in de raadsvergadering van 13 maart

2018, is opgenomen om deel van de kosten van de in de agenda opgenomen uit te voeren activiteiten in 2018 op te vangen binnen de budgetruimte van het product 'Milieu'.

Thema ruimtelijke ordening € 211.000 voordeel

Het voordelig saldo op het thema ruimtelijke ordening wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst bouwleges van circa € 229.000. Hier staat echter een nadeel tegenover als gevolg van hogere kosten van circa € 20.000 om extra aanvragen af te kunnen handelen. Daarnaast zijn in 2017 extra kosten ad € 12.000 gemaakt voor juridische ondersteuning inzake het dossier Kerkbuurt-oost. Het resterende voordelige saldo van € 14.000 bestaat uit het saldo van een aantal kleine voor- en nadelen op de overige producten binnen dit thema.

Thema wegen, bruggen en riolen € 139.000 voordeel

Het voordelig saldo op het thema wegen, bruggen en riolen wordt voornamelijk bepaald door het positieve resultaat van € 130.000 op het product riolering. Dit is het gevolg van een hogere opbrengst rioolheffing van circa € 90.000 door een stijging van het aantal huishoudens dat in de heffing wordt betrokken als gevolg van positieve ontwikkelingen op de woningmarkt zoals meer nieuwbouwwoningen en het aantrekken van woningverkoop. Daarnaast vielen de kosten van klein onderhoud van riolering en rioolgemaal ca. € 35.000 lager uit dan geraamd. Een nadelig resultaat van circa € 70.000 is binnen dit thema ontstaan op het product straatreiniging door met name het ad hoc extra inzetten op onkruidverwijdering. De hogere inzet was noodzakelijk als gevolg van het wettelijk verbod op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en het effect van gunstige klimatologische omstandigheden op de groei van onkruid (warm weer met de nodige neerslag). In 2017 valt de ontvangen vergoeding van nutsbedrijven voor ingravingen van kabels en leidingen in openbare grond € 60.000 hoger uit dan geraamd. Dit is voornamelijk het gevolg van de in 2017 ingevoerde legesheffing ten aanzien van vergunningverlening en instemmingsbesluiten voor ingravingen. Het resterende nadelig saldo van dit thema bestaat uit enkele kleine negatieve resultaten op de overige producten binnen dit thema.

5.3.4 Programma Bestuur, veiligheid en organisatie

Overzicht financiële afwijking programma bestuur, veiligheid en organisatie (x € 1.000)

Thema	Gewijzigde begroting	Realisatie	Afwijking
Bedrijfsvoering	-913	-796	-117
Begroten en verantwoorden	46	60	-14
Bestuur	2.131	2.506	-375
Communicatie en voorlichting	20	27	-7
Dienstverlening	428	430	-2
Fysieke veiligheid	1.267	1.303	-36
Sociale cohesie	365	409	-44
Overhead	6.112	6.587	-475
Totaal	9.456	10.526	-1.070

Toelichting:

Thema bedrijfsvoering € 117.000 nadeel

Op dit thema is een (technisch) nadeel ontstaan van € 162.000 doordat een lagere (dan begrote) onttrekking heeft plaatsgevonden aan de bestemmingsreserve frictiebudget/organisatieontwikkeling. Tegelijkertijd wordt voor dit bedrag in programma 5 een voordeel gerealiseerd. Er is een voordeel

ontstaan van € 55.000 door een begrote onverdeelde post op de saldi kostenverdeelstaat. Deze kan in samenhang gezien worden met het thema overhead. Het overige nadeel van €10.000 bestaat uit diverse kleinere afwijkingen.

Thema bestuur € 375.000 nadeel

Er is op dit thema een nadelig resultaat behaald van € 555.000 als gevolg van een noodzakelijke actualisatie van de pensioenlasten voor wethouders en oud wethouders op basis van een actuariële berekening op balansdatum. Per saldo is er € 366.000 toegevoegd aan de pensioenvoorziening van voormalige wethouders, is er € 71.000 bijgestort op de APPA-polissen van de bestaande wethouders en heeft er een aanvulling van € 118.000 i.v.m. overdracht van pensioen van een voormalig wethouder aan Loyalis plaatsgevonden.

Verder is er een voordelig resultaat behaald van € 180.000. Aan de kosten van bestuur is zo'n € 20.000 minder besteed, op regionale samenwerking is zo'n € 50.000 minder uitgegeven, op bewoner- en burgerparticipatie resteert ongeveer € 25.000 en aan de voorbereiding van nieuwe projecten zijn minder uren doorbelast dan begroot, dit leidt tot een voordeel van € 60.000. Resteert nog wat kleinere voordelen voor in totaal zo'n 25.000.

Thema fysieke veiligheid € 36.000 nadeel

In de 2e tussenrapportage is een verwacht aandeel in het positieve resultaat van het boekjaar 2016 van de Veiligheidsregio ZHZ (VRZHZ) in de begroting opgenomen van € 130.000. Dit aandeel is door VRZHZ definitief vastgesteld op € 102.000 hetgeen resulteert in een nadeel van € 28.000. Resteert nog wat kleinere nadelen van € 8.000.

Thema sociale cohesie € 44.000 nadeel

Het nadeel op het thema sociale cohesie wordt voornamelijk veroorzaakt door kosten als gevolg van het onderzoek door een externe bureau naar de sluitingstijden van openbare inrichtingen in relatie tot de APV, de meerkosten als gevolg van het nieuwe contract met het dierenasiel Dordrecht voor uitvoering van de wettelijke taak tot opvang van zwerfdieren en de aanschaf van een vuurwerkdetectiesysteem.

Thema overhead € 475.000 nadeel

Op het thema overhead is € 475.000 meer uitgegeven dan begroot. Er is € 120.000 meer uitgegeven aan salarissen en inhuur. Hier staat feitelijk de onderbesteding van € 55.000 op de saldo kostenplaats tegenover. Daarnaast is er € 150.000 minder overhead aan programma's doorbelast dan oorspronkelijk begroot. Dit komt doordat het toerekenpercentage dat in de begroting is gehanteerd in de Jaarrekening niet meer wordt aangepast. Het in het verleden niet consequent toepassen van de inconvenientenregeling kostte eenmalig € 35.000 extra. Voor de overige € 180.000 zijn er meer materiele lasten verantwoord dan begroot.

5.3.5 Programma Financiën

Overzicht financiële afwijking programma Financiën (x € 1.000)

Thema	Gewijzigde begroting	Realisatie	Afwijking
Algemene heffingen	-37.753	-38.623	870
Totaal	-37.753	-38.623	870

Toelichting:

Thema algemene heffingen € 870.000 voordeel

Het voordelige resultaat op het programma financiën van € 870.000 wordt voor € 480.000 verklaard doordat het begrotingssaldo 2017 binnen dit programma is opgenomen en is vrijgevallen. In dit bedrag is reeds via een begrotingswijziging in de 4e Turap van 2017 een voordeel opgenomen van € 226.000, welke afkomstig is van de meicirculaire.

Verder is er op de post nieuw beleid een bedrag van € 55.000 niet besteed.

Verder zijn er op dit programma bedragen opgenomen voor zo'n € 275.000 waaronder taakmutaties gemeentefonds die in 2017 niet tot bestedingen hebben geleid en die via een resultaatbestemming naar het boekjaar 2018 overgeheveld zullen worden.

Tot slot wordt er een voordeel van € 162.000 gerealiseerd op de frictiekosten, dit bedrag doet zich overigens als nadeel voor in programma 4 als gevolg van een lagere (dan begroot) onttrekking aan de bestemmingsreserve frictiebudget/organisatieontwikkeling. Het overige voordeel van € 71.000 bestaat uit kleinere afwijkingen.

5.4 Overzicht incidentele baten en lasten 2017

Het BBV (art. 19 en 28) schrijft voor dat de gemeente zowel bij begroting als bij jaarrekening een overzicht van incidentele baten en lasten presenteert. Het overzicht is, voor zowel raad als voor provincie, een essentieel onderdeel bij de bepaling van het structureel evenwicht van de exploitatie. De structurele exploitatie wordt verkregen na eliminatie van de incidentele baten en lasten. Het overzicht van incidentele baten en lasten bevat alleen 'eenmalige of tijdelijke' baten en/of lasten die bij ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid blijven in hun aard onderdeel van de "structurele exploitatie".

In onderstaand overzicht zijn per programma de incidentele baten en lasten met een eenmalig of tijdelijk karakter opgenomen, met een toelichting voor bedragen boven de € 100.000. Daarnaast is een overzicht opgenomen van de incidentele mutaties welke via de reserves zijn verantwoord. De uitwerking van dit overzicht is in lijn met de betreffende themacirculaire incidentele baten en lasten 2015 van de Provincie Zuid-Holland.

Overzicht incidentele baten en lasten 2017 (bedragen x € 1.000)

Programma	Jaarrekening 2017		
	Lasten	Baten	Saldo
Sociaal	851	0	851
Economie arbeidsmarkt en onderwijs	881	809	72
Ruimte	141	363	-222
Bestuur, veiligheid en organisatie	55	102	-47
Financiën	0	0	0
Totaal	1.928	1.274	-654

Overzicht mutaties in reserve 2017 (bedragen x € 1.000)

Programma	Jaarrekening 2017		
	Lasten	Baten	Saldo
Sociaal	30	512	-482
Economie arbeidsmarkt en onderwijs	290	347	-57
Ruimte	65	126	-61
Bestuur, veiligheid en organisatie	372	970	-598
Financiën	263	175	88
Totaal	1.020	2.130	-1.110

Totaal	2.948	3.404	-456
---------------	--------------	--------------	-------------

Hieronder wordt per programma een korte omschrijving gegeven van incidentele baten en lasten per programma voor bedragen boven de EUR 100.000.

5.4.1 Programma Sociaal

Lasten

- Een bedrag van € 750.000 voor vorming voorziening Parkschap de Biesbosch.

Mutaties reserves

- Een bijdrage van € 107.000 voor uittreden Parkschap de Biesbosch.
- Een bijdrage van € 128.000 voor verhoogde asielinstroom.
- Een bijdrage van € 150.000 voor afwaardering CJG Pand.

5.4.2 Programma Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Lasten

- Een bedrag van € 504.000 voor de investeringen station Sliedrecht.
- Een bedrag van € 196.000 voor CUP ontplooiën initiatieven lokale economie.

Baten

- Een bedrag van € 490.000 voor de investeringen station Baanhoek.
- Een bedrag van € 319.000 verkoop percelen Baanhoek.

Mutatie reserves

- Een bijdrage van € 134.000 voor afwikkeling borgstelling bedrijvencentrum.

5.4.3 Programma Ruimte

Baten

- Een bedrag van € 310.000 voor de verkoop van gemeentewoningen.

5.4.4 Programma Bestuur, veiligheid en organisatie

Baten

- Een bedrag van € 102.000 voor het aandeel 2016 Veiligheidsregio ZHZ.

Mutaties reserves

- Een bijdrage van € 105.000 voor machine ten behoeve van onkruidbestrijding
- Een bijdrage van € 174.000 ten behoeve van aanschaf huisvuilwagen
- Een bijdrage van € 794.000 voor het frictiebudget organisatieontwikkeling
- Een storting van € 105.000 voor machine ten behoeve van onkruidbestrijding
- Een storting van € 174.000 ten behoeve van aanschaf huisvuilwagen

5.4.5 Programma Financiën

Mutaties reserves

- Een bijdrage van € 175.000 als gevolg van de verlaging van de risico reserve
- Een storting van € 175.000 als gevolg van de verlaging van de risico reserve

5.5 Overzicht structurele mutaties in reserves

De onderstaande mutaties in de reserves hebben een structureel karakter. De genoemde bedragen kunnen per jaar fluctueren, afhankelijk van de per jaar geïnvesteerde bedragen.

Overzicht structurele mutaties in reserves (x € 1.000)

Omschrijving	Vermeerdering	Vermindering
Reserve vervanging materieel PR	288	0
Reserve vervanging containers	108	0
Reserve kapitaallasten verenigingsverzamelgebouw	23	73
Reserve kapitaallasten investeringen met economisch nut	39	600
Reserve kapitaallasten nieuw gemeentekantoor	63	165
Reserve kleinschalige herontwikkeling	0	46
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf	19	86
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing	0	100
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut	715	0
Totaal	1.255	1.070

5.6 WNT-verantwoording 2017

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Sliedrecht. Het voor de gemeente Sliedrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000.

Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Sliedrecht van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene bezoldigingsmaximum.

Het weergegeven individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking

Bedragen x € 1	R.P.A. van Aalst	M.J. Horeman
Functiegegevens	Griffier	Gemeente-secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 – 30/9
Omvang dienstverband in fte	0,89	1,00
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	75.153	77.320
Beloningen betaalbaar op termijn	10.920	7.526
Subtotaal	86.073	84.846
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	160.891	135.378
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging 2017	86.073	84.846
Verplichte motivering indien overschrijding	Nvt	Nvt
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/7-31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	0,89 fte	1,00
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	69.450	42.063
Beloningen betaalbaar op termijn	8.999	6.879
Totaal bezoldiging 2016	78.449	48.942

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

Bedragen x € 1	H.F. van Breugel
Functiegegevens	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	14/11/2017 – 31/12/2017
Aantal kalendermaanden functievervulling in 2017	1,5
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in 2017	176
Maximum op basis van de gemiddelde normbedragen per maand	21.500
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	27.750
Bezoldiging	
Werkelijk uurtarief	115
Bezoldiging in 2017	27.255
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging, exclusief BTW	27.255
Verplichte motivering indien overschrijding	Nvt

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten.

5.7 Balans

Balans per 31 december activa (bedragen x € 1.000)

Activa	2017		2016	
Immateriële vaste activa		2.769		1.722
Kosten onderzoek en ontwikkeling	300		193	
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.469		1.529	
Materiele vaste activa		57.563		57.394
Investerings met economisch nut				
- gronden uitgegeven in erfpacht	36		36	
- overige investeringen met economisch nut	54.446		54.914	
Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.				
-overige investeringen met economisch nut met heffing	1.999		2.143	
Investerings met maatschappelijk nut				
-grond-, weg- en waterbouwkundige werken	839		260	
-overige investeringen met maatschappelijk nut	243		41	
Financiële vaste activa		3.254		3.259
Kapitaalverstrekkingen aan:				
-deelnemingen	1.166		1.166	
Overige langlopende leningen	2.088		2.093	
Totaal vaste activa		63.586		62.375
Vorraden		1.888		814
Onderhanden werk:				
-bouwgronden in exploitatie	1.888		814	
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar		5.169		6.031
Vorderingen op openbare lichamen	4.017		4.492	
Overige vorderingen	1.151		1.538	
Overige uitzettingen	1		1	
Liquide middelen		3		63
Banken	3		63	
Overlopende activa		3.706		3.146
Van Europese of Nederlandse overheden nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	0		397	
Overige nog te ontvangen bedragen	3.484		2.610	
Vooruitbetaalde bedragen	222		139	
Totaal vlottende activa		10.766		10.054
Totaal activa		74.352		72.429

Balans per 31 december passiva (bedragen x € 1.000)

Passiva	2017		2016	
Eigen vermogen		29.480		29.442
Reserves				
- algemene reserve	6.361		5.663	
- bestemmingsreserves	22.156		22.627	
Gerealiseerd resultaat volgend uit overzicht van baten en lasten	963		1.152	
Voorzieningen		8.580		7.505
Voorzieningen risico's en verplichtingen	2.553		1.746	
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	2.449		3.104	
Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen met heffing	3.578		2.655	
Vaster schulden met een rente typische looptijd langer dan 1 jaar		22.680		24.320
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	22.680		24.320	
Totaal vaste passiva		60.740		61.267
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijden korter dan 1 jaar		9.148		5.898
Kasgelsleningen	6.000		0	
Banksaldi	1.394		2.875	
Overige schulden	1.754		3.023	
Overlopende passiva		4.464		5.264
Overlopende verplichtingen	3.123		3.741	
Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen specifiek te besteden uitkeringen	926		1.008	
Overige vooruitontvangen bedragen	415		515	
Totaal vlottende passiva		13.612		11.162
Totaal passiva		74.352		72.429
Garantstellingen		122.313		125.329

5.7.1 Toelichting op de balans

5.7.1.1 Immateriële vaste activa

Overzicht verloop immateriële vaste activa (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Investerings	Afschrijvingen	31/12/2017
Vorbereidingskosten de Driehoek	135	165	0	300
Vorbereidingskosten Stationspark 3	58	-58	0	0
Nieuwbouw Griendencollege	167	0	-4	163
Sporthal Benedenveer	1.305	940	0	2.245
Bijdrage accommodatie VV	57	4	0	61
Totaal	1.722	1.051	-4	2.769

Toelichting:

De belangrijkste investeringen in het afgelopen boekjaar met betrekking tot de immateriële vaste activa betreffen (investeringen > € 100.000):

Overzicht investeringen in immateriële vaste activa > € 100.000 (x € 1.000)

Investerings	Krediet	Besteed t/m 2016	Besteed in 2017	Totaal besteed
Vorbereidingskosten de Driehoek	148	135	165	300
Sporthal Benedenveer	2.257	1.305	940	2.245
Totaal	2.405	1.440	1.105	2.545

5.7.1.2 Materiele vaste activa met economisch nut

Overzicht verloop materiele vaste activa met economisch nut (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdrage derden	31/12/2017
Erfpachtgronden	36	0	0	0	0	36
Gronden en terreinen	7.172	88	0	0	0	7.260
Bedrijfsgebouwen	43.671	414	-150	-835	-21	43.079
Grond-,weg-en waterbouwkundige werken	787	0	0	-95	0	692
Vervoermiddelen	723	174	0	-106	0	791
Machines, apparaten en installaties	2.087	337	-3	-185	0	2.236
Overige materiële vaste activa	474	2	0	-88	0	388
Totaal	54.950	1.015	-153	-1.309	-21	54.482

Toelichting:

De belangrijkste investeringen in het afgelopen boekjaar met betrekking tot de materiele vaste activa met economisch nut betreffen (investeringen > € 100.000):

Overzicht investeringen in materiele vaste activa met economisch nut > € 100.000 (x € 1.000)

Investeringen	Krediet	Besteed t/m 2016	Besteed in 2017	Totaal besteed
Recreatief knooppunt	502	0	272	272
Brede school Baanhoek-West	4.239	4.029	213	4.242
Vervanging huisvuilwagen	0	0	174	174
Onkruidbestrijder	0	0	105	105
Totaal	4.741	4.029	764	4.793

5.7.1.3 Materiele vaste activa met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven

Overzicht verloop materiele vaste activa met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Investeren	Desinvesteren	Afschrijvingen	Bijdrage derden	31/12/2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	867	625	-606	-35	0	851
Vervoersmiddelen	54	0	0	-7	0	47
Machines, apparaten en installaties	90	5	0	-12	0	83
Overige materiële vaste activa	1.132	59	0	-158	-15	1.018
Totaal	2.143	689	-606	-212	-15	1.999

Toelichting:

De belangrijkste investeringen in het afgelopen boekjaar met betrekking tot de materiele vaste activa met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven betreffen (investeringen > € 100.000):

Overzicht investeringen in materiele vaste activa waarvoor heffing wordt geheven > € 100.000 (x € 1.000)

Investeringen	Krediet	Besteed t/m 2016	Besteed in 2017	Totaal besteed
Rioleringsplan 2017	1.162	0	606	606
Totaal	1.749	0	606	606

5.7.1.4 Materiele vaste activa met maatschappelijk nut

Overzicht verloop materiele vaste activa met maatschappelijk nut (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	31/12/2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	260	960	-10	-371	839
Machines, apparaten en installaties	0	137	0	0	137
Overige materiële vaste activa	41	68	-3		106
Totaal	301	1.165	-13	-371	1.082

Toelichting:

De belangrijkste investeringen in het afgelopen boekjaar met betrekking tot de materiele vaste activa met maatschappelijk nut betreffen (investeringen > € 100.000):

Overzicht investeringen in materiele vaste activa met maatschappelijk nut > € 100.000 (x € 1.000)

Investeringen	Krediet	Besteed t/m 2016	Besteed in 2017	Totaal besteed
Aanpak speelplaatsen – Jaarschijf 2016	300	4	294	298
Aansluiten Benedenveer op Craijensteijn	211	0	206	206
Recreatief knooppunt	2.397	0	136	136
Totaal	2.908	4	636	640

5.7.1.5 Financiële vaste activa

Overzicht verloop financiële vaste activa (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Investeringen	Aflossingen/afschrijvingen	31/12/2017
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.166	0	0	1.166
Overige langlopende leningen	2.093	0	-5	2.088
Totaal	3.259	0	-5	3.254

Toelichting:

De belangrijkste investeringen in het afgelopen boekjaar met betrekking tot de financiële vaste activa betreffen (investeringen > € 100.000):

Overzicht investeringen in financiële vaste activa > € 100.000 (x € 1.000)

Investerings	Besteed t/m 2016	Besteed in 2017	Totaal besteed
Startersleningen Stimuleringsfonds	1.406	0	1.406
Blijversleningen	300	0	300
Duurzaamheidsleningen	150	0	150
Totaal	1.856	0	1.856

In 2017 zijn er 9 startersleningen verstrekt een totaal bedrag van € 207.000 (afgerond), het beschikbare bedrag op balansdatum bedraagt € 105.000 (afgerond).

5.7.1.6 Voorraden

Onderhanden werk

Overzicht verloop bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Vermeerderingen	31/12/2017	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd eindresultaat (op NW)
Stationspark II	11	3	14	954	1.707	740
Kerkbuurt 16-18	95	12	107	54	183	22
Burg. Winklerplein	708	383	1.091	2.356	3.587	140
Stationspark III	0	676	676	10.763	13.755	2.316
Totaal	814	1.074	1.888	14.127	19.232	3.218

Toelichting:

Stationspark II: de geraamde kosten zijn gebaseerd op basis van tekening en het bouwkostenkompas, de opbrengsten op basis van vaste m²-prijzen.

Kerkbuurt 16-18: de kosten zijn gebaseerd op een civieltechnische begroting, de opbrengst is gebaseerd op basis van een overeenkomst.

Burg. Winklerplein: de kosten zijn gebaseerd op normbedragen, de opbrengst is gebaseerd op basis van een overeenkomst.

Stationspark 3: de kosten zijn gebaseerd op een civieltechnische begroting, de opbrengsten zijn marktconform.

De kosten worden in 2018 geïndexeerd met 2,5% in 2019 e.v. met 2%, de opbrengsten voor Stationspark II worden niet geïndexeerd, de opbrengsten voor Kerkbuurt 16-18 en Burg. Winklerplein worden geïndexeerd conform de overeenkomst en Stationspark 3 in 2018 met 1%, 2019 e.v. met 2%.

De rente over de boekwaarde bedraagt 1,18% en de disconteringsvoet is 2%.

5.7.1.7 Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overzicht uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar (x € 1.000)

Omschrijving	31/12/2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd 31/12/2017	Gecorrigeerd 31/12/2016
Vorderingen op openbare lichamen	4.017	0	4.017	4.492
Overige vorderingen	1.362	211	1.151	1.538
Overige uitzettingen	1	0	1	1
Totaal	5.380	211	5.169	6.031

Voor verwachte oninbaarheid van debiteuren is een voorziening opgenomen van € 211.000 bepaald op basis van geschatte inningskansen.

In het kader van Schatkistbankieren is – conform artikel 52c BBV – voor het begrotingsjaar een drempelbedrag van geldig van € 423.000.

Benutting drempelbedragen Schatkistbankieren (x € 1.000)

	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
Bedrag aan middelen buiten 's Rijks schatkist aangehouden	290.000	108.000	244.000	239.000

5.7.1.8 Liquide middelen

Overzicht liquide middelen (€ 1.000)

Specificatie	31/12/2017	31/12/2016
Rabobank	3	63
Totaal	3	63

5.7.1.9 Overlopende activa

Overzicht overlopende activa (€ 1.000)

Specificatie	31/12/2017	31/12/2016
Van Europese of Nederlandse overheden nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	0	397
Overige nog te ontvangen bedragen	3.484	2.610
Vooruitbetaalde bedragen	222	139
Totaal	3.706	3.146

Van Europese of Nederlandse overheden nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel.

Overzicht verloop van Europese/Nederlandse overheden nto bedragen specifiek bestedingsdoel (x € 1.000)

Omschrijving	01/01/2017	Ontvangen	Toevoegingen	31/12/2017
Station Sliedrecht-centrum	397	-397	0	0
Totaal	397	-397	0	0

De nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel groot € 397.000 zijn in onderhavig boekjaar ontvangen. De overige nog te ontvangen bedragen – groot € 3.484.000 - bestaan met name uit vordering Baanhoek West € 578.000, nog te ontvangen vangnetuitkering WWB € 1.029.000 en nog te ontvangen Beschermd Wonen € 695.000.

Onder de vooruitbetaalde bedragen zijn de bedragen opgenomen die in 2017 reeds zijn betaald maar betrekking hebben op 2018 zoals voorschotten afvalverwerking januari 2018 € 61.000 en inwonersbijdrage 1^e kwartaal 2018 Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid € 98.000.

5.7.1.10 Eigen vermogen

Overzicht eigen vermogen (x € 1.000)

	01/01/2017	Toevoeging voorgaand boekjaar	Toevoe- ging overzicht baten en lasten	Onttrekkingen cf overzicht baten & lasten	Resultaat 2017	31/12/2017
Algemene reserve	5.663	1.152	208	-662	0	6.361
Bestemmingsreserves	22.627	0	2.067	-2.538	0	22.156
Gerealiseerd resultaat	1.152	-1.152	0	0	963	963
Totaal	29.442	0	2.275	-3.200	963	29.480

5.7.1.11 Voorzieningen

Overzicht voorzieningen (x € 1.000)

	01/01/2017	Toevoegingen	Vrijval tgv baten en lasten	Aanwendungen	31/12/2017
Voorzieningen risico's en verplichtingen	1.746	1.402	-135	-460	2.553
Onderhouds egalisatie voorzieningen	3.104	548	-4	-1.199	2.449
Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangs-investeringen met heffing	2.655	1.527	-604	0	3.578
Totaal	7.505	3.477	-743	-1.659	8.580

5.7.1.12 Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar

Overzicht vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar (€ 1.000)

	01/01/2017	Vermeerderingen	Aflossingen	31/12/2017
Onderhandse leningen	24.320	7.000	-8.640	22.680
Totaal	24.320	7.000	-8.640	22.680

De totale rentelast voor het jaar 2017 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 551.000.

5.7.1.13 Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overzicht vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar (€ 1.000)

Specificatie	31/12/2017	31/12/2016
Kasgeldleningen	6.000	0
Banksaldi	1.394	2.875
Overige schulden	1.754	3.023
Totaal	9.148	5.898

5.7.1.14 Overlopende passiva

Het saldo van de van de overlopende verplichtingen is per balansdatum € 3.123.000. In onderstaande tabel zijn de verplichtingen boven de € 50.000 opgenomen.

Overzicht overlopende verplichtingen > € 50.000 (x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag
Afrekening voorschot SDD 2017	856
Transitorische rente	501
SO jeugd 2017	401
DD 4 ^e kwartaal 2017	170
Bibliotheek	104
Waterschap wegen	89
SCD 4 ^e kwartaal 2017	80
Pensioenen	71
SOJS combinatie functionaris 2017	64
Afrekening WWB 2017	51

Overzicht vooruit ontvangen bedragen Europese/Nederlandse overheden specifiek bestedingsdoel (x € 1.000)

	01/01/2017	Ontvangen	Vrijgevallen/ terugbetalingen	31/12/2017
Brede doeluitkering O.A.B.	249	375	-432	192
BDU verkeer en vervoer	85	0	-85	0
Middelen liquidatie i.v.m. LDKS	194	31	-95	130
Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	475	0	0	475
Vooruitontvangen bedragen van overige overheid	5	0	-5	0
Uitkoopregeling woningen hoogspanningslijnen	0	2.370	-2.241	129
Totaal vooruitontvangen bedragen	1.008	2.776	-2.858	926

De post Overige vooruit ontvangen bedragen € 415.000 en betreft voornamelijk Leges bouwvergunningen € 32.000 en € 381.000 restant afgerekende subsidies.

5.7.1.15 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

a. In het onderstaande overzicht zijn de niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente Sliedrecht voor toekomstige jaren is verbonden. Een verdere toelichting is gegeven in de paragraaf Financiering. In 2017 zijn geen betalingen gedaan met betrekking tot de gewaarborgde geldleningen.

Overzicht gegarandeerde geldleningen (€ 1.000)

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage waarborg	31/12/2017	31/12/2016
Directe borgstellingen 100%	26.682	100%	18.994	20.280
Directe borgstellingen 1 – 10%	0	1 tot 10%	6.952	7.085
Correctie GR-en	0	Nvt	0	0
Achtervang WSW, St. Tablis Wonen	128.356	100%	96.367	97.964
Totaal	155.038		122.313	125.329

b. Met ingang van 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (vpb). Dit komt voort vanuit Europese regelgeving en is bedoeld om een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsbedrijven (die economische activiteiten verrichten) en private ondernemingen.

Door de voormalige accountant is in het boekjaar 2017/2018 een analyse gemaakt over het boekjaar 2016 van de mogelijke vpb-consequenties, zowel ten aanzien van de grondexploitaties als ten aanzien van de overige activiteiten (overig specifiek afval en binnenhaven).

Complicerende factor hierbij is dat de uitkomsten van deze analyse ook afhankelijk zijn van enkele landelijke standpunten van de Belastingdienst.

Begin februari 2018 is een nadere publicatie verschenen rond de grondexploitaties, waarbij ten aanzien van een deelonderwerp duidelijkheid is ontstaan. Een restvraag is nog onderdeel van het gesprek op landelijk niveau. Dat betreft feitelijk de situatie dat de vermogensverhouding en de rentevoet afwijkt van de door de Belastingdienst gestelde kaders. De gemeente Sliedrecht heeft hier, net als overigens alle andere gemeenten, mee te maken.

Ten aanzien van de afvalverwerking loopt ook nog een landelijk overleg over de verwerking van afvalstromen met een opbrengst.

Op basis van de huidige kennis van de voormalige accountant is over het boekjaar 2016 de verwachting uitgesproken dat de aangifte 2016 zal sluiten met een negatief bedrag. Om die reden is een nul-aangifte geadviseerd en door de gemeente Sliedrecht ingediend. Er zal door de voormalige accountant ter afronding van het boekjaar 2016 een afstemmingstraject met de belastingdienst worden opgestart waarin kort de stand van zaken besproken zal worden en ten aanzien van welke standpunten wij in overleg wensen te treden.

c. Onderzoek belastingdienst mogelijk privé gebruik dienstauto's.

Door de belastingdienst wordt onderzoek gedaan naar het mogelijk gebruik van dienstauto's voor privé doeleinden. Op dit moment zijn er nog geen bevindingen te melden.

5.8 Reserves en voorzieningen

5.8.1 Reserves

Overzicht reserves (bedragen x € 1.000)

Reserves	01/01/2017	Vermeer- deringen	Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Verminderen ter dekking van kapitaallasten	Verminderen in 2017	31/12/2017
Algemene reserve	5.663	208	1.152	0	662	6.361
Reserve afwikkeling verplichting AR	491	0	0	0	48	443
Reserve weerstands- vermogen	2.326	0	0	0	356	1.970
Reserve sociaal domein	550	89	0	0	15	624
Reserve kapitaallasten verenigingsverzamel- gebouw	2.313	23	0	73	0	2.263
Reserve kapitaallasten investeringen economisch nut	3.926	465	0	343	0	4.048
Reserve kapitaallasten nieuw gemeentekantoor	6.290	63		165	0	6.188
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf	1.910	19	0	86	0	1.843
Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	0	794	0	0	0	794
Reserve vervanging materieel PR	1.019	288	0	0	372	935
Reserve vervanging containers	300	108	0	0	5	403
Reserve frictiebudget/ organisatie- ontwikkeling	1.106	0	0	0	794	312
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffen- heffing	706	0	0	100	0	606
Reserve infra	348	177	0	0	73	452
Reserve onderhoud begraafplaats	976	41	0	0	62	955
Reserve kleinschalige herontwikkeling	366	0	0	0	46	320
Totaal reserves	28.290	2.275	1.152	767	2.433	28.517

5.8.1.1 Algemene reserves

Algemene reserve

Deze reserve dient als buffer ter afdekking van risico's en om incidentele tegenvallers op te vangen. Zoals in de jaarrekening 2015 vermeld, is met ingang van 2016 vanuit de paragraaf weerstandstandvermogen een deel van de Algemene Reserve ter afdekking van de risico's ondergebracht in een aparte reserve, namelijk Reserve Weerstandstandvermogen. Het hiermee gemoeide bedrag bedraagt per ultimo boekjaar € 1.970.000.

Reserve afwikkeling verplichtingen algemene reserve

Alle lopende verplichtingen ten laste van de algemene reserve worden ondergebracht in deze reserve om op die manier inzicht te houden in de vrije ruimte van de algemene reserve.

5.8.1.2 Bestemmingsreserves

Reserve afwikkeling verplichtingen algemene reserve

Alle lopende verplichtingen ten laste van de algemene reserve worden ondergebracht in deze reserve om op die manier inzicht te houden in de vrije ruimte van de algemene reserve.

Reserve weerstandstandvermogen

Deze reserve is getroffen om risico's waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen - zoals het vormen van voorzieningen of het afsluiten van verzekeringen - op te kunnen vangen. Voor de totstandkoming van deze reserve wordt verwezen naar paragraaf 4.2 Weerstandstandvermogen en risicobeheersing.

Reserve sociaal Domein

Deze reserve is gevormd bij Jaarrekening 2016 en is ter vervanging van de geraamde stelpost sociaal domein ter egalisatie van lasten en baten binnen het sociaal domein.

Reserve kapitaallasten verenigingsverzamelgebouw

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van in het verleden geactiveerde investeringen

Reserve kapitaallasten investeringen economisch nut

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van in het verleden geactiveerde investeringen.

Reserve kapitaallasten nieuw gemeentekantoor

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van in het verleden geactiveerde investeringen.

Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van in het verleden geactiveerde investeringen.

Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de in 2017 geactiveerde investeringen.

Reserve vervanging materieel PR

Deze reserve is gevormd voor de dekking van kapitaallasten van investeringen in nieuw materieel, waardoor de exploitatie wordt geëgaliseerd. Dat laatste is belangrijk voor een solide tarievenbeleid voor de reinigingsrechten. De storting in de reserve is gebaseerd op het integraal vervangingsplan. De onttrekkingen zijn gebaseerd op de werkelijke vervangingen.

Reserve vervanging containers

Deze reserve heeft als doel de kapitaallasten van de investeringen met betrekking tot de aanschaf van huisvuil-, papier- en bedrijfsvuilcontainers alsmede investeringen in ondergrondse afvalinzameling te dekken. De storting is gebaseerd op een integraal vervangingsplan en de onttrekkingen zijn gebaseerd op de werkelijke vervangingen.

Reserve frictiebudget/organisatieontwikkeling

Deze reserve is gevormd voor de kosten die verbonden zijn met de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Te denken valt aan kosten die verband houden met het bevorderen van arbeidsmobiliteit binnen de organisatie en de inhuur van capaciteit om tijdelijk impulsen te kunnen geven aan de organisatie.

Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing

Deze reserve dient om een gelijkmatige verdeling van lasten over de begrotingsjaren te bevorderen.

Reserve infra

Deze reserve is bedoeld voor de aanleg, uitbreiding en verbetering van de infrastructuur ten behoeven van de bovenwijkse voorzieningen. De voeding van deze reserve bestaat uit een bijdrage vanuit de grondexploitaties.

Reserve onderhoud begraafplaats

Deze reserve dient ter dekking van kosten van investeringen in de huidige begraafplaats alsmede uitbreidingsinvesteringen.

Reserve kleinschalige ontwikkeling

Het doel van deze reserve is particulier initiatief op het gebied van stedelijke (her)ontwikkeling van bestaande panden en bijbehorende gronden in nader aan te duiden gebieden te ondersteunen. Initiatieven die nodig zijn om in gebieden dreigende verpaupering, leegstand etc. een halt toe te roepen. De initiatieven moeten wel passen binnen de visies en beeldkwaliteitsplannen.

Overzicht mutaties reserves:

	Vermeerderingen	Verminderingen
Algemene reserve:		
Resultaat 2016	1.151.576	
Correctie vorming reserve weerstandsvermogen 2016	175.000	
Aansluiting 't Plaatje-Deltalaan 2017	33.758	
Afwaardering CJG Pand		150.000
Fitnessparcours 2015		35.000
CUP-entree Sliedrecht 2015		25.000
Drugsbeleid 2015		20.000
Promotie van Sliedrecht 2015		20.000
Invoering wet VTH 2015		15.000
Dorpsbrede AED 2015		15.000
Reparatie dak raadhuis 2015		12.000
Middelen tbv verhoogde asielinstream 2016		128.000
Uittredingsvergoeding Parkschap 2016		106.574
Waterschade Griendencollege 2016		20.000
Bijdrage regionaal duurzaamheidsbeleid 2016		6.000
Verkorten wandelpromenade Kerkbuurt 2017		78.852
Huisvesting sociaal team Sliedrecht 2017		29.278
Aanpak Kerkbuurt 2017		1.094
Reserve afwikkeling verplichtingen algemene reserve:		
Project uitvoering Burg Winklerplein		34.630
Groenplan entree's Sliedrecht		13.104
Reserve weerstandsvermogen:		
Correctie vorming reserve weerstandsvermogen 2016		175.000
Afwikkeling garantstelling bedrijvencentrum		134.000
Onrendabel deel overname huur kantine sporthal De Stoep		47.000
Reserve sociaal domein:		
Storting Turap 4 Klijnsmagelden	88.978	
Programma "Aan het Werk" participatie		14.818
Reserve kapitaallasten verenigingsverzamelgebouw:		
Inflatiecorrectie 2017	23.132	
Onttrekking ter dekking van kapitaallasten		72.905

	Vermeerderingen	Verminderingen
Reserve kapitaallasten investeringen met economisch nut:		
Vervanging huisvuilwagen (BN-BT-38)	174.065	
Voertuig t.b.v. onkruidbestrijding (o.b.v. water)	104.543	
Bladzuigermachine/kar	45.272	
Inflatiecorrectie 2017	39.258	
Machine tbv onkruidbestrijding (Stoom)	35.353	
Huisvesting Sociaal team Sliedrecht	29.278	
Ruimen van een veld huurgraven	18.452	
Klepelmaaier (2015)	8.120	
Aanschaf graflift	4.809	
Vervanging ondergrondse afvalcontainers	1.811	
Vervanging huisvuilcontainers	3.715	
Onttrekking ter dekking van kapitaallasten		342.768
Reserve kapitaallasten nieuw gemeentekantoor:		
Inflatiecorrectie 2017	62.895	
Onttrekking ter dekking van kapitaallasten		165.383
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf:		
Inflatiecorrectie 2017	19.105	
Onttrekking ter dekking van kapitaallasten		86.362
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut:		
Verlaging storting in voorziening onderhoud wegen	615.158	
Verlaging storting in voorziening onderhoud openbare verlichting	99.886	
Revitalisering Kerkbuurt - Verkorten van de wandelpromenade Kerkbuurt	78.852	
Reserve vervanging materieel PR:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	288.000	
Vervanging huisvuilwagen		174.065
Voertuig t.b.v. onkruidbestrijding (o.b.v. water)		104.543
Bladzuigermachine/kar		45.272
Machine tbv onkruidbestrijding (Stoom)		35.353
Klepelmaaier (2015)		8.120
Aanschaf graflift		4.809
Reserve vervanging containers:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	108.105	
70540017 Aanschaf huisvuilcontainers 2017		3.715
70540016 Ondergrondse afvalinzameling 2017		1.811
Reserve frictiebudget reorganisatie:		
Onttrekkingen 2017		794.249
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing:		
Onttrekking a.g.v. verhoging tarieven ivm kostendekkendheid		100.000
Reserve Infra:		
Grondverkopen Baanhoek-west 1	176.834	
Onderzoek problematiek rond de hoofdwegenstructuur		73.341
Reserve onderhoud begraafplaats:		
Storting voordelig exploitatiesaldo 2017	41.392	
Verbeteren hoofdpad begraafplaats		22.450
Haalbaarheidsstudie naar 2e begraafplaats		11.877
Analyse toekomstige kostendekkendheid		8.900
Herinrichten van een veld huurgraven		18.452
Reserve kleinschalige herontwikkelingen:		
Bijdrage aan de eigenaar van locatie Rivierdijk 739-743		25.000
Lokale initiatieven (Programmabegroting)		20.000
Totaal	3.427.347	3.199.726

5.8.2 Voorzieningen

Overzicht voorzieningen (bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	01/01/2017	Vermeerderingen	Vrijval tgv baten en lasten	Verminderingen	31/12/2017
Spaarverlof ambtenaren	53	0	0	0	53
Pensioen voormalige wethouders	708	366	0	61	1.013
Combinatiefuncties	153	71	135	89	0
Liquidatie LDKS	51	0	0	0	51
Verlies exploitatie Rivierdijk	35	0	0	0	35
Bedrijvencentrum Sliedrecht/garantstellingen	141	160	0	141	160
WW	290	55	0	30	315
Parkschap nationaal park De Biesbosch.	0	750	0	0	750
Huisvesting onderwijs	125	0	0	80	45
Baanhoek West	190	0	0	59	131
Totaal voorzieningen risico's en verplichtingen	1.746	1.402	135	460	2.553
Buitengewoon onderhoud gebouwen	331	161	0	158	334
Onderhoud woningen/woonwagens	98	6	4	0	100
Onderhoud haven	65	6	0	0	71
Onderhoud wegen	2.364	300	0	1.038	1.626
Onderhoud ponton waterbus	70	4	0	0	74
Onderhoud bruggen	35	63	0	0	98
Onderhoud openbare verlichting	141	8	0	3	146
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.104	548	4	1.199	2.449
Onderhoud en egalisatie riolering	2.655	1.527	604	0	3.578
Totaal bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen met heffing	2.655	1.527	604	0	3.578
Totaal voorzieningen	7.505	3.477	743	1.659	8.580

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening spaarverlof ambtenaren

Deze voorziening is gevormd om kosten van vervanging te bekostigen bij opname van spaarverlof door medewerkers. Twee medewerkers nemen deel aan deze spaarregeling voor in totaal 1.118 uren, er zijn in 2017 geen uren opgenomen waardoor de stand ongewijzigd is gebleven.

Voorziening pensioen voormalige wethouders

De voorziening is gevormd voor de pensioenverplichtingen van twee voormalige wethouders. De stand van de voorziening is € 1.013.000. Deze stand is gebaseerd op actuariële berekeningen.

Voorziening combinatiefuncties

Voorziening ter egalisatie van de kosten in combinatie met de rijksbijdrage voor de Brede Impuls Combinatiefuncties. Deze voorziening is in 2017 vrijgevallen, de hieruit voortvloeiende jaarlijkse last van circa € 10.000 zal genomen worden in de toekomstige boekjaren.

Voorziening liquidatie Logopedische Kring

Sliedrecht verzorgt als centrumgemeente de afwikkeling van de liquidatie van de voormalige Logopedische Dienst Kring Sliedrecht (LDKS). De baten en lasten hiervan zijn opgenomen in de exploitatie. De voorziening is gevormd voor de mogelijke risico's die samenhangen met de liquidatie die doorloopt tot en met 2026. Medio 2017 wordt de financiële situatie opnieuw beoordeeld en nagegaan of de voorziening toereikend is.

Voorziening verliezen exploitatie Rivierdijk

Voorziening is gevormd om dat deel van de verliesvoorziening dat de boekwaarde van een grondbedrijf exploitatie overstijgt aan de passiva kant van de balans te presenteren.

Voorziening Parkschap nationaal park De Biesbosch

De voorziening is in 2017 gevormd in verband met de uittredingsvergoeding van het Parkschap. De voorziening betreft de jaren 2018 tot en met 2020, het jaarlijkse bedrag bedraagt € 250.000.

Voorziening WW

Deze voorziening is bedoeld om WW verplichtingen van (voormalige) personeelsleden met een boven formatieve status te bekostigen.

Voorziening Bedrijvencentrum Sliedrecht/garantstellingen

Voorziening is gevormd voor het faillissement van het bedrijvencentrum Sliedrecht en betreft het verschil tussen het te vorderen bedrag door de bank en de verkoopopbrengst van het onroerend goed, in 2017 is dit afgewikkeld waardoor deze voorziening is vrijgevallen. Bij deze Jaarrekening is deze is deze voorziening in 2017 verbreed tot een voorziening voor garant- en borgstellingen.

Voorziening huisvesting onderwijs

De voorziening is gevormd voor de afwikkeling van de opheffing voorziening onderwijshuisvesting, school Baanhoek West en de knelpunten onderwijs.

Voorziening Baanhoek West

Met het afsluiten van de grondexploitatie Baanhoek West (jaarrekening 2015) is er een voorziening gevormd voor de nog te maken kosten. De voorbereidingskosten in 2017 zijn hier ten laste van gebracht.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen

Voorziening buitengewoon onderhoud gebouw

Voorziening voor de egalisatie van kosten van het buitengewoon onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen en objecten en van gebouwen en objecten die voor de huisvesting van vooral gesubsidieerde instellingen worden gebruikt.

Voorziening onderhoud woningen/woonwagens

Voorziening voor de egalisatie van de kosten van het buitengewoon onderhoud van diverse gemeentelijke woningen, woonwagens en woonwagenstandplaatsen.

Voorziening onderhoud haven

Voorziening voor de egalisatie van het buitengewoon onderhoud van de haven.

Voorziening onderhoud wegen

Voorziening voor de egalisatie van het buitengewoon onderhoud aan wegen alsmede voor het nog niet uitgevoerd straatwerk uit programma's van voorgaande jaren.

Voorziening onderhoud ponton waterbus

Voorziening voor de egalisatie van het buitengewoon onderhoud aan de ponton van de waterbus.

Voorziening onderhoud bruggen

Voorziening voor de egalisatie van het buitengewoon onderhoud aan bruggen.

Voorziening onderhoud openbare verlichting

Voorziening voor de egalisatie van het buitengewoon onderhoud openbare verlichting

Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven

Voorziening onderhoud en egalisatie riolering

Deze voorziening is gevormd uit de opbrengsten rioolrechten. De bijdrage aan de voorziening dient voor toekomstige vervangingsinvesteringen (artikel 44, lid 1d BBV). Het saldo van de voorziening bestaat uitsluitend uit uitgestelde investeringen die op een later moment zullen plaatsvinden.

Overzicht mutaties voorzieningen

	Vermeerderingen	Verminderingen
Voorziening pensioen voormalige wethouders:		
Kosten 2017 voorziening pensioen voormalige wethouders		61.104
Dotatie pensioenvoorziening	365.870	
Voorziening combinatiefuncties:		
Storting ten laste van exploitatie 2016	71.200	
Uitvoeringsovereenkomst combinatiefuncties Stichting Open Jeugdwerk		64.406
Uitvoeringsovereenkomst combinatiefuncties Stichting Bibliotheek Netwerk ZHZO		23.550
Onttrekking ten gunste van exploitatie 2017		136.460
Voorziening bedrijvent centrum Sliedrecht/garantstellingen:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	160.000	
Onttrekking ten gunste van exploitatie 2017		141.000
Voorziening wachtgelden:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	55.000	
Onttrekking ten gunste van exploitatie 2017		30.387
Voorziening Parkschap nationaal park De Biesbosch:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	750.000	
Voorziening huisvesting onderwijs:		
Onttrekking ten gunste van exploitatie 2017		79.134
Voorziening Baanhoek West:		
Onttrekking ten gunste van exploitatie 2017		57.629
Voorziening buitengewoon onderhoud gebouwen:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	160.729	
Buitengewoon onderhoud bronbad de Lockhorst		100.921
Buitengewoon onderhoud gemeentekantoor		16.474
Buitengewoon onderhoud toren N.H.-kerk		12.098
Buitengewoon onderhoud De Stoep		7.434
Buitengewoon onderhoud zalencentrum Lockhorst		7.295
Buitengewoon onderhoud raadhuis		4.782
Buitengewoon onderhoud De Valk		3.107
Buitengewoon onderhoud fonteinen		2.925
Buitengewoon onderhoud gemeentewerf		2.862
Voorziening buitengewoon onderhoud woningen en woonwagens:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	6.588	
Exploitatiebijdrage i.v.m. afkoop rijksbijdrage in 1999		4.084
Voorziening onderhoud haven:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	5.802	
Voorziening onderhoud wegen:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	300.000	
Groot onderhoud PC Hooftlaan		5.923
Groot onderhoud Wetenschappersbuurt (i.c.m. riolering)		55.214
Groot onderhoudsmaatregelen 2017 algemeen		99.504
Groot onderhoud Prickwaert noord-oost-zuid		490.167
Groot onderhoud Marisstraat-Blankenstraat		323.783
Groot onderhoud Hoepel-noord		63.877
Voorziening onderhoud ponton waterbus:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	4.290	
Voorziening onderhoud bruggen:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	62.862	
Voorziening onderhoud openbare verlichting:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	7.350	
Vervangen masten, armaturen en lampen + duurzame verlichting		1.562
Voorziening onderhoud/egaliseratie product riolering:		
Storting ten laste van exploitatie 2017	1.527.336	
Onttrekkingen boekwaarde		606.160
Totaal	3.477.027	2.401.840

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018							
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldaan aan de wettelijke kwaliteitsnormen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voort- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en postscripties (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve uitro (jaar T-1)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Besluit specifieke uiteringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	
			€ 402.100	€ 12.015	€ 17.520	€ 248.551	
		Hiervoor per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08	
		1					
		100					
EZK	F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning	Is de bestemming gewijzigd Ja/nee	Indien woning verplaatst: conform de ingediende persoonskaart Ja/nee
			Aard controle R Indicatornummer: F1 / 01	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 02	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 03	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 04	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 05
		1	€ 2.240.511	UWHS170033 Baanhoek 257	€ 401.167	nee	nee
		2		UWHS170032 Baanhoek 269	€ 171.016	nee	nee
		3		UWHS170031 Baanhoek 311	€ 154.094	nee	nee
		4		UWHS170030 Baanhoek 313	€ 161.071	nee	nee
		5		UWHS170048 Baanhoek 317	€ 191.376	nee	nee
		6		UWHS170058 Rijsdijk 42	€ 1.161.037	nee	nee
		7		Baanhoek 50	€ 350	nee	nee
		8		Baanhoek 315	€ 500	nee	nee
		9					
		10					
		100					
		Kopie Projectnaam / nummer	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (jaar T)				
			Aard controle R Indicatornummer: F1 / 07	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 08			
		1	UWHS170033 Baanhoek 257	€ 401.167			
		2	UWHS170032 Baanhoek 269	€ 171.016			
		3	UWHS170031 Baanhoek 311	€ 154.094			
		4	UWHS170030 Baanhoek 313	€ 161.071			
		5	UWHS170048 Baanhoek 317	€ 191.376			
		6	UWHS170058 Rijsdijk 42	€ 1.161.037			
		7	Baanhoek 50	€ 350			
		8	Baanhoek 315	€ 500			
		9					
		10					
		100					
SZW	G2	Gebouwde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 1 2017	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		1.1 Participatiewet (PW)	1.1 Participatiewet (PW)	1.2 Wat inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wat inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wat inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.3 Wat inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WVK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitkering Ja/nee
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
		1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWK)	1.7 Participatiewet (PW)	1.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	nee

SZW	GZA	Gebundelde uitkering op grond van artikel 63 Participatiewet, totaal 2016	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemeen bijstand	Baten (jaar T-1) algemeen bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IDAW	Baten (jaar T-1) IDAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IDAZ
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.p.v. Wgr verantwoordes hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.1 Participatiewet (PW)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.1 Participatiewet (PW)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IDAW)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IDAW)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IDAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 6.355.855	€ 151.364	€ 352.618	€ 6.578	€ 37.746
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01	Baten (jaar T-1) IDAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) WWK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Leenkostensubsidie o.g.v. art. 104 Participatiewet
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IDAZ)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam 1.5 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWK)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01	Baten (jaar T-1) Leenkostensubsidie o.g.v. art. 104 Participatiewet (excl. Rijk)				
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW)				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14				
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 0				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2017	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 0	€ 0			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2016	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.p.v. Wgr verantwoordes hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 01	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 14.373	€ 0	€ 11.537	€ 16.250	€ 839
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004		
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10		
		100	360618 Gemeente Steebracht	€ 0	€ 0	€ 0		
IemW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
		Provinciale beschikking en/of verordening						
		Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen						
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
		100	P24-2017-584945755	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Rupee beschikkingnummer		Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/nee	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
		100	P24-2017-584945755	€ 0	€ 0		nee	

6. Overige

6.1 Investeringsoverzichten

INVESTERINGEN (uitgaven), met als toelichting om dit krediet alsnog te handhaven.							
Programma	Programma	Omschrijving	Kredietsoort	Begroet per 1/1/17	Mutaties 2017	Erkstand 2017	Toelichting
1	70600003	U Brandmeldcentrale Stationsweg 4	Investering	10.000,00	0,00	10.000,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70600005	U Kozijnen/dubbelglas gebouw Elektra 2016	Investering	96.000,00	5.437,76	90.562,24	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70610002	U Bijdrage accommodatie VV	Investering	897.044,00	4.290,00	892.754,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70610003	U Vervanging toplaat kunstgrasveld korfbalcomplex	Investering	50.000,00	0,00	50.000,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70620016	U Revisie liftinstallatie De Stoep 2016	Investering	16.350,00	0,00	16.350,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70620017	U Windwerk voorwanden De Stoep 2016	Investering	28.300,00	6.184,61	22.115,39	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70620018	U Regeltechniek klimaatbeheersing De Stoep 2016	Investering	45.400,00	32.704,87	12.695,13	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70620020	U Regeltechniek klimaatbeheersing De Valk 2016	Investering	62.500,00	2.863,66	59.636,34	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70620023	U Vervanging CV installatie sportzaal De Valk 2017	Investering	20.500,00	0,00	20.500,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70620024	U Vervanging connepanelen sportzaal De Valk 2017	Investering	78.650,00	0,00	78.650,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70620026	U Voorbereidingskosten sporthal Benedenveer	Investering	9.701,00	20.108,00	-10.347,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70620027	U Aanpassingen sportaccomm km brandweereisen	Investering	7.500,00	0,00	7.500,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70620028	U Sporthal Benedenveer bouw	Investering	952.000,00	940.000,00	12.000,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering vindt plaats in 2018.
1	70620029	U Vervanging dakbedekking sporthal De Valk	Investering	23.000,00	0,00	23.000,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70630011	U Vervangen plafonds zwembad De Lockhorst 2015	Investering	35.078,00	4.207,50	30.870,50	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630012	U Vervanging elektronische scoreborden 2013	Investering	5.650,00	0,00	5.650,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70630014	U Luchtbehandelingunit doelgroepenbad 2015	Investering	99.343,00	15.353,80	83.989,20	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630015	U Lichtstraten wedstrijdbad en entree 2015	Investering	45.948,00	0,00	45.948,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70630016	U Vervangen zwembadladingen 2015	Investering	31.000,00	4.200,90	26.799,10	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630020	U Renovatie buitenschild bronbad De Lockhorst 2017	Investering	142.880,00	45.884,93	96.995,07	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630021	U Verlichtingsarmaturen bronbad De Lockhorst 2017	Investering	27.475,00	10.306,67	17.168,33	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630022	U Vervanging installatie tbv zwembadtoer 2016	Investering	25.353,00	22.022,96	3.330,04	Handhaven Het vervolg uitvoering is gepland in 2018.
1	70630023	U Vervanging gebouwenbeheersysteem bronbad 2017	Investering	31.000,00	0,00	31.000,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
1	70630001	U Real. Recreatief knooppunt aankoop gronden	Investering	502.274,00	271.524,54	230.749,46	Handhaven Het project is in voortgang.
1	70630002	U Real. Recreatief knooppunt overige investeringen	Investering	2.356.726,00	136.266,17	2.220.459,83	Handhaven Het project is in voortgang.
1	70790001	U Huusvesting Sociaal team Siedrecht	Investering	1.224.000,00	29.278,00	1.194.722,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70300014	U Brede school Baanhoek-West bouw	Investering	327.877,00	213.394,45	114.482,55	Handhaven Het project is in voortgang.
2	70300015	U 2 Speellokalen i Calvinsschool	Investering	475.339,00	22.716,38	452.622,62	Handhaven Het project is in voortgang.
2	70730001	U Grondexploitatie Stationspark II	Investering	-12.118,00	2.721,69	-14.839,69	Handhaven Het project is in voortgang.
2	70930002	U Aanpak gevaarlijke punten op diverse locaties	Investering	225.000,00	16.511,00	208.489,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930003	U Aanpak gevaarlijke punten rondom scholen	Investering	150.000,00	11.869,00	138.131,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930004	U Aanpassen kruispunt Stationsplein met Stationspark	Investering	200.000,00	904,00	199.096,00	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930005	U Aanpassen kruispunt Stationsplein met Prov.weg	Investering	900.000,00	10.809,91	889.190,09	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930006	U Aansluiten Benedenveer op Craijnensteijn	Investering	211.000,00	205.862,36	5.137,64	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930014	U Verkorten wandelpromenade Kerkbuurt	Investering	202.000,00	78.851,74	123.148,26	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70940001	U Aanschaf digitaal informatiebord	Investering	4.548,00	890,09	3.657,91	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	70930001	U Aanleg bootjeshelling	Investering	0,00	68.057,50	-68.057,50	Handhaven In 2017 is reeds gestart met de voorbereiding. De uitvoering is gepland in 2018.
2	71200001	U Grondexploitatie Watertorenterrein	Investering	0,00	7.838,13	-7.838,13	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71200002	U Voorziening exploitatie Watertorenterrein	Investering	0,00	49.556,32	-49.556,32	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71230002	U GREX Kerkbuurt 16-18	Investering	-124.056,00	11.801,06	-112.254,94	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71250007	U Grondexploitatie ZieZo	Investering	0,00	-481.950,00	481.950,00	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71250008	U Voorziening exploitatie ZieZo	Investering	0,00	-225.285,09	225.285,09	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71250012	U Kavelruil Molenwaard in te brengen in Recr.Kn.p.	Investering	0,00	106.615,27	-106.615,27	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71440001	U Grondexploitatie Driehoek A15	Investering	77.567,00	0,00	77.567,00	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71440003	U Voorbereidingskosten De Driehoek	Investering	0,00	165.428,22	-165.428,22	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71450001	U Grondexploitatie Rivierdijk 757-769	Investering	0,00	-20.686,61	20.686,61	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71530001	U Grondexploitatie Burg. Winklerplein	Investering	973.252,00	382.039,64	591.212,36	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71540001	U Voorbereidingskosten Stationspark 3	Investering	0,00	-58.162,46	58.162,46	Handhaven Het project is in voortgang.
2	71540002	U Grondexploitatie Stationspark 3	Investering	156.573,00	676.460,64	-519.887,64	Handhaven Het project is in voortgang.
3	70460004	U Aanpak speelplaatsen - Jaarschijf 2017	Investering	200.000,00	94.943,03	105.056,97	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	70530001	U Herinrichten van een veld huurgraven	Investering	0,00	18.452,14	-18.452,14	Handhaven Het volledige krediet is beschikbaar in 2018. In 2017 zijn reeds voorbereidingen gestart.
3	70540016	U Ondergrondse afvalinzameling (2017)	Investering	105.000,00	16.006,25	88.993,75	Handhaven De vervanging loopt door in 2018.
3	70540017	U Vervanging huisvuilcontainers (2017)	Investering	30.000,00	4.335,00	25.665,00	Handhaven De vervanging loopt door in 2018.
3	70540019	U Pasjesysteem milieustraat i/hv afvalbeleidplan	Investering	34.775,00	0,00	34.775,00	Handhaven Er moet nog een besluit genomen worden over het al dan niet invoeren van een pasjesstelsel.
3	70550003	U Vervangen bedrijfsafvalcontainers (2018)	Investering	6.000,00	0,00	6.000,00	Handhaven De vervanging loopt door in 2018.
3	70670001	U Herinr. Kerkbuurt west-gedeelte Molendijk Dijkvisie	Investering	142.000,00	0,00	142.000,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
3	70670002	U Herinrichting Kerkbuurt west-gedeelte Molendijk	Investering	510.065,00	91.889,18	418.175,82	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	70670003	U Herinrichting Molendijk-west	Investering	640.000,00	18.139,48	621.860,52	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	70890001	U Vervanging lichtmasten 2017	Investering	96.153,00	73.185,96	22.967,04	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	70890002	U Vervanging lichtmastarmaturen 2017	Investering	136.900,00	64.246,36	72.653,64	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	70920011	U Investeringsplan rioleringsplan 2017	Investering	1.162.068,00	606.160,82	555.907,18	Handhaven Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	71020002	U Renovatie binnen- en buitenzijde toren NW-kerk	Investering	61.025,00	0,00	61.025,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.
3	71150001	U Verwarming bergingen Beyerinckstraat	Investering	21.530,00	0,00	21.530,00	Handhaven De uitvoering is gepland in 2018.

4	70010001	U	Vervanging meubilair raadsaal	Investering	75.000,00	0,00	75.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	70220011	U	Zonwering Brandweerkazerne	Investering	11.900,00	0,00	11.900,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	70220013	U	C.V.-installatie Brandweerkazerne	Investering	15.434,00	0,00	15.434,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	70220014	U	Inbraakinstallatie Brandweerkazerne	Investering	10.600,00	0,00	10.600,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	70220027	U	Aandrijving garagedeuren brandweerkazerne 2016	Investering	18.000,00	0,00	18.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71490001	U	Camera's Station Sliedrecht Centraal	Investering	-13.709,00	0,00	-13.709,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363506	U	Buitenzonwering raadhuis	Investering	36.460,00	0,00	36.460,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363508	U	Vervanging keukenapparatuur Gemeentekantoor	Investering	5.670,00	0,00	5.670,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363509	U	Airco-installatie raadhuis	Investering	8.196,00	0,00	8.196,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363510	U	Vervanging bediening schuifdeuren raadhuis 2014	Investering	10.000,00	0,00	10.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363512	U	Vervanging koeling computerruimte 2014	Investering	16.500,00	0,00	16.500,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363521	U	Revisie luchtbeh. kasten gemeentekantoor 2016	Investering	17.035,00	0,00	17.035,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363522	U	Circulatiepompen koeling inductieunits 2016	Investering	14.060,00	0,00	14.060,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363523	U	Linoleum vloerbedekking kantoortrekken 2017	Investering	52.500,00	0,00	52.500,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363526	U	Bouwkundige aanpassingen gemeentekantoor	Investering	9.786,00	0,00	9.786,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363527	U	Vervanging toegangssysteem gemeentekantoor	Investering	25.000,00	0,00	25.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363528	U	Aanpassen vloer gemeentewerf	Investering	30.000,00	0,00	30.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71363534	U	Airco installatie gemeentewerf	Investering	20.000,00	0,00	20.000,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	71364029	U	Vervanging huisvuilwagen (BN-BT-38)	Investering	195.000,00	174.065,00	20.935,00	Handhaven	In 2018 worden nog enkele afrondende werkzaamheden verricht.
4	71364032	U	Sneeuwpluig/zoutstrooier 2015	Investering	65.000,00	0,00	65.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364033	U	Haakarmwagen met kraan 2016	Investering	230.000,00	0,00	230.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364035	U	Bermgrasmaaimachine 2015	Investering	16.500,00	0,00	16.500,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364039	U	Transporter PL (vervanging 60-BP-LG) 2015	Investering	42.000,00	0,00	42.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364040	U	Huisvuilwagen (vervanging BV-RP-54) 2017	Investering	195.000,00	0,00	195.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364041	U	VW Transporter (vervanging 68-BX-HV) 2016	Investering	42.000,00	0,00	42.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71364043	U	Houtversnipperaar 2016	Investering	60.000,00	0,00	60.000,00	Handhaven	De vervanging is gepland in 2018.
4	71365005	U	Investeringen basisregistratie vastgoed 2012	Investering	29.470,00	0,00	29.470,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
4	71365006	U	Investeringen basisregistratie vastgoed 2014	Investering	6.005,00	0,00	6.005,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
4	71365007	U	Aanschaf vastgoedbeheerssysteem	Investering	2.842,00	1.138,70	1.703,30	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	60705002	U	Uitvoering plan Burg. Winklerplein	Exploitatie	1.769.345,00	34.630,38	1.734.714,62	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	60705004	U	Project plan van aanpak Kerkbuurt	Exploitatie	57.310,00	1.094,48	56.215,52	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	60935002	U	Bijdrage HOV-D halte Burg. Winklerplein	Exploitatie	36.000,00	0,00	36.000,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	60935003	U	Aansluiting ontsluitingsweg t. Plaatje-Deltalaan	Exploitatie	-11.834,00	36.935,60	-48.769,60	Handhaven	Ten behoeve van exceptionele transporten dienen nog enkele aanpassingen aan het wegennet te worden verricht om de bereikbaarheid van de watergebonden bedrijven te waarborgen.
2	60935701	U	Investering station Baanhoek	Exploitatie	1.121.738,00	1.015,80	1.120.722,20	Handhaven	In 2018 vindt de afwikkeling van het project plaats.
2	60935703	U	Investering aanpassingen station Sliedrecht	Exploitatie	-521.768,00	503.669,81	-1.025.437,81	Handhaven	In 2018 vindt de afwikkeling van het project plaats.
2	60935716	U	Onderzoek problematiek hoofdinfrastructuur	Exploitatie	175.000,00	73.341,00	101.659,00	Handhaven	Het onderzoek wordt vervolgd in 2018.
2	60935717	U	Metten fijnstof op diverse wegvakken	Exploitatie	25.000,00	0,00	25.000,00	Handhaven	De metingen zijn gepland in 2018.
3	60535205	U	Haalbaarheidstudie naar een tweede begraafplaats	Exploitatie	22.540,00	11.877,00	10.663,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	60535207	U	Baanwag/Overkapping rolstoelplaats/Infobord	Exploitatie	18.500,00	0,00	18.500,00	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
3	60975004	U	Voorbereidingskrediet Recreatief Knooppunt	Exploitatie	281.955,00	0,00	281.955,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	61145501	U	Uitvoering nota volkshuisvesting	Exploitatie	29.227,00	0,00	29.227,00	Handhaven	In samenhang met de nieuwe regionale woonvisie moet een lokale uitvoeringsparagraaf worden opgesteld. In 2017 zijn de voorbereidingen hiervoor gestart.
					18.226.296	5.072.971	13.153.325		

INVESTeringen (inkosten), met als toelichting om dit krediet af te handelen									
Programma	grootboeknummer	U/I	Omschrijving	Vredestoort	Begroet per 1/1/17	Mutaties 2017	Endstand 2017	Handhaven saldo's	Toelichting
1	7062025	I	Voorbereidingskosten sporthal Benedenveer	Investering	-	-10.347	10.347	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
1	7063002	I	Reel, recreatief knooppunt overige investeringen	Investering	-	-200.000	200.000	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	7093000	I	Aansluiten Benedenveer op Oudesteijn	Investering	-171.800	-171.800	-	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	7145002	I	Voorziening exploitatie Rivierdijk 717-769	Investering	-	-70.699	70.699	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
3	7054005	I	Ondergrondse afvalinzameling (2017)	Investering	-	-14.295	14.295	Handhaven	De vervanging loopt door in 2018.
3	7054007	I	Vervanging huisvuilcontainers (2017)	Investering	-	-620	620	Handhaven	De vervanging loopt door in 2018.
3	7133002	I	Renovatie binnen- en buitenzijde toren NH-kerk	Investering	-15.425	-10.666	-8.759	Handhaven	De uitvoering is gepland in 2018.
4	7136506	I	Investeringen bestrijdingsstrategie westpoed 2014	Investering	2.171	-	2.171	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	6075302	I	Uitvoering plan Burg. Winklerplein	Exploitatie	-72.318,00	0,00	-72.318,00	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
2	6093003	I	Aansluiting onduitsingsweg 1 Plaatsje-Deltaloo	Exploitatie	0,00	-70.694,00	70.694,00	Handhaven	Ten behoeve van exceptionele transporten dienen nog enkele aanpassingen aan het wegennet te worden verricht om de bereikbaarheid van de watergebonden
2	6093570	I	Investering station Baanhoeke	Exploitatie	-599.570,00	-490.777,61	-108.792,39	Handhaven	In 2018 vindt de afwikkeling van het project plaats.
2	6093573	I	Investering aanpassingen station Sliedrecht	Exploitatie	0,00	-13.908,00	13.908,00	Handhaven	In 2018 vindt de afwikkeling van het project plaats.
3	60975304	I	Voorbereidingskrediet Recreatief knooppunt	Exploitatie	-187.480	-	-187.480	Handhaven	Het vervolg van de uitvoering loopt door in 2018.
					-988.822,00	-1.052.525,05	94.903,05		
INVESTeringen (uitgaven), die worden afgesloten bij de jaarsluiting 2017.									
Programma	grootboeknummer	U/I	Omschrijving	Vredestoort	Begroet per 1/1/17	Mutaties 2017	Endstand 2017	Handhaven saldo's	Toelichting
1	7062001	U	Tuinstellages sportvelden	Investering	951,00	0,00	951,00	Afsluiten	
1	7063003	U	Sauna en stoomcabine	Investering	50.000,00	50.000,00	0,00	Afsluiten	
1	7067000	U	Restitutie fin. inbreng kantine De Sloep	Investering	71.254,00	71.253,39	0,67	Afsluiten	
3	7040003	U	Aankoop speelplaatsen - jaarschijf 2016	Investering	296.214,00	294.261,44	1.952,56	Afsluiten	
3	7053002	U	Aankoop parkbanken t.b.v. begraaflaats	Investering	26.100,00	19.169,30	6.930,70	Afsluiten	
3	7053003	U	Plaatsen 10 grafvelden op begraaflaats	Investering	19.000,00	19.121,63	-121,63	Afsluiten	
4	7136404	U	Klepelmaaier 2015	Investering	6.500,00	6.120,00	-380,00	Afsluiten	
4	7136405	U	Bladschuilmachine 2017	Investering	59.500,00	46.271,78	13.228,22	Afsluiten	
4	7136406	U	Machine t.b.v. onkruidbestrijding o.b.v. stoom	Investering	45.000,00	35.952,80	9.047,20	Afsluiten	
4	7136407	U	Machine t.b.v. onkruidbestrijding o.b.v. water	Investering	130.000,00	134.543,28	-4.543,28	Afsluiten	
4	7136408	U	Aankoop graafput	Investering	7.000,00	4.809,75	2.190,25	Afsluiten	
3	6044501	U	Groenplan entree's Sliedrecht	Exploitatie	11.156,00	11.106,00	50,00	Afsluiten	
3	6053523	U	Extern onderzoek uitbreiding begraaflaats	Exploitatie	1.152,00	0,00	1.152,00	Afsluiten	
3	6053534	U	Verbeteren hooipad begraaflaats	Exploitatie	22.400,00	31.257,00	-8.857,00	Afsluiten	
3	6053536	U	Analyse kostendekkendheid begraaflaats	Exploitatie	8.900,00	9.666,00	-766,00	Afsluiten	
					725.177,00	707.932,31	17.244,69		

6.2 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld

Jaarrekening 2017 - Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld							bedragen x € 1.000		
Hoofthaakveld	Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma	Omschrijving programma	Laaten	Baten	Saldi		
0 - Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur	92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	2.583	5	-2.580		
	0.2	Burgerzaken	92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	923	493	-430		
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	92-01	Sociaal	18	6	-12		
			92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	217	157	-60		
	0.4	Overhead	92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	7.166	379	-6.587		
	0.5	Treasury	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs					
			92-05	Financiën	-111	687	798		
	0.61	OZB woningen	92-05	Financiën		1.957	1.957		
	0.62	OZB niet-woningen	92-05	Financiën		1.679	1.679		
	0.64	Belastingen overig	92-03	Ruimte		35	35		
			92-05	Financiën	207	877	670		
Totaal 0 - Bestuur en Ondersteuning					15.854	44.676	28.822		
1 - Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	1.483	181	-1.302		
	1.2	Openbare orde en veiligheid	92-03	Ruimte		9	9		
			92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	440	10	-430		
Totaal 1 - Veiligheid					1.923	200	-1.723		
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	771	580	-191		
			92-03	Ruimte	1.670	298	-1.372		
			92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie					
	2.4	Economische havens en waterwegen	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	26	75	49		
	2.5	Openbaar vervoer	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	71		-71		
Totaal 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat					2.538	954	-1.583		
3 - Economie	3.1	Economische ontwikkeling	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	552		-552		
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	884	842	-42		
	3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	38		-38		
	3.4	Economische promotie	92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	2		-2		
Totaal 3 - Economie					1.477	842	-635		
4 - Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	156	12	-144		
	4.2	Onderwijsinvesting	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	927	14	-913		
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	1.005	426	-579		
Totaal 4 - Onderwijs					2.088	452	-1.636		
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	92-01	Sociaal	284	18	-266		
	5.2	Sportaccommodaties	92-01	Sociaal	1.828	870	-957		
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	92-01	Sociaal	183	48	-135		
			92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	27		-27		
	5.4	Musea	92-01	Sociaal	25		-25		
	5.5	Cultureel erfgoed	92-03	Ruimte	13		-13		
	5.6	Media	92-01	Sociaal	561	241	-321		
			92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie	14		-14		
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	92-01	Sociaal	1.589	320	-1.269		
			92-03	Ruimte	1.984	90	-1.894		
Totaal 5 - Sport, cultuur en recreatie					6.507	1.587	-4.920		
6 - Sociaal Domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	92-01	Sociaal	2.287	124	-2.163		
			92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	187	-4	-191		
	6.2	Wijkteams	92-01	Sociaal	4.733		-4.733		
	6.3	Inkomensregelingen	92-01	Sociaal	1.723		-1.723		
			92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	7.763	6.699	-1.064		
			92-03	Ruimte	154		-154		
			92-05	Financiën	3		-3		
	6.4	Begeleide participatie	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	2.924	-12	-2.936		
	6.5	Arbeidsparticipatie	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	501	-11	-512		
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	92-01	Sociaal	291		-291		
	6.71	Maatwerkdienstenverlening 18+	92-01	Sociaal	3.600	1	-3.599		
	6.72	Maatwerkdienstenverlening 18-	92-01	Sociaal	1.826		-1.826		
	6.81	Gescaleerde zorg 18+	92-01	Sociaal	122	3.096	914		
	6.82	Gescaleerde zorg 18-	92-01	Sociaal	655		-655		
Totaal 6 - Sociaal Domein					26.770	7.832	-18.937		
7 - Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	92-01	Sociaal	305	158	-147		
			92-03	Ruimte	11		-11		
	7.2	Riolering	92-03	Ruimte	2.847	3.331	484		
	7.3	Afval	92-03	Ruimte	2.279	2.655	376		
	7.4	Milieubeheer	92-03	Ruimte	507	5	-503		
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	92-03	Ruimte	332	585	253		
Totaal 7 - Volksgezondheid en milieu					6.371	6.733	362		
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	92-03	Ruimte	547	30	-517		
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	20	451	432		
	8.3	Wonen en bouwen	92-02	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	675	404	-271		
			92-03	Ruimte	2.920	3.330	410		
			92-04	Bestuur, veiligheid en organisatie					
Totaal 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					3.962	4.215	253		
Eindtotaal					67.491	67.491			

6.3 Controleverklaring